

Województwo
Małopolskie

Inwestycje zagraniczne w Małopolsce 2006

Inwestycje zagraniczne w Małopolsce 2006

Aleksander Noworól

Paweł Hałat

Ewa Bogacz-Wojtanowska

Kamila Noworól

Iga Pietraszko-Furmanek

*Opracowanie przygotowane na zlecenie
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego*

Skład zespołu:

prof. UJ dr hab. Aleksander Noworól – kierownik tematu
mgr Paweł Hałat
dr Ewa Bogacz-Wojtanowska
dr Kamila Noworól
dr Iga Pietraszko-Furmanek

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Transportu, Gospodarki i Infrastruktury
Siedziba: ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków
Adres do korespondencji:
ul. Raclawicka 56, 30-017 Kraków
tel. +48 12 63 03 225, fax +48 12 63 03 382
e-mail: investment@umwm.pl
www.malopolska.pl

Skład i druk:

Drukarnia Leyko Sp. z o.o.
ul. Romanowicza 11, 30-702 Kraków
tel. +48 12 656 44 87
e-mail: drukarnia@leyko.pl
www.leyko.pl

ISBN 978-83-922869-6-7

Kraków, czerwiec 2008

Spis treści

CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	6
I. INWESTYCJE ZAGRANICZNE W MAŁOPOLSCE W LATACH 1989-2006	7
1. WOLUMEN INWESTYCJI W LATACH 1989-2006	8
2. NAJWIĘKSI INWESTORZY W LATACH 1989-2006 WG WOLUMENU INWESTYCJI	9
3. STRUKTURA INWESTYCJI WG SEKCJI PKD I KRAJU POCHODZENIA INWESTORA	17
3.1. KRAJE POCHODZENIA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO	17
3.2. STRUKTURA INWESTYCJI WG SEKCJI PKD	18
3.2.1. PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE, ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ORAZ GÓRNICTWO I KOPALNICTWO	18
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	19
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	19
Produkcja wyrobów tytoniowych	20
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	21
Produkcja metali	21
Produkcja metalowych wyrobów gotowych (bez maszyn i urządzeń)	22
Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	22
Produkcja pojazdów mechanicznych	23
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	23
Działalność wydawnicza i poligraficzna	24
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	24
Produkcja pozostałych wyrobów	24
ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ORAZ GÓRNICTWO I KOPALNICTWO	26
BUDOWNICTWO	26
3.2.2. HANDEL	27
HANDEL DETALICZNY	28
HANDEL HURTOWY, CENTRA DYSTRYBUCYJNE	30
SPRZEDAŻ PALIW, OBSŁUGA I NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH I MOTOCYKLI	30
3.2.3. USŁUGI	31
POŚREDNICTWO FINANSOWE	32
OBSŁUGA NIERUCHOMOŚCI I FIRM	34
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	39
HOTELE I RESTAURACJE	40
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	42
4. ROZMIESZCZENIE INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W MAŁOPOLSCE W LATACH 1989-2006 WG POWIATÓW	43
II. INWESTYCJE ZAGRANICZNE W MAŁOPOLSCE W 2006 ROKU	45
1. WOLUMEN I STRUKTURA INWESTYCJI W 2006 ROKU	46
PRZEMYSŁ	46
HANDEL I USŁUGI	46
2. NAJWIĘKSI INWESTORZY W 2006 ROKU WG WOLUMENU INWESTYCJI	47
3. ROZMIESZCZENIE INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W MAŁOPOLSCE W 2006 ROKU WG POWIATÓW	51
4. INWESTYCJE W TRAKCIE REALIZACJI (PO ROKU 2006)	53
PRZEMYSŁ	53
HANDEL I USŁUGI	53
5. INWESTYCJE ZAGRANICZNE W MAŁOPOLSCE W 2006 ROKU NA TLE INNYCH REGIONÓW I POLSKI	58
6. OBSERWOWANE TENDENCJE I TRENDY W ZAKRESIE INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH	61
III. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA W ZAKRESIE POZYSKIWIANYCH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH – BADANIA ANKIETOWE W GMINACH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO	65
1. CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ	66
2. INWESTYCJE ZAGRANICZNE W BADANYCH MAŁOPOLSKICH GMINACH	68
3. INWESTYCJE W BADANYCH MAŁOPOLSKICH GMINACH W 2006 ROKU	70
4. REZULTATY BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH	71
4.1. GMINY WIEJSKIE	71

4.2. GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	71
4.3. GMINY MIEJSKIE	71
5. CZYNNIKI I BARIERY ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ W REGIONIE – WNIOSKI I REKOMENDACJE	72
CZYNNIKI ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ	72
Ocena atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa małopolskiego	72
Polityka proinwestycyjna małopolskich gmin	76
Działania promocyjne jako element polityki inwestycyjnej	78
Dokumenty strategiczne i programy wspierające napływ inwestycji zagranicznych	79
Instytucjonalizacja opieki inwestycyjnej w małopolskich gminach	81
Poszukiwanie inwestorów zagranicznych	82
Polityka poinwestycyjna gmin województwa małopolskiego	83
Obszary inwestycyjne w grupie badanych gmin województwa małopolskiego	84
Bariery atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa małopolskiego	86
IV. WNIOSKI – CHARAKTERYSTYKA NAPŁYWU INWESTYCJI DO MAŁOPOLSKI W LATACH 1989-2006 ORAZ RYSUJĄCE SIĘ NA TYM TLE ZMIANY PREFERENCJI W OSTATNICH LATACH I W ROKU 2006	89
Spis tabel	93
Spis rycin	93
Skróty i terminy	94

CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Celem opracowania jest przedstawienie liczby, wartości, struktury i rozmieszczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim w 2006 r. na tle badanego okresu, czyli lat 1989-2006.

Badaniem objęto firmy z kapitałem zagranicznym działające w Małopolsce w opisywanym okresie, a także małopolskie gminy.

Zastosowano następujące metody badań:

- kwerendę prasową i internetową obejmującą analizę 151 tytułów prasowych i stron www¹,
- analizę publikowanych dokumentów statystycznych (GUS i PAIiIZ), w tym analizę danych GUS z rejestru REGON w odniesieniu do wolumenu inwestycji, podziału inwestycji w ujęciu sektorowym, wg sekcji i działów PKD, zatrudnienia itd.,
- ankietę skierowaną do inwestorów zagranicznych, dotyczącą wolumenu inwestycji realizowanych przez firmę, ich rodzaju, kraju pochodzenia kapitału i planowanych przedsięwzięć; ankietą skierowaną do przedsiębiorców dotyczyła także czynników atrakcyjności inwestycyjnej województwa małopolskiego i barier inwestycyjnych występujących w Małopolsce (badaniem objęto 350 przedsiębiorców zidentyfikowanych, m.in. na podstawie danych GUS, analizy tytułów prasowych i stron internetowych, z czego uzyskano 25 wypełnionych ankiet),
- ankietę skierowaną do gmin i powiatów województwa małopolskiego, dotyczącą liczby i rodzaju inwestycji w gminach i powiatach, rezultatów bezpośrednich inwe-

stycji zagranicznych, inwestycji w trakcie realizacji, obserwowanych trendów i zmian z punktu widzenia gmin i powiatów oraz oceny atrakcyjności i barier inwestycyjnych w gminie (badaniem objęto wszystkie 201 gmin i powiatów województwa małopolskiego, z czego uzyskano 67 wypełnionych ankiet).

Na podstawie zgromadzonych danych przeprowadzono analizę statystyczną i scharakteryzowano inwestycje zagraniczne pod względem ich liczby, wielkości, struktury branżowej (zgodnie z klasyfikacją PKD), krajów pochodzenia kapitału zagranicznego oraz rozmieszczenia geograficznego wg powiatów.

Analiza ankiet skierowanych do JST pozwoliła uzupełnić dane uzyskane od inwestorów oraz drogą kwerendy, a także określić, w jaki sposób małopolskie gminy, które zgodziły się na udział w ankiecie, postrzegają swoje atuty inwestycyjne oraz bariery dla napływu kapitału zagranicznego. Część ta stanowi uzupełnienie, przeprowadzonej w latach wcześniejszych² analizy wskaźnikowej atrakcyjności województwa.

Raport składa się z trzech części. W pierwszej scharakteryzowano napływ inwestycji zagranicznych w latach 1989-2006. Część druga odnosi się szczegółowo do inwestycji w roku 2006, natomiast trzecia - dotyczy atrakcyjności i barier inwestycyjnych województwa małopolskiego.

¹ Kwerendą objęto m.in. następujące tytuły prasowe i serwisy internetowe: „Gazeta Wyborcza” i portal gazeta.pl, „Dziennik Polski”, „Gazeta Krakowska”, „Rzeczpospolita”, „Gazeta Prawna”, onet.pl, Wirtualna Polska, Wirtualny Nowy Przemysł, Murator Plus, Polski Rynek Budowlany, Eurobuild, Puls Biznesu, serwisy: tworzywa.com.pl, money.pl, transinfo.pl, tur-info.pl, Forbes, Moje Auto, Nowa Małopolska, Serwis Giełdowy Parkiet, Colliers International, Magiczny Kraków serwisy internetowe Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwa Gospodarki, Polskiej Agencji Prasowej.

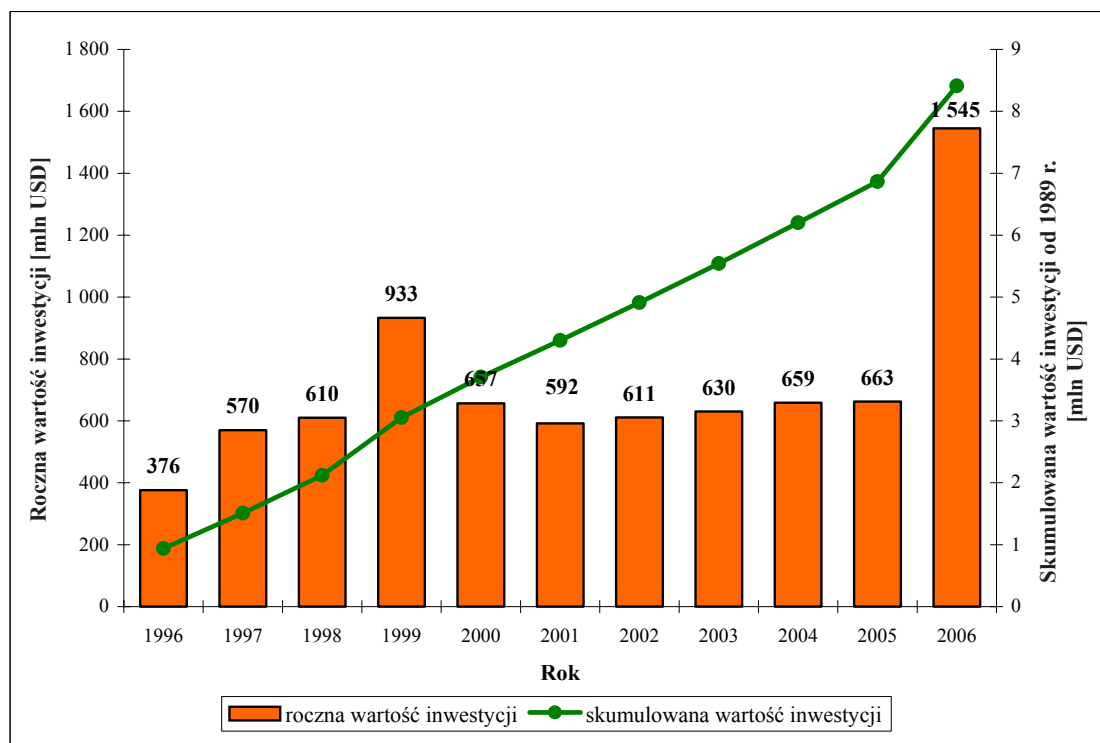
² B. Domański i inni, *Inwestycje zagraniczne w Małopolsce 1989-2005*, Kraków 2006.

I.
INWESTYCJE
ZAGRANICZNE
W MAŁOPOLSCE
W LATACH 1989-2006

1. WOLUMEN INWESTYCJI W LATACH 1989-2006³

Łączna wartość inwestycji zagranicznych w Małopolsce w latach 1989-2006 osiągnęła ok. 8 409,9 mln USD⁴ (Ryc.1). Roczny napływ kapitału zagranicznego do województwa od roku 1998 do 2005 ustabilizował się na poziomie ok. 650 mln USD, z wyjątkiem roku 1999, kiedy osiągnął 933 mln USD, głównie jednak dzięki wielkiej transa-

kcji prywatyzacyjnej Banku Przemysłowo-Handlowego. Na tym tle rok 2006 rysuje się jako przełomowy, z kwotą 1 544,9 mln USD, przewyższającą o niemal 900 mln USD nakłady w poprzednich latach. Wzrosła także liczba spółek z kapitałem zagranicznym w województwie małopolskim – z 920 w 2005 r. do 1092 w 2006 r.

Ryc. 1. Wolumen inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim w latach 1989-2006

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

³ Kalkulację wielkości inwestycji zagranicznych w Małopolsce oparto na wszystkich wymienionych w poprzednim rozdziale źródłach informacji, a w szczególności na arkuszach przesłanych przez inwestorów i kwerendzie prasowej.

⁴ Informacje o wolumenie inwestycji zagranicznych podano, analogicznie jak w opracowaniach wcześniejszych, w dolarach amerykańskich (USD). W przypadku, gdy dane źródłowe o wielkości inwestycji podawane były w innych walutach niż dolar amerykański, czyli w złotych polskich (PLN) lub euro (EUR), dokonano przeliczeń, przyjmując średnie kursy w 2006 r. wynoszące: 1 USD = 3,1032 PLN oraz 1 EUR = 3,8948 PLN.

Według danych GUS w 2006 r. w województwie małopolskim nakłady na pozyskanie aktywów trwałych poniosły 574 podmioty (52,6% ogółu). Wartość tych nakładów wyniosła 1681,6 mln USD⁵. Najwięcej inwestowały podmioty prowadzące działalność w zakresie handlu i napraw oraz przetwórstwa przemysłowego. Na pozyskanie nowych środków trwałych podmioty z udziałem kapitału zagranicznego przeznaczyły w 2006 r. 811,8 mln USD (w 2005 r. - 536,3 mln USD), natomiast na zakup używanych środków trwałych podmioty poniosły wydat-

ki w wysokości 146,3 mln USD (63,5 mln USD przed rokiem)⁶.

Wśród jednostek, które rozpoczęły działalność w 2006 r., 161 jednostek powstało jako nowe (o 29 więcej niż w ub. roku), a 9 w wyniku przekształceń, tj. przejęcia, wydzielenia, podziału (mniej o 3 jednostki w stosunku do 2005 r.). W grupie powstałych podmiotów najwięcej rozpoczęło działalność w zakresie obsługi nieruchomości i firm (71 wobec 53 przed rokiem), budownictwie (41 wobec 14) oraz w handlu i naprawach (30 wobec 23 przed rokiem)⁷.

2. NAJWIĘKSI INWESTORZY W LATACH 1989-2006 WG WOLUMENU INWESTYCJI

Listę największych inwestorów w województwie małopolskim w latach 1989-2006 przedstawiono w Tab. 1.

⁵ Analogicznie jak w poprzednich cytowanych tu opracowaniach, dotyczących wolumenu inwestycji zagranicznych w Małopolsce, różnica pomiędzy wynikami niniejszego raportu a danymi GUS nie przekracza 10%.

⁶ *Działalność gospodarcza podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w województwie małopolskim w 2006 roku*, Informacja sygnalna, Nr 1, GUS, styczeń 2008.

⁷ Ibidem.

Tab. 1. Najwięksi inwestorzy zagraniczni w województwie małopolskim w latach 1989-2006

L.p.	Inwestor	Miejsce inwestycji	Gmina	Zainwestowane środki do końca 2006 (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
1.	HVB Group	Bank Przemysłowo-Handlowy S.A., biurowiec Euromarket	Kraków	1011,4	Niemcy	bankowość, wynajem nieruchomości
2.	Philip Morris	Philip Morris Polska S.A., Philip Morris International Service Center Europe Sp. z o.o.	Kraków	527,3	USA	produkcja papierosów
3.	*	*	*	*	*	*
4.	*	*	*	*	*	*
5.	*	*	*	*	*	*
6.	Pliva	Pliva Kraków Zakłady Farmaceutyczne S.A.	Kraków	209,8	Chorwacja	produkcja farmaceutyków
7.	Carlsberg	Carlsberg Okocim	Brzesko, Kraków	193,3	Dania	produkcja piwa
8.	ECE Projektmanagement	Galeria Krakowska	Kraków	161,1	Niemcy	wynajem nieruchomości
9.	HGA Capital	Galeria Krakowska	Kraków	161,1	Niemcy	wynajem nieruchomości
10.	Carrefour	Carrefour Polska	Kraków, Tarnów, Olkusz	158,5	Francja	handel detaliczny
11.	Bauer Media Invest	Radio RMF FM	Kraków	153,9	Niemcy	rozgłośnia radiowa
12.	Valeo	Valeo Autosystemy sp. z o.o.	Chrzanów	150,4	Francja	produkcja części samochodowych
13.	Coca-Cola	Coca-Cola HBC Polska Sp. z o.o., Multivita Sp z o.o.	Niepolomice, Tyliz	138,5	USA	produkcja napojów
14.	Tesco	Tesco Polska Sp. z o.o.	Kraków i inne miasta	132,7	Wielka Brytania	handel detaliczny
15.	Donnelley	RR Donnelley Europe sp. z o.o., RR Donnelley Poland sp. z o.o.	Kraków	124,0	USA	druk prasy i książek telefonicznych
16.	Deutsche Bank	Deutsche Bank PBC S.A., Centrum biurowe GTC, Galeria Kazimierz	Kraków	119,5	Niemcy	bankowość, wynajem nieruchomości
17.	Fortis Bank	Fortis Bank S.A. (d. PPAB S.A.)	Kraków	97,0	Belgia	bankowość

L.p.	Inwestor	Miejsce inwestycji	Gmina	Zainwestowane środki do końca 2006 (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
18.	Enterprise Investors	Centrum Prasowo-Poligraficzne w Krakowie Sp. z o.o., Donnelley Polish American Printing Company, Pierwszy Polsko-Amerykański Bank S.A., Zakłady Metali Lekkich Kęty S.A., Global Hotels, Development Group Poland Sp. z o.o., Hydrotrest S.A., Restauracje Chłopskie Jadło	Kraków, Kęty	94,3	USA	druk prasy, bankowość, produkcja wyrobów z aluminium, budownictwo, handel, usługi medyczne, usługi kurierskie, gastronomia
19.	Quinlan Private Poland	Galeria Kazimierz	Kraków	90,0	Irlandia	wynajem nieruchomości
20.	Metro AG	CH M1, Makro Cash&Carry, hipermarkety Real	Kraków, Nowy Sącz	89,7	Niemcy	handel detaliczny i hurtowy
21.	Mid Europa Partners	Aster City Cable Sp. z o.o.	Kraków, Skawina	88,6	USA	bankowość
22.	Bahlsen	Bahlsen Sweet Sp. z o.o., Lajkonik Sp. z o.o.	Skawina	82,8	Niemcy	produkcja żywności
23.	SGL Carbon	SGL Carbon S.A.	Nowy Sącz	79,7	Niemcy	produkcja elektrod węglowych
24.	Rumeli	Cementownia Nowa Huta	Kraków	79,1	Turcja	produkcja cementu
25.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	Bank Przemysłowo-Handlowy S.A. w Krakowie, Sokołów, S.A. w Tarnowie, Centrum Biurowe Lubicz, Sp. z o.o., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., Galeria Kazimierz	Kraków, Tarnów	77,0	międzynarodowy	pośrednictwo finansowe, wynajem nieruchomości, produkcja żywności
26.	Kardan Group	Globe Trade Centre S.A. - Centrum biurowe GTC i Galeria Kazimierz	Kraków	76,5	Izrael	wynajem nieruchomości
27.	Accor	Hekon Hotele Ekonomiczne, Hotel Ibis Chopin Sp. z o.o., Hotele Orbis	Kraków, Zakopane, Nowy Sącz	65,9	Francja	hotelarstwo
28.	Rutley European Property Limited	Buma Square	Kraków	65,0	Wielka Brytania	wynajem nieruchomości
29.	F&P Holding	Can-Pack S.A., Pol-Am-Pack S.A., Koba S.A.	Kraków, Brzesko, Wojnicz	65,0	USA	produkcja opakowań metalowych
30.	Klepierre	Kraków Plaza	Kraków	63,8	Francja	wynajem nieruchomości
31.	MAN AG	MAN - Star Trucks Sp.z o.o.	Niepołomice	62,8	Niemcy	produkcja samochodów
32.	House of Prince	Scandinavian Tobacco S.A.	Jawornik k. Myślenic	60,0	Dania	produkcja papierosów

L.p.	Inwestor	Miejsce inwestycji	Gmina	Zainwestowane środki do końca 2006 (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
33.	Quinn Group	Sheraton Kraków	Kraków	56,5	Irlandia	hotelarstwo
34.	Kimberly-Clark	Kimberly-Clark Klucze S.A.	Klucze	55,0	USA	produkcja papieru
35.	White Estate Investments	Cracovia Business Centre	Kraków	55,0	Holandia	wynajem nieruchomości
36.	*	*	*	*	*	*
37.	ING Group	Bank Przemysłowo-Handlowy S.A. w Krakowie, ING Bank Śląski S.A., Instal Kraków S.A., Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Nationale Nederlanden Polska S.A., Zakłady Metali Lekkich Kęty S.A.	Kraków, Kęty i inne	54,0	Holandia	pośrednictwo finansowe, produkcja wyrobów z aluminium
38.	ITI Group	Grupa Onet.pl S.A., Multikino Polska Sp. z o.o., TVN Sp. z o.o., DreamLab Sp. z o.o.	Kraków, Nowy Sącz	52,0	Luksemburg	media
39.	Plaza Centers	Kraków Plaza sp. z o.o.	Kraków	50,0	Izrael	wynajem nieruchomości, rozrywka
40.	*	*	*	*	*	*
41.	British Petroleum	BP Polska Spółka z o.o.	Kraków i inne miasta	48,5	Wielka Brytania	stacje paliw
42.	Warimpex Finanz und Beteiligungs AG	UBX Kraków Sp. z o.o., Chopin Sp. z o.o., Multidevelopment Sp. z o.o.	Kraków	45,0	Austria	hotelarstwo
43.	Apollo Real Estate Advisors	CH M1, hipermarkety Real	Kraków/Nowy Sącz	44,4	USA	wynajem nieruchomości
44.	Rida Development	CH M1, hipermarkety Real	Kraków/Nowy Sącz	44,4	USA	wynajem nieruchomości
45.	Starwood Hotels & Resorts	hotel Sheraton	Kraków	43,2	USA	hotelarstwo
46.	Jeronimo Martins	supermarkety Biedronka, Centrum Dystrybucyjne w Wojniczu	Wojnicz, Kraków i inne miasta	41,8	Portugalia	handel detaliczny
47.	Howard Holding	Howard Property Polska Sp. z o.o.	Kraków	41,2	Irlandia	wynajem nieruchomości
48.	Ikea	biurowiec Cracovia Business Centre, market budowlany Ikea Kraków	Kraków	40,0	Szwecja	handel, wynajem nieruchomości
49.	Tengelmann	Plus Discount Polska Sp. z o.o., markety Plus, OBI	Kraków i inne miasta	39,5	Niemcy	handel detaliczny i hurtowy

L.p.	Inwestor	Miejsce inwestycji	Gmina	Zainwestowane środki do końca 2006 (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
50.	Brau	Carlsberg Okocim S.A.	Brzesko, Kraków	38,3	Niemcy	produkcja piwa
51.	UPC	UPC Polska Sp. z o.o.	Kraków i inne miasta	37,0	USA	telewizja kablowa
52.	Schmalbach Lubeca	Continental Can Europe	Kraków/Niepołomice	34,8	Niemcy	produkcja opakowań
53.	Carlson	Hotel Radisson SAS	Kraków	33,9	USA	hotelarstwo
54.	Cinema City International N.Y.	Cinema City	Kraków	33,0	Izrael	kina
55.	International Paper	International Paper	Klucze	32,7	USA	produkcja papieru
56.	Mota Companhia	Mota-Engil Polska	Kraków, Tarnów, Wadowice	32,1	Portugalia	budownictwo
57.	*	*	*	*	*	*
58.	*	*	*	*	*	*
59.	Hicks Muse Tate & Furst, Emerging Markets Partnership oraz Argus Capital	Telewizja kablowa Autocom	Kraków, Skawina	30,5	USA	telewizja kablowa
60.	Air Liquide	Air Liquide Polska Sp. z o.o.	Kraków	30,2	Francja	produkcja gazów technicznych
61.	GE Money	CH Krokus	Kraków	30,0	USA	wynajem nieruchomości
62.	Praxair	Praxair Polska Sp. z o.o.	Oświęcim	29,5	USA	produkcja gazów technicznych
63.	Ferroval	Mostostal Kraków S.A.	Kraków, Oświęcim	28,9	Hiszpania	budownictwo
64.	British Oxygen Corporation	BOC Gazy Sp. z o.o.	Oświęcim (d. Praxair)	28,0	Wielka Brytania	produkcja gazów technicznych
65.	Bitburger	Carlsberg Okocim S.A.	Brzesko/Kraków	26,3	Niemcy	produkcja piwa
66.	Kingfisher	Castorama	Kraków	26,1	Wielka Brytania	handel hurtowy
67.	Tishman Speyer Properties	Tishman Speyer Properties Polska Sp. z o.o.	Kraków	25,0	USA	wynajem nieruchomości
68.	Royal Ahold	Ahold Polska sp. z o.o., supermarkety Albert, hipermarkety Hypernova, hurtownie Albert Cash&Carry	Kraków i inne miasta	24,9	Holandia	handel detaliczny i hurtowy, usługi dla firm

L.p.	Inwestor	Miejsce inwestycji	Gmina	Zainwestowane środki do końca 2006 (min USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
69.	Cookson Group	Vesuvius Skawina Materiały Ogniotrwałe Sp. z o.o.	Skawina	24,2	Wielka Brytania	produkcja materiałów ogniotrwałych
70.	Telia	Netia South	Kraków i inne miasta	24,1	Szwecja	telekomunikacja
71.	Shell	stacje paliw, Centrum Finansowe Shell	Kraków, Zabierzów i inne miejscowości	23,5	Holandia	handel paliwami, usługi dla firm
72.	Linde	Linde Gaz Polska Sp. z o.o.	Kraków	23,5	Niemcy	produkcja gazów technicznych
73.	Merril Lynch	Optimus	Nowy Sącz	23,0	USA	produkcja komputerów
74.	Statoil	stacje paliw	Kraków i inne miasta	22,5	Norwegia	stacje paliw
75.	Kaufland	supermarkety Kaufland	Kraków, Oświęcim, Tarnów, Andrychów	22,2	Niemcy	handel detaliczny
76.	Delphi Automotive	Delphi Poland S.A.	Kraków	22,1	USA	projektowanie części samochodowych
77.	Stagrid Stapelmann	HMS Sp. z o.o.	Niepołomice	22,0	Niemcy	produkcja elementów metalowych
78.	Vandersanden, Briqueteries de Ploegsteert	Biegonice Nowy Sącz S.A., Biegonice Kraków Sp. z o.o., Biegonice-Zesławice Sp. z o.o.	Kraków, Nowy Sącz, Myślenice	21,5	Belgia	produkcja ceramiki budowlanej
79.	*	*	*	*	*	*
80.	Eden Springs	Eden Springs Poland Spółka z o.o.	Czatkowice	20,0	Izrael	rozlewanie wody
81.	Casino	hipermarket Geant	Kraków	20,0	Francja	handel detaliczny
82.	Allied Irish Bank	ComArch, Celt S.A., RT Hotels, CB Lubicz Sp. z o.o.	Kraków	18,7	Irlandia	hotelarstwo, oprogramowanie komputerowe, wynajem nieruchomości
83.	*	*	*	*	*	*
84.	Unilever	Unilever Polska S.A.	Trzebinia	18,0	Holandia, Wielka Brytania	produkcja tłuszczów spożywczych
85.	Daewoo	WSW Andoria S. A.	Andrychów	16,4	Korea Południowa	produkcja silników wysokoprężnych
86.	Motorola	Motorola Software Group Poland	Kraków	16,3	USA	oprogramowanie
87.	Advent International, Copernicus Capital Partners, St. Paul's Development Ltd	SLAG Recycling	Kraków	16,0	USA, Wielka Brytania	zagospodarowanie żużla

L.p.	Inwestor	Miejsce inwestycji	Gmina	Zainwestowane środki do końca 2006 (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
88.	Alfred Wall	Wall MM Gravure	Stanisławice	15,8	Austria	produkcja opakowań
89.	Michael Leier	Leier Tarnów	Wola Rzędzińska	15,8	Austria	ceramika budowlana
90.	Skanska	Skanska/Hydrotest	Kraków	15,4	Szwecja	budownictwo
91.	Schneider Electric	Schneider Electric Industries Polska Sp.z o.o.	Bukowno	15,1	Francja	aparatura elektryczna
92.	Lidl	supermarkety	Kraków i inne miasta	15,0	Niemcy	handel detaliczny
93.	UBM Realitätenentwicklung AG ATB Austria Antriebstechnik (wcześniej Lindeteves-Jacobson)	UBX Kraków Sp. z o.o.	Kraków	15,0	Austria	hotelarstwo
94.	David Chase Enterprises	Fabryka Silników Elektrycznych Tامل S.A.	Tarnów	15,0	Austria	silniki elektryczne
95.	UNP Holdings	UPC Telewizja Kablowa S.A.	Kraków i inne miasta	13,5	USA	telewizja kablowa
96.	Seppeler Gruppe	Multimedia Polska	Brzesko	13,5	USA	telekomunikacja
97.	McDonald's	restauracje McDonald's	Kraków, Tarnów, Zakopane, Nowy Sącz, Olkusz	12,8	Niemcy	cynkowanie wyrobów metalowych, produkcja krat pomostowych
98.	Julius Meinl	supermarkety Julius Meinl	Kraków, Tarnów, Zakopane	12,6	USA	gastroonomia
99.	Aral	stacje paliw	Kraków i inne miejscowości	12,0	Austria	handel detaliczny
100.	Invensys	Gaspol Nowy Targ	stacje paliw	12,0	Niemcy	stacje benzynowe
101.	SHV Holding	Hotel Campanille	Tarnów	11,5	Wielka Brytania	silniki elektryczne
102.	Envergue Hotels	Domy Towarowe Centrum S.A., Galeria Centrum, Empik	Nowy Targ	11,1	Holandia	gaz płynny
103.	Eastbridge	Leroy Merlin Polska Sp. z o.o., Elea	Kraków	11,0	Francja	hotelarstwo
104.	Association Familiale Mulliez	hipermarket Hit	Kraków, Tarnów, Zakopane, Nowy Sącz, Tarnów	10,9	Francja	handel detaliczny
105.	Hit Handelgruppe	Górka Cement Sp. z o.o.	Kraków	10,7	Francja	handel detaliczny
106.	Mapei		Trzebinia	10,5	Niemcy	handel detaliczny
107.				10,5	Włochy	produkcja cementu

L.p.	Inwestor	Miejsce inwestycji	Gmina	Zainwestowane środki do końca 2006 (min USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
108.	Preem	stacje paliw	Kraków i inne miejscowości	10,5	Szwecja	stacje paliw
109.	Rail World	Rail Polska	Włosienica	10,4	USA	towarowy transport kolejowy
110.	Tarmac International Holdings	Libet S.A.	Libiąż	10,2	Wielka Brytania	produkcja kostki betonowej
111.	Capgemini	Centrum BPO	Kraków, Zabierzów	10,0	USA	usługi dla firm
112.	Otto Versand	Selgross Cash & Carry	Kraków	10,0	Niemcy	handel hurtowy
113.	Rautaruukki	Rautaruukki Polska Sp. z o.o.	Olkusz	10,0	Finlandia	pokrycia z blachy falistej
114.	Rewe	Selgross Cash & Carry	Kraków	10,0	Niemcy	handel hurtowy
115.	Saxon Steel	Saxon International Building Systems Sp. z o.o.	Wola Filipowska	10,0	USA	produkcja konstrukcji stalowych
116.	Verity Development	Trei Morfa	Kraków	10,0	Luksemburg	wynajem nieruchomości
117.	Wienerberger	Wienerberger Ceramika Budowlana Sp. z o.o.	Kraków	10,0	Austria	produkcja ceramiki budowlanej

UWAGA: * zaznaczono inwestorów, dla których wyłącznym źródłem danych były ankiety, co oznacza, że nie ma możliwości publikowania wielkości inwestycji
 Źródło: opracowanie własne oraz B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

3. STRUKTURA INWESTYCJI WG SEKCJI PKD I KRAJU POCHODZENIA INWESTORA

Poniżej przedstawiono inwestycje w województwie małopolskim w podziale na sektory PKB oraz kraje pochodzenia inwestycji zagranicznych. Wszystkie kwoty podane w tekście odnoszą się do skumulowanych wolumenów inwestycji do 2006 r., chyba że zaznaczono inaczej.

3.1. KRAJE POCHODZENIA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Strukturę pochodzenia kapitału zagranicznego w Małopolsce wg krajów pochodzenia przedstawiono w Tab. 2. Zarówno w roku 2006, jak i w całym okresie 1989-2006 przeważają nakłady firm z krajów europejskich (71,4% w latach 1989-2006). Szczególnie wyraźnie ta dominacja zaznacza się w 2006 r. (95,8%). Największy odsetek

spośród nakładów firm europejskich stanowią inwestycje firm niemieckich (pierwsze miejsce pod względem nakładów inwestycyjnych), brytyjskich i francuskich (łącznie 47,9% w latach 1989-2006). W 2006 r. bardzo duży udział miały inwestycje firm irlandzkich, głównie transakcje na rynku nieruchomości komercyjnych. Dzięki dużej inwestycji w EC Skawina wzrósł znacząco udział kapitału czeskiego.

Drugie, po niemieckich, nakłady w latach 1989-2006 były udziałem firm ze Stanów Zjednoczonych (22,2%), jednak w samym 2006 r. udział kapitału amerykańskiego był znacząco mniejszy.

Stosunkowo niewielkie są nakłady firm azjatyckich, szczególnie z krajów Dalekiego Wschodu. Inwestycje firm z Japonii, Korei i Singapuru stanowią łącznie zaledwie 1,3% nakładów ogółem w całym opisywanym okresie.

Tab. 2. Kraje pochodzenia kapitału zagranicznego w Małopolsce w latach 1989-2006

Kraj pochodzenia kapitału	2006		1989-2006	
	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji Ogółem
Europa	1 480,5	95,8	6 006,3	71,4
Niemcy	510,0	33,0	2 539,8	30,2
Wielka Brytania	265,3	17,2	751,7	8,9
Czechy	236,3	15,3	236,3	2,8
Irlandia	187,7	12,1	212,2	2,5
Francja	83,2	5,4	735,3	8,7
Austria	73,1	4,7	207,0	2,5
Holandia	56,0	3,6	194,4	2,3
Portugalia	29,8	1,9	74,6	0,9
Szwajcaria	19,4	1,3	60,2	0,7
Luksemburg	9,7	0,6	68,3	0,8
Szwecja	6,0	0,4	121,8	1,4
Włochy	2,9	0,2	64,1	0,8
Norwegia	1,2	0,1	42,3	0,5
Dania	0,0	0,0	263,9	3,1
Chorwacja	0,0	0,0	211,8	2,5
Belgia	0,0	0,0	141,7	1,7
Hiszpania	0,0	0,0	31,4	0,4
Finlandia	0,0	0,0	27,2	0,3
pozostałe kraje Europy	0,0	0,0	22,4	0,3
Ameryka	34,6	2,2	1 875,3	22,3
USA	34,6	2,2	1 864,5	22,2
Kanada	0,0	0,0	10,8	0,1
Azja	19,8	1,3	411,0	4,9

Kraj pochodzenia kapitału	2006		1989-2006	
	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji Ogółem
Izrael	16,0	1,0	215,8	2,6
Japonia	3,8	0,2	54,2	0,6
Turcja	0,0	0,0	79,1	0,9
Singapur	0,0	0,0	45,5	0,5
Korea	0,0	0,0	16,4	0,2
Inne	0,0	0,0	13,2	0,2
Australia	0,0	0,0	8,2	0,1
RPA	0,0	0,0	5,0	0,1
międzynarodowy	10,0	0,6	82,9	1,0
brak informacji o kraju pochodzenia	0,0	0,0	20,4	0,2
Razem	1 545,0	100,0	8 409,2	100,0

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

3.2. STRUKTURA INWESTYCJI WG SEKCJI PKD

3.2.1. PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE, ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ORAZ GÓRNICTWO I KOPALNICTWO

Nakłady w przemyśle (tj. w przetwórstwie przemysłowym, zaopatrywaniu w energię oraz w górnictwie i kopalnictwie) stanowią łącznie 45,9% nakładów inwestycyjnych w latach 1989-2006 i 35,1%

nakładów w 2006 r. (Tab. 3). Znacznie mniejszy niż w poprzednich latach był udział przetwórstwa przemysłowego, natomiast względnie większy – zaopatrywania w energię. W całym analizowanym okresie na uwagę zasługują branże: spożywcza i tytoniowa, w których nakłady przekraczają 0,5 mld USD. Duże nakłady zanotowano także w przemyśle metalurgicznym, głównie za sprawą krakowskiej huty. Znaczące nakłady na zakup Elektrociepłowni Skawina w 2006 r. przyczyniły się także do wzrostu udziału produkcji energii w ogólnym bilansie inwestycji.

Tab. 3. Struktura inwestycji zagranicznych w przemyśle i budownictwie według sekcji PKD w latach 1989-2006

PKD	Sekcja/Dział	2006			1989-2006		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
C,D,E,F	Przemysł	542,3	100	35,1	3860,1	100	45,9
D	przetwórstwo przemysłowe	292,9	100	19,0	3424,1	100	40,7
15	produkcja artykułów spożywczych i napojów	24,2	8,3	1,6	653,6	19,1	7,8
16	produkcja wyrobów tytoniowych	0,0			574,8	16,8	6,8
24	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	6,0	2,0	0,4	345,5	10,1	4,1
27	produkcja metali	170,3	58,1	11,0	424,6	12,4	5,0
28	produkcja metalowych wyrobów gotowych	3,0	1,0	0,2	237,1	6,9	2,8
26	produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	13,1	4,5	0,9	245,6	7,2	2,9
34	produkcja pojazdów mechanicznych	66,6	22,7	4,3	285,7	8,3	3,4

PKD	Sekcja/Dział	2006			1989-2006		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
22	działalność wydawnicza i poligrafia				208,2	6,1	2,5
31	produkcja maszyn i aparatury elektrycznej				151,3	4,4	1,8
21	produkcja papieru i wyrobów z papieru	4,8	1,7	0,3	109,1	3,2	1,3
25	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	4,8	1,6	0,3	56,4	1,6	0,7
30	produkcja maszyn biurowych i komputerów				46,8	1,4	0,6
29	produkcja maszyn i urządzeń				21,4	0,6	0,3
37	zagospodarowanie odpadów				20,7	0,6	0,2
18	produkcja odzieży				14,4	0,4	0,2
36	produkcja mebli, pozostała działalność produkcyjna				11,7	0,3	0,1
20	produkcja drewna i wyrobów z drewna				5,1	0,1	0,1
E	zaopatrywanie w wodę, energię i gaz	249,5	100	16,1	434,6	100	5,2
C	górnictwo i kopalnictwo				1,5	100	0,0
F	budownictwo				115,5	100	1,4

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE

Produkcja artykułów spożywczych i napojów

Do największych w Małopolsce inwestycji zagranicznych należą te, których dokonano w przemyśle spożywczym. Główne inwestycje w tej branży koncentrują się w **produkcji napojów**. Duński koncern Carlsberg, który na zakup i modernizację (m.in. zwiększenie mocy produkcyjnych do 2,6 mln hl) browaru Okocim w Brzesku, wydał do 2005 r. 255 mln USD. W 2006 r. uruchomiono w browarze trzecią linię butelkową. Od 2004 r. trwa także modernizacja oczyszczalni ścieków w browarze, obsługującej zarówno zakład, jak i gminę Brzesko. Inwestycja szacowana jest na ok. 3,5 mln USD⁸. Zakończono natomiast produkcję w krakowskim browarze Carlsberga⁹.

Jedną z największych inwestycji w Małopolsce (ponad 100 mln USD) jest zakład produkcyjny Coca-Cola HBC Polska w Staniątkach k. Niepołomic, działający od 1993 r. W 2006 r., kosztem 3,5 mln USD, wybudowano przy zakładzie centrum logistyczne, które obsługiwać ma całą południową Polskę. Do koncernu Coca-Cola należy również rozlewnia wody mineralnej Multivita w Tyliczu.

W Czatkowicach mieści się natomiast rozlewnia wody źródlanej Eden Springs Poland, specjalizująca się w dostarczaniu wody w 19-litrowych butelkach zwrotnych. Inwestor, spółka Eden Springs Europe (joint venture izraelskiej Eden Springs i francuskiego Danone) zainwestował ok. 20 mln USD.

Czterdzieści procent udziałów w spółce Wosana z Andrychowa, produkującej soki owocowe, objął w 1999 r., za 4 mln USD, zarejestrowany w Luksemburgu fundusz Raiffeisen Private Equity Fund.

⁸ Finansowana częściowo ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

⁹ Teren browaru został zakupiony przez firmę Pandion, z przeznaczeniem na kompleks mieszkalno-usługowy.

Krakowska Destylarnia Polmos jest natomiast od 2002 r. kontrolowana przez spółkę zależną francuskiej firmy Belvedere, Sobieski Dystrybucja.

Największe, po produkcji napojów, nakłady w branży spożywczej zainwestowano w **produkcję pieczywa i wyrobów ciastkarskich**. Prawie 83 mln USD zainwestował w Małopolsce niemiecki Bahlsen, posiadający zakłady produkcyjne Bahlsen Sweets (obecnie Bahlsen Sp. z o.o.) i Lajkonik Snacks w Skawinie. Firmy te powstały po podziale przejętych przez Bahlsena Koncentratów Spożywczych na część produkującą słone (Lajkonik Snacks) i słodkie (Bahlsen Sweets) pieczywo. W Chrzanowie natomiast zainwestowała duńsko-niemiecka Dan Cake Polonia, posiadająca zakład produkujący pieczywo i ciasta o przedłużonej trwałości. Mniejszą inwestycją jest sieć małych piekarni Flerynka, należących do szwajcarskiej Hiestand Group, która odkupiła sieć od francuskiej firmy Fleury Michon. W Małopolsce otwarto dotąd siedem Flerynek – w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu i Zakopanem.

Od 1989 r. w Czarnochowicach (gm. Wieliczka) działa polsko-amerykańska spółka Christ, zajmująca się wypiekami opłatków (a także importem wina mszalnego i dewocjonalistów). Natomiast zakład na Rybitwach w Krakowie prowadzi Uldo-P produkująca polepszacze do pieczywa.

Największym zakładem w Małopolsce produkującym **wyroby cukiernicze** jest Wawel S.A. W 2006 r. cała produkcja firmy Wawel została przeniesiona z Krakowa do nowo wybudowanego zakładu w Strefie Przemysłowej w Dobczycach. Firma, której większościowy pakiet akcji posiada szwajcarska spółka Hosta International AG z siedzibą w Münchenstein, zainwestowała w latach 2005-2006 w budowę zakładu ok. 30 mln USD. Mniejszą inwestycją z tej branży jest zakład niemieckiej firmy Felix w Niedźwiedziu k. Słomnik.

W zakłady **przetwórstwa kawy i herbaty** zainwestowało kilku inwestorów. Największym jest – należąca do grupy DEK – niemiecka firma Kord (Biogran Sp. z o.o.), która w 1999 r. odkupiła od Lajkonik Snacks Wydział d. Koncentratów Spożywczych w Skawinie, produkujący kawy zbożowe¹⁰. Mniejsze firmy z kapitałem zagranicznym to zakłady Segafredo Zanetti Poland w Boch-

ni (Włochy), zakład Teekane Polska w Krakowie (Austria) oraz palarnia kawy Polcaf w Krakowie (Francja).

Największym inwestorem w **branży mięsnej** jest spółka Saturn Nordic Holding AB, założona przez duński koncern Danish Crown i fiński HK Ruokatalo, posiadająca 100% akcji Grupy Sokołów S.A., do której należą tarnowskie zakłady Mięstar. Od 1994 r. działa w Małopolsce, produkująca wędliny firma Stastnik Polska, należąca do niemieckiej Nölke Gruppe¹¹. W Olkuszu działają natomiast zatrudniające ponad 170 osób Zakłady Przetwórstwa Mięsa Baso z udziałem kapitału niemieckiego.

W Dobczycach od 1995 r. działa Euro Comfort Sp. z o.o. (kapitał japoński), zajmująca się skupem oraz przetwórstwem puchu gęsiego, eksportowanego następnie na rynek japoński. Utylizacją odpadów po ubojowych oraz produkcją mączek kostnych zajmuje się Saria Małopolska, należąca do niemieckiej firmy Saria Bio-Industries. Zakład znajduje się w Wielkanocy (gm. Gołcza).

Firma Polan z Żabna k. Tarnowa, zajmująca się **przetwórstwem owoców i warzyw** od 1992 r. jest spółką joint venture z 20% kapitału francuskiego. Francuska spółka Polindus z siedzibą w Bosutowie (gm. Zielonki) zajmuje się **przetwórstwem mleka** (kazeina, kazeiniany, mleko w proszku), większość działalności produkcyjnej prowadzi jednak w woj. warmińsko-mazurskim.

Kilka firm z branży spożywczej zakończyło swoją działalność, bądź zmieniło właściciela na podmiot polski. Największą z nich był oddział Unilevera w Trzebini, z którego produkcja została przeniesiona do Katowic. Zlikwidowano również zakład Eduscho w Andrychowie. Natomiast kontrolowany przez francuski Pernod Ricard Agros swoje udziały w wadowickich ZPC „Skawa” odsprzedał pracowniczej spółce Skawa-Bis.

Produkcja wyrobów tytoniowych

Jedną z największych inwestycji przemysłowych z udziałem kapitału zagranicznego w Małopolsce jest zakup, modernizacja i rozbudowa Krakowskich Zakładów Przemysłu Tytoniowego przez amerykański koncern Philip Morris. Philip Morris Polska S.A. zainwestowała w zakład w krakowskich Czyżynach ponad 520 mln USD.

¹⁰ Od stycznia 2008 r. Bahlsen i Biogran rozpoczną współpracę dystrybucyjną. W ramach tej współpracy Bahlsen, oprócz własnych produktów, będzie sprzedawać także produkty firmy Biogran.

¹¹ Przejęte w 1999 r. od austriackiej Stastnik Wien.

Znacznie mniejszą inwestycją jest fabryka Scandinavian Tobbaco Poland w Jańniku k. Myślenic, należąca do duńskiej firmy House of Prince (Grupa Skandinavisk Tobakskompagni).

Niewielką fabrykę, produkującą cygara na licencji Villiger posiada w Krakowie spółka Merkury S.A.

Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych

Największe inwestycje w branży chemicznej dotyczą **produkcji farmaceutyków**. Chorwacka Pliva, która w 1997 r. przejęła Polfę Kraków, zainwestowała w krakowski zakład ponad 200 mln USD. Pliva przejęła również, od francuskiego Sanofi, produkującą leki przeciwwzapalne i psychotropowe spółkę Farmacon. Od 2005 r. przy zakładzie Plivy działa centrum badań i rozwoju zatrudniające 80 osób. W 2006 r. Pliva weszła w skład amerykańskiej Grupy Barr Pharmaceuticals Inc.

Znacznie mniejszą inwestycją jest krakowski oddział włoskiej firmy Molteni Farmaceutici, produkujący leki w płynie i znieczulenia stomatologiczne. Firmą, należąca do osoby fizycznej z Wielkiej Brytanii, jest Farmina w Krakowie, produkująca m.in. maści, czopki i wodę utlenioną.

Duże inwestycje zagraniczne dotyczyły **produkcji gazów technicznych**. Największym inwestorem jest tu Linde Gaz Polska należący do koncernu Linde Gas¹², który zainwestował w dawny zakład Polgazu w Tarnowie. Po przejściu w 2005 r. British Oxygen Corporation (BOC) przez niemiecką Linde Group, Linde Gas stało się również właścicielem zakładu gazów technicznych BOC Gazy Polska w Oświęcimiu¹³. Linde Gaz Polska wybudował także swoją siedzibę główną, wraz z centrum technologiczno-szkoleniowym na terenie Krakowskiego Parku Technologicznego w Czyżynach.

W grudniu 2005 r. szwedzka firma Becker rozpoczęła na terenie podstrefy Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Tarnowie budowę zakładu produkującego specjalistyczne ciekłe farby przemysłowe do blach powlekanych oraz do metalu i tworzyw sztucznych¹⁴. Budowa zakładu Becker Farby Przemysłowe pochłonęła 6 mln USD. Zakład

zatrudnia ponad 30 osób, a planowane jest zatrudnienie nawet do 150 pracowników.

Zakład produkujący tlen w Krakowie prowadzi firma Air Liquide Polska, należąca do francuskiego koncernu Air Liquide.

Działająca w Limanowej Fabryka Chemii Gospodarczej Gold Drop posiada wśród udziałowców prywatnego przedsiębiorcę z USA. Zakład specjalizuje się w produkcji detergentów, także marek własnych dla sieci handlowych.

Mniejszymi inwestycjami w branży chemicznej są: Lakos Laboratorium Kosmetyków Sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwo Zagraniczne PH Frutorama, obie firmy z kapitałem francuskim, a także oddział amerykańskiego koncernu Ecolab.

Produkcja metali

Największą inwestycją w branży metalurgicznej oraz jedną z największych inwestycji zagranicznych w Małopolsce jest zakup i modernizacja przez brytyjski koncern LNM Holdings (w latach 2004-2006 Mittal Steel, obecnie ArcelorMittal¹⁵) krakowskiej Huty im. Tadeusza Sendzimira. Huta została przejęta przez koncern w 2004 r. wraz z innymi hutami wchodzącymi w skład Polskich Hut Stali i zmieniła nazwę na Mittal Steel Poland Oddział w Krakowie (obecnie ArcelorMittal Poland S.A.). W latach 2005 i 2006 prowadzono inwestycje modernizacyjne (m.in. remont wielkich pieców). Największą inwestycją, jaką zrealizował koncern w krakowskiej hucie jest nowa walcownia gorąca blach, której budowę rozpoczęto w 2005 r.¹⁶ Nowa walcownia, poza zwiększeniem zdolności produkcyjnych do 2,4 mln ton blachy rocznie (docelowo 5 mln ton), pozwoli także na podniesienie jakości blachy m.in. dla przemysłu samochodowego. Koncern planuje w następnych latach dalsze inwestycje¹⁷.

ArcelorMittal posiada także udziały w bocheńskim Stalprodukcje, produkującym wysokoprzetworzone produkty ze stali (blachy transformatorowe, kształtowniki, bariery drogowe i rdzenie toroidalne) i krakowskim Metalodlewie (odlewy żeliwne).

Największym producentem **wyrobów z aluminium** (kształtowniki, pręty, folie) w Polsce jest Grupa Kęty, posiadająca zagra-

¹² Do 2006 r. Linde Group.

¹³ Wcześniej Praxair Polska, sprzedane w kwietniu 2007 r. amerykańskiemu Air Product.

¹⁴ Zakład został oficjalnie otwarty w maju 2007 r.

¹⁵ LNM Holdings przejął w 2004 r. ISPAT International, tworząc Mittal Steel, który następnie połączył się z Arcelor w 2006 r. w ArcelorMittal z siedzibą w Luksemburgu.

¹⁶ Walcownia, której koszt wyniósł 381 mln USD, została oficjalnie otwarta 27 lipca 2007 r.

¹⁷ Por. rozdział *Inwestycje w trakcie realizacji (po roku 2006)*.

nicznych akcjonariuszy w postaci funduszy venture capital i emerytalnych. W 2006 r. otwarto w Kętach, zbudowaną za blisko 10 mln USD anodownię o wydajności około 1,5 mln m² profili aluminiowych.

Tłocznia profili aluminiowych norweskiego koncernu Norsk Hydro działa od 1996 r. w Chrzanowie, natomiast w Skawinie austriacka spółka Benda-Lutz zajmuje się m.in. produkcją proszku aluminiowego.

Produkcja metalowych wyrobów gotowych (bez maszyn i urządzeń)

Największymi inwestycjami w tej branży są zakłady produkujące **opakowania metalowe**. Do amerykańskiego F&P Holding należą krakowska spółka Can-Pack, posiadająca dwa zakłady w Brzesku (Fabryka Opakowań Metalowych Brzesko i Fabryka Puszki Napojowych Brzesko), produkujące puszki aluminiowe oraz wieczka do butelek i konserw. W 2006 r. w zakładach w Brzesku zainstalowano nową linię produkcyjną wieczek stalowych oraz nową linię drukarską.

W Niepołomicach zlokalizowane są natomiast zakłady wieczek twist-off Silgan White Cap Polska (dawniej Amcor White Cap). Zakład, który został wybudowany przez Continental Can Europe, kontrolowany przez niemiecki koncern Schmalbach-Lubeca, został następnie przejęty przez australijski Amcor. W 2006 r. Amcor White Cap został przejęty przez międzynarodowy koncern Silgan Holdings Inc.¹⁸.

Drugim pod względem nakładów inwestycyjnych rodzajem działalności w tej branży jest produkcja **metalowych elementów konstrukcyjnych**. Zakłady produkujące konstrukcje metalowe to niemieckie: Severt (spółka-córka Severt-Maschinenbau GmbH) w Gorlicach i Stemik z Zagórzan k. Klęczan (polsko-niemiecka joint venture), ME Polska w Krakowie, belgijskie: Metal Engineering, produkujący kontenery Hepamos w Opatkowicach (Drooghmans) oraz Sofegar Polska we Wrząsowicach k. Krakowa. W 2006 r. zakończył działalność produkcyjną zakład amerykańskiej firmy Saxon Steel Distribution w Woli Filipowskiej k. Krzeszowic¹⁹. Produkujący ocynkowane kraty stalowe Mostostal-Kraty należy do niemieckiego Rietbergwerke wchodzącego w skład

Seppeler Gruppe, do której należy także Ocynkownia Śląsk w Chrzanowie. Ze zlokalizowanej w Niepołomicach firmy HMS, produkującej kraty pomostowe i metalowe stopnie schodów wycofał się w 2006 r. niemiecki udziałowiec Stagrid Stapelmann.

Węgiersko-niemiecka firma Mevaco z Krakowa produkuje blachy perforowane i wytłaczane, natomiast niemieckie przedsiębiorstwo Gubad-Wzornictwo (Myślenice) specjalizuje się w produkcji metalowych przedmiotów dekoracyjnych, a Bilstein Polska (Olkusz) w produkcji noży krążkowych. Zlikwidowano wytwórnię narzędzi Narzędzia Stanley w Sułkowicach k. Myślenic.

Spółka Pfaffenhain PL (obecnie Lockus), której właścicielem był niemiecki Schlies-sanlagen Pfaffenhain (systemy zamknięć) wybudowała w czyżyńskiej podstrefie Krakowskiej SSE biurowiec wraz z częścią produkcyjną, jednak nie podjęta do końca 2006 r. działalności operacyjnej²⁰.

W 2006 r. działająca w Olkuszu wytwórnia **pokryć dachowych** fińskiej firmy Rautaruuki została przejęta przez Arcelor Construction Polska²¹, spółkę należącą w całości do koncernu Arcelor.

Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych

Największą inwestycją w tej branży było przejęcie przez turecką Grupę Rumeli **Cementowni** Nowa Huta. Drugą cementownią w Małopolsce jest należąca do włoskiego koncernu Mapei Górka Cement w Trzebini.

Produkcją **wyrobów betonowych i gipsowych** zajmuje się około 20 firm z kapitałem zagranicznym. Największą jest producent kostki betonowej Libet z Libiąża, należący do brytyjskiego Tarmac. Produkcję dachówek powlekanych prowadzi w Olkuszu firma Euronit, należąca do belgijskiej Etex Group. Amerykański fundusz inwestycyjny Riverside był do 2005 r. udziałowcem w krakowskiej spółki Megachemie S.A.²², specjalizującej się w wyrobach polimerowych dla budownictwa. W 2000 r. zamknięto zakład Izolacja w Szczucinie, w który zainwestował niemiecki Eternit Werke Ludwig Hatscheg. W 2005 r. otwarto w Myślenicach zakład Woermann Polska, należący do koncernu Degussa AG produkujący domieszki do be-

¹⁸ W rezultacie przejęcia firmy Amcor White Cap przez Silgan Holdings Inc., grupa produkcyjna Amcor White Cap zmieniła nazwę na Silgan White Cap Europe/Asia z siedzibą w Hanowerze.

¹⁹ Firma świadczy usługi konstrukcyjno-inżynierskie.

²⁰ Spółka Lockus została w marcu 2007 r. przejęta przez polską firmę informatyczną Anima 2000.

²¹ Powstała w 2006 r. z połączenia Haironville Polska Sp. z o.o. oraz Prekon Sp. z o.o.

²² Od 2007 r. w Chemical Global Group.

tonu (wkrótce po otwarciu zmienił nazwę na Degussa Admixtures Polska). W 2006 r. dział chemii budowlanej Degussa AG został przejęty przez niemiecki koncern BASF, a myślenicki oddział firmy zmienił nazwę na BASF Admixtures Polska²³.

Zagranicznych udziałowców posiadają także firmy produkujące **beton towarowy**. Największą z nich jest krakowska spółka Contractor, której udziałowcem jest francuska grupa Lafarge. Spółka posiada dziewięć wytwórni, w tym osiem w Małopolsce (Kraków, Chrzanów, Tarnów, Dębno, Czernichów, Oświęcim). Włoski koncern Buzzi Unicem kontroluje – poprzez niemiecką firmę Dyckerhoff – zakłady Dyckerhoff Transport-beton Kraków, zlokalizowane w Krakowie, Myślenicach i Starym Sączu. Firma Górażdże Beton, posiadająca zakłady produkcyjne w Krakowie, Nowym Targu i Bochni należy do Grupy Heidelberg Cement, kontrolowanej przez niemiecką firmę Spohn Cement. Włoska firma General Beton Trivenete, wchodząca w skład Grupy Tonon, posiada w Krakowie dwa zakłady produkcyjne General Beton. Betoniarne w Krakowie i Myślenicach posiadają meksykański koncern Cemex, a w Krakowie – należąca do niemieckiej Grupy Schwenk – Galicja Beton oraz Th-Beton Polska.

Ceramikę budowlaną produkuje Leier Tarnów w Woli Rzędzińskiej, powstały w 2000 r. po przejęciu Tarnowskich Zakładów Ceramiki Budowlanej. Austriacki koncern Wienerberger został w 2006 r. właścicielem zakładów Wienerberger Zesławice (d. Biegonice-Zesławice) i Wienerberger Kraków (d. Cermegad), przejętych od belgijskich Ploegsteert International N.V. i Vandersanden Steenfabrieken N.V.

Materiały ogniotrwałe produkuje w Skawinie zakład Vesuvius Skawina, należący do belgijskiej firmy Vesuvius, kontrolowanej przez grupę Cookson. W 2006 r. Vesuvius rozpoczął kosztem 7 mln USD budowę zakładu wytwarzającego Solar Crucibles, materiał stosowany do produkcji ogniw fotowoltaicznych²⁴. Udziałowcami krakowskiego przedsiębiorstwa Komex Materiały Ogniotrwałe są ArcelorMittal Poland oraz austriacka firma Interminex.

Produkcję szkła prowadzi w Krakowie brytyjski Pilkington, produkujący w zakładzie na Rybitwach szyby zespolone oraz francuski koncern Saint Gobain,

posiadający fabryki Glaspol w Jaroszowcu k. Olkusza i Niepołomicach. Saint Gobain Velimat w Gorlicach produkuje natomiast maty szklane.

Produkcja pojazdów mechanicznych

Największym inwestorem w branży motoryzacyjnej jest niemiecki koncern MAN AG, który w Niepołomicach w czerwcu 2006 r. rozpoczął budowę montowni ciężarówek. Moce produkcyjne zakładu MAN Nutzfahrzeuge (największej firmy z grupy MAN) mają osiągnąć 15 tys. pojazdów rocznie²⁵.

Francuska grupa Valeo zainwestowała w zakłady produkcyjne w Skawinie, Chrzanowie i Zielonkach. Spółka Valeo Autosystemy w Skawinie produkuje systemy chłodzenia silnika oraz wycieraczki samochodowe²⁶, natomiast Valeo Lightning Systems w Chrzanowie wytwarza lampy samochodowe.

W Wolbromiu działa firma TRI Poland, w której większościowe udziały posiada japoński koncern Tokai Rubber Industries, należący do grupy Sumitomo Electric. Zakład produkuje części antywibracyjne do samochodów, sprzętu transportowego i maszyn górniczych. Natomiast działający w Tarnowie zakład niemieckiej firmy Lenze AG produkuje części przekładni mechanicznych. Należąca do Daewoo Wytwórnia Silników Wysokoprężnych „Andoria” znajduje się w likwidacji.

Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej

Największą inwestycją w branży jest zakład niemieckiego SGL Carbon w Nowym Sączu, produkujący elektrody węglowe i grafitowe. Fabryka Silników Elektrycznych Tamel w Tarnowie (grupa Brook Crompton) została w 2002 r. przejęta od brytyjskiej firmy Inensys przez zarejestrowany w Singapurze holding Lindeteves-Jacoberg Ltd. W 2006 r. większość udziałów holdingu nabyła austriacka spółka ATB Austria Antriebstechnik (grupa A-TEC Industries).

Od 1998 r. działa w Bukowni fabryka francuskiej firmy Schneider Electric, produkująca miniaturowe wyłączniki niskiego napięcia dla sieci energetycznych. Fabryka była następnie rozbudowywana w latach 2002-2003.

²³ Było to przejęcie o charakterze globalnym, stąd nie jest traktowane jako bezpośrednia inwestycja zagraniczna.

²⁴ Fabryka rozpoczęła działalność w drugiej połowie 2007 r.

²⁵ Otwarcie zakładu nastąpiło w październiku 2007 r.

²⁶ Produkcja wycieraczek została przeniesiona w 2003 r. z zakładu w Zielonkach.

Mniejsze inwestycje w tej branży to norweska fabryka lamp ogrodowych i domowych Norlys w Nowym Sączu oraz francuski producent kotłów na biomasę Compteur z Krakowa.

Działalność wydawnicza i poligraficzna

Inwestycje zagraniczne w **działalność wydawniczą i poligraficzną** należą do największych w Małopolsce, stanowiąc również wyróżnik województwa na tle kraju.

Największe nakłady w tej branży obejmują dwie drukarnie amerykańskiego koncernu RR Donnelley. Od 1994 r. działa drukarnia w dzielnicy Podgórze, natomiast drugi zakład został uruchomiony w 2001 r. na terenie Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Nowej Hucie.

Dwie drukarnie offsetowe posiada niemiecki koncern Passauer Neue Presse. Drukarnie Polskapersse oraz Centrum Prasowo-Poligraficzne znajdują się w Krakowie. Koncern jest ponadto jednym z największych wydawców prasy codziennej w Polsce, właścicielem „Gazety Krakowskiej”²⁷ oraz mniejszościowym udziałowcem Wydawnictwa Jagiellonia, wydającego „Dziennik Polski”.

Zakłady Wall MM w Stanisławicach k. Kłaja zajmują się produkcją **drukowanych opakowań kartonowych**. Zakłady należące do 2001 r. do austriackiej firmy Alfred Wall są obecnie joint venture tej firmy i amerykańskiego MedWestvaco.

Mniejsze inwestycje w branży to krakowska spółka Eurodruk Polska, należąca do Euro-Drukservice oraz Asterias w Zgłobicach (gm. Tarnów), którego mniejszościowym udziałowcem jest obywatel USA.

Do 1999 r. wydawany był w Krakowie dziennik sportowy „Tempo”²⁸, którego właścicielem zagranicznym był najpierw Passauer Neue Presse, później szwajcarski Jürgen Marquard. Natomiast w 2002 r., należący do norweskiego koncernu Orkla „Przekrój” przeniósł siedzibę redakcji do Warszawy.

Produkcja papieru i wyrobów z papieru

Największą inwestycją w **przemśle papierniczym** jest fabryka Kimberly-Clark Klucze (USA). Zakład, który jest jednym z największych producentów papieru toale-

towego i chusteczek higienicznych w Polsce, powstał w 2003 r. po przejęciu International Paper Klucze.

Pozostałe inwestycje w produkcję wyrobów papierowych to m.in. fabryka opakowań z tektury falistej VG Polska w Chełmku (należąca do belgijskiego Van Genechten Nicholas), wytwórnia kopert GPH Direct (której właścicielem jest niemiecka grupa GPH Pflueger) oraz węgierska spółka BOKK-net Polska w Bukownie (produkująca papier toaletowy i artykuły papiernicze).

Produkcja pozostałych wyrobów

Największą inwestycją w produkcję **wyrobów z gumy i plastiku** jest Thermoplast z Libiąża, należący do szwajcarskiej firmy Profilplast. Produkująca okna oraz profile okienne i budowlane z PCV firma, w wybudowany od podstaw zakład, zainwestowała ponad 21 mln USD. Podobny profil działalności prezentują: działający od 1997 r. (rozbudowa od 2005 r.) LB Profile Poland z Chrzanowa, należący do brytyjskiego LB Plastics oraz niemiecki Dresdner Fensterbau Polska z Niepołomic.

Największy polski producent przerwy Unimil, z siedzibą w Dobczycach, którego udziałowcem był niemiecki Condomi, wykupił w 2005 r. zarówno swoje udziały, jak i 40% akcji dawnego właściciela. Inny producent z branży gumowej, Hannecard Polska, filia belgijskiego koncernu Hannecard-Kalker produkuje w Krakowie powłoki gumowe, poliuretanowe i kształtki. Działająca od 2004 r. w Chełmku włoska firma Maflow (do 2006 r. Manuli Auto Polska) uruchomiła w dzierżawionych od d. Technoskóru halach produkcyjnych produkcję węży gumowych.

Włoska Fondital Group jest właścicielem Valsir Polska w Skawinie, produkującej rury kanalizacyjne z propylenu. Alma Polska z Chełmka jest natomiast częścią Plasticos Packaging Group z siedzibą w Szwajcarii. Spółka specjalizuje się w produkcji folii i kubeczków plastikowych. Firma Caria w Kalwarii Zebrzydowskiej zajmuje się produkcją pianki poliuretanowej. Właścicielem firmy jest belgijski Eurofoam. Niemiecka spółka Marseille-Polen z Niepołomic zajmuje się wytwarzaniem granulatów i regranulatów oraz produkcją wyrobów gotowych

²⁷ Od października 2007 r. regionalne dzienniki koncernu, w tym „Gazeta Krakowska” zostały połączone w ogólnopolski „Dziennik Polska”.

²⁸ Połączone z „Przeglądem Sportowym”.

z tworzyw sztucznych. W dobczyckiej strefie przemysłowej zainwestowała firma Albert Polska, której właścicielem jest niemiecki Albert Hohlkorper. Dobczycki zakład specjalizuje się w sprzęcie medycznym i rehabilitacyjnym z tworzyw sztucznych. Oddział fińskiego producenta Huhtamaki w Chełmku został zamknięty w 2003 r., a produkcję przeniesiono do Siemianowic Śląskich.

Płyty styropianowe wytwarza Austrotherm z Oświęcimia, którego właścicielem jest austriacki Austrotherm GmbH, należący do Schmid-Industrie-Holding²⁹. Produkcją styropianu zajmują się także Swisspor (d. Polymar) z Chrzanowa, wchodzący od 1998 r. w skład szwajcarskiego KS Holding Hergiswil, oraz firma Termo Organika z siedzibą w Krakowie (działalność produkcyjna w Mielcu, Głogowie i Siedlacach), której właścicielem jest irlandzki CRH.

Akcjonariuszami Optimusa, jednego z największych producentów **komputerów** były amerykański fundusz Merrill Lynch Investment Services, a następnie Grupa ITI i BRE Bank. W 2001 r. z Optimusa wydzielono spółkę Onet (rozwiązania internetowe), pozostawiając produkcję sprzętu komputerowego spółce Optimus Technologies SA, która została następnie przejęta przez BRE Bank i polskiego biznesmena Zbigniewa Jakubasa. Spółka jest obecnie notowana na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych i nie posiada większościowych udziałowców zagranicznych.

Do 2003 r. udziałowcem nowosądeckiej spółki Novitus (dawniej Optimus IC), producenta kas fiskalnych był BRE Bank, kontrolowany przez niemiecki Commerzbank. Natomiast krakowska firma HSK Data, zajmująca się produkcją urządzeń do komputerowej rejestracji czasu, autoalarmów, zamków elektronicznych i zabezpieczeń antyzakłóceń została w 2003 r. przejęta od austriackich właścicieli przez inwestora marokańskiego.

Fabryka Valvex-Armatura w Jordanowie powstała w 1994 r. i produkuje **zawory termostatyczne, gazowe i wodne**. Firma należy do amerykańskiej grupy kapitałowej Meridian International Group. W dawną filię krakowskiej Armatury zainwestowali polonijni biznesmeni z USA Zbigniew i Marian Kulig. Austriacki producent **armatury** Herz Armaturen (Herz Armatura i Systemy

Grzewcze) uruchomił w Wieliczce najpierw magazyny, a później zakład produkcyjno-montażowy armatury grzewczej oraz kotłów na biopaliwa. W 2006 r. rozpoczęto budowę nowej hali produkcyjnej. Z krakowskiej spółki Frapol, produkującej elementy **urządzeń wentylacyjno-klimatyzacyjnych**, wycofał się austriacki udziałowiec Fraba Luft und Klimatechnik.

W 2005 r. ukończono pierwszą fazę realizacji fabryki amerykańskiej firmy M&R Printing Equipment Poland w Wojniczu, produkującej **maszyny i urządzenia do sitodruku**. Krakowska Wytwórnia Separator produkuje **wirówki do oczyszczania oleju**. Niemieccy inwestorzy posiadają Zakład Narzędziowy M+R w Gorlicach, natomiast oddział australijskiej firmy Novocon (Novocon Poland) w Zabierzowie zajmuje się produkcją maszyn na zamówienie klienta.

W zakładzie włoskiej IB w Nowym Targu (dawniej Ital-Bike w Białym Dunajcu) prowadzony jest montaż i malowanie **rowerów**. Części rowerowe wytwarza także inna włoska firma Iscaselle w Chełmku.

Zakład Słag Recycling w Krakowie zajmujący się zagospodarowaniem hałdy nowohuckiej jest największą inwestycją w **przetwarzanie odpadów**. Należące do Central European Recovery Holdings LP i ArcelorMittal Poland przedsiębiorstwo produkuje kruszywa hutnicze oraz skrzepowy złom żelaza. Mniejszą inwestycją w recykling jest Koba Organizacja Odzysku z siedzibą w Krakowie, wchodząca w skład grupy Can-Pack. Firma posiada na terenie Małopolski zakłady w Krakowie i Wielkiej Wsi k. Wojnicza. Włoska firma Lio zajmuje się natomiast przerobem złomu aluminium. W utylizację odpadów stałych zainwestował także producent rowerów IB, który posiada sortownię odpadów w Nowym Targu.

Inwestycje w **przemśle meblarskim** na ogół opiewają na niewielkie kwoty. Produkcją mebli drewnianych zajmują się dwie firmy z powiatu suskiego: francuski Vobois z Jordanowa oraz niemiecki Oster-Polska z Suchej Beskidzkiej³⁰. Mniejszościowy kapitał irlandzki posiada firma Celt z Krakowa produkująca meble biurowe i hotelowe. Mniejszościowym udziałowcem firm J&J Mebelart (meble drewniane) i J&J Metalart (meble metalowe) z Rajska k. Oświęcimia jest przedsiębiorca z Holandii. Aquaform

²⁹ Do 2001 r. Austrotherm GmbH z siedzibą we Władeggu/Wopfing był mniejszościowym udziałowcem zakładów. W 2001 r. przejął pozostałe 55% udziałów od Firmy Chemicznej Dwory i firmy Ciech-Stomil i posiada tym samym 100% udziałów.

³⁰ W 2007 r. spółka ogłosiła upadłość.

z Czernichowa zajmuje się produkcją mebli na zamówienie oraz systemów oświetlenia, natomiast francuska Tes Pologne z Krakowa wytwarza blaty z litego drewna. Niemiecki Schwinn Polska produkuje w Krakowie **uchwyty i dekoracyjne akcesoria meblowe**.

Płyty klejone są produkowane przez włoską spółkę Texpol z Bochni, natomiast okna i drzwi drewniane przez niemiecki Kamm-Baumelemente w Woli Batorskiej k. Niepołomic.

Największy producent **odzieży** w Małopolsce, krakowska Vistula (obecnie Vistula&Wólczanka S.A.) posiadała do 2004 r. udziałowca belgijskiego HIP Holding (d. Beleggingsmaatschappij Prista). W 2006 r. nastąpiło połączenie Vistuli z Wólczanką. Akcjonariuszami firmy, noszącej obecnie nazwę Vistula&Wólczanka S.A., są m.in. fundusze inwestycyjne ING i Pekao³¹. Odzież skórzaną produkuje w Krakowie włoska firma De'Medici Europe KZF, należąca do spółki Gualfin z siedzibą w Vaduz. Zamknięto natomiast zakład produkcyjny firmy Italian Fashion, produkujący bieliznę. Kilka innych zakładów odzieżowych charakteryzuje się znacznie mniejszymi inwestycjami.

Inwestycje zagraniczne w **branży włókienniczej** są w Małopolsce niewielkie (ponad 3,5 mln USD). Firma Lynka z Krakowa, w którą zainwestował amerykański Stone Harbor Holding, zajmuje się nadrukiem na odzieży i innych gadżetach reklamowych. Włoska spółka Piccha Qualita z Chrzanowa specjalizuje się natomiast w przetwórstwie przędzy i produkcji tkanin. Udziałowcem firmy Marabut z Czernichowa, szyjącej namioty turystyczne, a także produkującej folie budowlane oraz siatki i inne zabezpieczenia dla stoków narciarskich jest belgijski Marsven.

Produkcją zamków błyskawicznych, odlewów, elementów z tworzyw sztucznych, narzędzi zajmuje się krakowskie przedsiębiorstwo Alpha, należące do firmy Marold z siedzibą w Liechtensteinie. Posiadająca zakłady w Krakowie i Sułkowicach spółka Krakpol z kapitałem brytyjsko-amerykańskim zajmuje się wytwarzaniem **zabawek i opakowań drewnianych**.

ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ORAZ GÓRNICTWO I KOPALNICTWO

Większościowym udziałowcem (66%) Elektrociepłowni Kraków jest francuski koncern Électricité de France (EdF), który w 1998 r. nabył od Skarbu Państwa 55% akcji EC Kraków, a później rozszerzył pakiet posiadanych akcji do 66%. Formalnie właścicielem udziałów jest spółka zależna EdF – Finelex BV. Była to pierwsza prywatyzacja w branży elektroenergetycznej w Polsce. Łączne nakłady inwestycyjne na zakup akcji oraz modernizację zakładu do końca roku 2006 przekroczyły kwotę 200 mln USD.

Pakiet kontrolny Elektrociepłowni Skawina zakupił w 2002 r. amerykański PSEG Global, który następnie odsprzedał udziały w 2006 r. czeskiemu koncernowi ČEZ za 227 mln USD. Największą inwestycją w EC Skawina jest budowa instalacji odsiarczania spalin. Większość udziałów Elektrociepłowni Gorlice posiada – przez spółkę EETEK Polska – amerykański fundusz FE Clean Energy Group, który prowadził do 2005 r. inwestycje modernizacyjne w elektrociepłowni. Łączna kwota inwestycji przekroczyła 4,5 mln USD.

W gminie Borzęcin k. Tarnowa działają dwie żwirownie, których właścicielami są firmy zagraniczne. Żwirownia w Jagniówce należy do Lafarge Beton i Kruszywa, która jest częścią francuskiej grupy Lafarge. Natomiast zakład w Borzęcinie należy do RMC Polska, będącej częścią meksykańskiej grupy Cemex.

BUDOWNICTWO

Zagraniczne inwestycje w małopolskich firmach budowlanych przekroczyły 100 mln USD. Od 1999 r. działa w Małopolsce portugalska grupa Mota-Engil (wcześniej Mota Companhia). W 2004 r. utworzono na bazie Krakowskiego Przedsiębiorstwa Robót Drogowych i PBM Lubartów spółkę Mota-Engil Polska. Poza centralą w Krakowie, firma posiada na terenie województwa oddziały w Tarnowie i Wadowicach.

Konsolidację spółek zależnych w Polsce zakończyła w 2003 r. szwedzka Skanska.

³¹ W 2007 r. zakończono produkcję w krakowskim zakładzie Vistuli, przenosząc produkcję do zakładu Trend Fashion w Myślenicach (spółki zależnej Vistuli).

Należący do Skanska Hydrotrest z Krakowa stał się tym samym Oddziałem Budownictwa Hydroinżynieryjnego spółki. Skanska stała się właścicielem Hydrotrestu w 2000 r., wraz z przejęciem kieleckiego Exbudu, do którego wcześniej należało krakowskie przedsiębiorstwo. Udziałowcem Hydrotrestu uprzednio był także Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości.

Mostostal Kraków wchodzi w skład hiszpańskiej grupy Ferrovial. Grupa ta zakupiła w 2000 r. Budimex-Dromex, w którego skład wchodzi Mostostal, posiadający poza Krakowem kilka oddziałów. Do grupy należy także spółka Sprzęt Transport, świadcząca specjalistyczne usługi związane z realizacją kontraktów, transportem, a także wynajmująca sprzęt budowlany.

Oddziałem niemieckiej grupy Hochtief jest od 1996 r. Krakowskie Przedsiębiorstwo Instalacji Sanitarnych Cracovia, działające obecnie pod nazwą Hochtief Polska Oddział KPIS Cracovia. Mniejszościowymi udziałowcami Instalacji Kraków są fundusze inwestycyjne TFI Skarbiec (kontrolowany obecnie przez Enterprise Investors), ING TFI oraz Jupiter NFI. Udziałowcem Naftobudowy jest Polimex-Mostostal, do którego właścicielami są udziałowcy belgijscy i z Luksembur-

ga. W Krakowie posiadają także oddziały: niemiecka firma Re-Bau, austriacka Stalco Industries oraz kielecki Eiffage Budownictwo Mitex, którego właścicielem jest francuska spółka Eiffage Construction.

Liczni w Krakowie i Małopolsce są deweloperzy z udziałem kapitału zagranicznego, np.: Angel Invest, Hesperion, Novo Marr, Alpha Kraków Development, Metropolix, Verona Building, Skanska-Rezydencje. Jednak właścicielami nieruchomości są w tym przypadku ich późniejsi użytkownicy, nie są to zatem inwestycje bezpośrednie. Należy tu jednak wspomnieć o nasilającym się w ostatnich latach zjawisku, jakim jest zakup przez obywateli krajów UE mieszkań w Krakowie.

3.2.2. HANDEL

Łączne nakłady w działalność handlową w latach 1989–2006 przekroczyły 926 mln USD, stanowiąc 11% ogólnych inwestycji zagranicznych w woj. małopolskim (Tab. 4). Podobny udział miał handel w inwestycjach 2006 r. Zdecydowana większość inwestycji przypada na handel detaliczny, przede wszystkim w sieci super- i hipermarketów.

Tab. 4. Struktura inwestycji zagranicznych w handel w latach 1989–2006

PKD	Sekcja/Dział	2006			1989–2006		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
G	Handel ogółem	169,6	100	11,0	926,2	100	11,0
52	handel detaliczny	159,8	94,3	10,3	595,5	64,3	7,1
51	handel hurtowy	9,7	5,7	0,6	187,7	20,3	2,2
50	sprzedaż detaliczna paliw				143,0	15,4	1,7

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989–2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

Największym inwestorem jest francuski Carrefour, którego zaangażowanie finansowe przekracza 158 mln USD. Kwotę powyżej 100 mln USD osiągnęły także wydatki brytyjskiego Tesco (ok. 132 mln USD). Trzecim inwestorem pozostaje niemiecki koncern Metro AG, z inwestycjami na kwotę blisko 93 mln USD. Wszystkie te firmy inwestowały intensywnie w 2006 r. Powyżej 20 mln USD pochłonęły inwestycje brytyjskiego Kingfishera, właściciela marketów budowla-

nych Castorama, holenderskiego Aholda (Albert, Hypernova), francuskich Casino (Géant) i Grupy Auchan (Leroy Merlin i Decathlon), a także sieci stacji paliw Statoil i Shell.

Do końca 2006 r. inwestorzy zagraniczni oddali do użytku 24 wielkopowierzchniowe obiekty handlowe, z czego 19 w Krakowie i jeden w podkrakowskiej Modlniczce. Powierzchnia handlowa, jaka powstała w wyniku tych inwestycji przekroczyła 330 tys. m².

Tab. 5. Centra handlowe, hipermarkety i inne wielkopowierzchniowe obiekty handlowe wybudowane przez inwestorów zagranicznych w Małopolsce do końca 2006 r. ³²

Nazwa	Miejscowość	Powierzchnia sprzedaży	Rok uruchomienia
Galeria Krakowska	Kraków	60 000	2006
Centrum Handlowe M1	Kraków	42 466	2001
Galeria Kazimierz	Kraków	36 000	2005
Kraków Plaza	Kraków	30 000	2001
Selgros	Kraków	12 000	2002
Tesco	Kraków	12 000	2000
Leroy Merlin	Modlniczka	12 000	2004
Leroy Merlin	Kraków	12 000	2006
Carrefour - Zakopianka	Kraków	11 074	1998
Makro	Kraków	10 316	1995
Real (d. Géant) - CH Krokus	Kraków	10 155	1997
Castorama (ul. Walerego Sławka)	Kraków	10 000	2004
Ikea	Kraków	9 500	1998
Castorama (ul. Zakopiańska)	Kraków	9 000	1998
Tesco (d. HIT)	Kraków	8 000	1997
OBI	Kraków	8 000	1999
Carrefour - Czyżyny	Kraków	7 800	2002
OBI (d. Stinnes)	Kraków	7 500	1998
Real	Nowy Sącz	7 000	1999
Carrefour (d. Hypernova)	Tarnów	6 500	2000
Carrefour (d. Hypernova)	Kraków	5 500	1997
Kaufland	Oświęcim	3 300	2004
Carrefour (d. Hypernova)	Olkusz	3 200	2002
Kaufland	Kraków	2 995	2004

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

HANDEL DETALICZNY

Inwestorzy zagraniczni są monopolistami w segmencie hipermarketów i centrów handlowych. Odgrywają także dominującą rolę w przypadku sklepów dyskontowych. Nieco mniejszy jest ich udział w sieciach supermarketów i sklepów typu *convenience*.

W Małopolsce działają wszystkie, poza Auchan, sieci **hipermarketów** obecne na terenie Polski. Cztery wielkie obiekty posiada Carrefour, w tym dwa przejęte od Aholda (jeden w Tarnowie i jeden w Krakowie). Brytyjskie Tesco posiada 2 duże hipermarkety w Krakowie. Niemieckie Metro AG jest właścicielem 3 placówek, z czego jedna znajduje się w Nowym Sączu.

Od końca lat 90. następowała ewolucja wielkopowierzchniowych obiektów handlowych. Pierwsze tego typu obiekty, jakie powstawały w Małopolsce (np. HIT) były wolnostojącymi hipermarketami, bez – lub tylko z niewielkim – dodatkiem mniejszych

sklepów. Od końca lat 90. rzadkością jest budowa tego typu obiektów, a sieci handlowe skupiły się na budowie mniejszych sklepów, o powierzchni znacznie poniżej 5 tys. m², zarówno w stolicy województwa, jak i w mniejszych miastach regionu.

Druga generacja centrów handlowych to na ogół parterowe budynki, z dużym hipermarketem spożywczo-przemysłowym, jako „kotwicą” centrum i niedużą galerią handlową. Pierwszym takim obiektem w Krakowie było otwarte w 1997 r. centrum Handlowe King Cross (obecnie CH Krokus) z hipermarketem Géant (obecnie Real). Inwestycja ta stanowiła pierwsze znaczące przedsięwzięcie Centrum Komercyjnego Olsza, na terenie którego zlokalizowano później: market budowlany, wielosalowe kino, park wodny i obiekt biurowy. W następnym roku rozpoczęło działalność CH Zakopianka (zarządzane przez Cefic Polska), ulokowane na terenach dawnych zakładów Solvay, gdzie w późniejszym okresie obok głównego obiektu, mieszczącego hipermarket Carrefour i nie-

³² Uwzględniono tylko obiekty o powierzchni sprzedaży powyżej 2500 m², bez obiektów przejętych od firm polskich.

wielką galerię handlową, wybudowano markety branżowe, galerię handlową w zrewitalizowanym budynku przemysłowym oraz multipleks. Następnym przedsięwzięciem tego typu było otwarte w 2001 r. Centrum Handlowe M1, należące do Metro AG z hipermarketem Real.

Krakowska Plaza, która rozpoczęła działalność w tym samym roku, jest już zaliczana do tzw. centrów trzeciej generacji, które poza handlem pełnią także funkcję rozrywkowo-rekreacyjną. Operatorem marketu spożywczego w CH Plaza jest obecnie Carrefour (wcześniej Intermarche). Podobny profil działalności ma otwarta w 2005 r. Galeria Kazimierz, która powstała na terenach dawnej rzeźni. Największym centrum handlowym w Małopolsce jest położona przy Dworcu Kraków Główny Galeria Krakowska, otwarta w 2006 r.

W pozostałych miastach regionu przeważają w ostatnich latach inwestycje w mniejsze obiekty wolnostojące tzw. hipermarkety kompaktowe o powierzchni ok. 3000 m². Przykładem takich obiektów są hipermarkety Kaufland w Oświęcimiu (3300 m²), przejęty od Aholda Carrefour w Olkuszu (3200 m²). Powierzchnię pomiędzy 2000-3000 m² mają nowe obiekty Tesco w Chrzanowie oraz Kaufland w Tarnowie i Krakowie.

W 2001 r., kiedy francuski Auchan przejął od niemieckiego Rewe polskie placówki Billa (obecnie działające jako Elea), rozpoczął się w Polsce etap konsolidacji w sektorze sklepów wielkopowierzchniowych. Świadczy to o wchodzeniu polskiego rynku w etap dojrzałości³³. W następnym roku Tesco wykupiło hipermarkety w Polsce od HIT Handelgruppe. Wraz z innymi przejęty został krakowski HIT, pierwszy zagraniczny obiekt wielkopowierzchniowy w mieście, otwarty w 1997 r. W listopadzie 2004 roku Carrefour wykupił od holenderskiego Aholda hipermarkety Hypernova, także w Krakowie i Tarnowie. W grudniu 2006 r. Ahold sprzedał Carrefour spółkę Ahold Polska³⁴, tym samym wycofując się z Polski, zarówno w segmencie hipermarketów (Hypernova) jak i supermarketów (Albert). Placówki Aholda są obecnie na etapie zmiany marki na Carrefour lub Carrefour Express. W sierpniu 2005 r. Tesco kupiło polskie sklepy sieci Julius Meinl, w tym obiekty w Krakowie, Tarnowie i Za-

kopanem. Natomiast w listopadzie 2006 r. brytyjska firma podpisała umowę zakupu od grupy Casino supermarketów Leader Price, na terenie województwa małopolskiego, przejmując sklepy w Bochni, Tuchowie i Krakowie. Grupa Casino sprzedała także swoje hipermarkety Géant niemieckiej grupie Metro AG, w tym krakowski hipermarket (Centrum Handlowe Krokus). Nowymi sieciami są Kaufland, działający od 2004 r. i Lidl rozwijający sieć od 2003 r.

Liderem w segmencie **supermarketów dyskontowych** pozostaje nadal Jeronimo Martins. Portugalska firma posiada w Małopolsce 45 obiektów, w tym 12 w Krakowie. Siedemnaście sklepów liczy sieć Albert należąca obecnie do Carrefour. Piętnastoma sklepami Plus dysponuje niemiecki Tengelmann, a niemiecki Lidl otworzył do tej pory 13 sklepów. Działająca na terenie dawnego województwa bielskiego Savia należy do Tesco i posiada w Małopolsce 9 sklepów.

Największym inwestorem **w zakresie handlu meblami i artykułami wyposażenia wnętrz** jest szwedzka IKEA, która posiada w Krakowie od 1998 r. obiekt o powierzchni ponad 10 000 m². Sieć mniejszych supermarketów oferujących artykuły wyposażenia wnętrz należy do duńskiego JYSK, który otworzył w Małopolsce 4 sklepy, w tym dwa w Krakowie.

Ogólnopolską centralę oraz osiem sklepów, sprzedających głównie meble, posiada na terenie Małopolski (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Nowy Targ, Gorlice) firma Abra, należąca do południowoafrykańskiej JD Group. W 2007 r. spółką z kapitałem zagranicznym stał się także Komfort, przejęty przez Enterprise Investors. Spółka posiada sklepy z wykładzinami w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu, Oświęcimiu i Andrychowie.

Duży **supermarket odzieżowy** Nico działa w Modliczce k. Krakowa. Firma posiada także sklep w CH Plaza. Intensywnie rozwija się niemiecka sieć **drogerii** Rossmann, posiadająca 16 sklepów w Małopolsce. Grecka firma Germanos rozwija natomiast sieć placówek zajmujących się **sprzedażą telefonów komórkowych** i akcesoriów. Spółka Intersport Polska (wcześniej Maks) z siedzibą w Krakowie inwestuje w sieć **sklepów z artykułami sportowymi**. Udziałowcem spółki jest Intercontact Werbeagentur.

³³ B. Domański i inni, *Inwestycje zagraniczne w Małopolsce 1989-2005*, Kraków 2006.

³⁴ Transakcja została sfinalizowana w lipcu 2007 r., po wydaniu zgody przez UOKiK. Warunkiem było zbycie przez Carrefour do 2008 r. kilku sklepów, w tym Albert i Carrefour w Chrzanowie.

HANDEL HURTOWY, CENTRA DYSTRYBUCYJNE

Spośród inwestycji w obiekty handlu hurtowego wyróżniają się supermarkety budowlano-dekoracyjne oraz samoobsługowe sklepy *cash&carry*. Największe nakłady ponieśli w tym sektorze inwestorzy z Niemiec i Wielkiej Brytanii.

W Krakowie działają dwie hale zaopatrzenia hurtowego (*cash&carry*), należąca do koncernu Metro AG - Makro Cash&Carry oraz Selgros, której udziałowcami są niemieckie koncerny Rewe oraz Otto Versand.

Duże nakłady, przekraczające 20 mln USD poniosła firma Castorama, przejęta w 2002 r. przez brytyjski koncern Kingfisher, do której należą trzy markety w Krakowie. Jeden z obiektów Castorama odkupiła w 2004 r. od krakowskiej spółki Alma, pozostałe dwa zostały zbudowane od podstaw.

Mniejsze nakłady poniosła spółka Nomi, kontrolowana przez amerykańskie fundusze Enterprise Investors³⁵. Firma posiada obecnie dwa markety: w Tarnowie i Nowym Sączu, zamknęła natomiast sklep w Krakowie.

Dwa hipermarkety budowlano-dekoracyjne posiada w Krakowie niemiecka OBI Systemzentrale. Jeden z nich przejęła od również niemieckiego Stinnes. Również dwa obiekty, w podkrakowskiej Modlniczce (od listopada 2004) i w Krakowie (od 2006 r.) prowadzi francuski Leroy Merlin. W Centrum Handlowym M1 hipermarket o podobnym profilu posiada Praktiker. Praktiker do 2005 r. wchodził w skład Grupy Metro AG, obecnie jest notowany na giełdzie szwajcarskiej z mieszanym kapitałem międzynarodowym.

Brytyjska firma IMI uruchomiła w 2001 r. centrum dystrybucyjne armatury grzewczej na Europę Wschodnią. Centrum dystrybucyjne wyrobów tytoniowych w Modlniczce uruchomiła rok później niemiecka firma Tobbaco Trading. Natomiast w 2003 r. firma Kärcher wybudowała centrum dystrybucji sprzętu czyszczącego w Krakowie. Centra dystrybucji piwa Żywiec Trade (wchodzące w skład Grupy Żywiec) działają w Niepołomicach, Szaflarach i Tarnowie. Centrum logistyczne żywności posiada firma Jago z Krzeszowic, której udziałowcem jest fundusz inwestycyjny Pioneer Poland Fund, kontrolowany przez amerykańską Pioneer Group. W październiku 2006 r. centrum dys-

trybucyjne dla sklepów Biedronka w południowo-wschodniej Polsce otworzyła w Wojniczu firma Jeronimo Martins. Jego budowa kosztowała ok. 22 mln USD.

Centra dystrybucyjne w Małopolsce posiadają także: amerykański Actaris (od 2007 r. Actaris Itron), produkująca urządzenia pomiarowe, włoska Merloni Termosanitari (systemy grzewcze), australijska Mercator Papier (papier i artykuły biurowe), holenderski Office Centre (materiały biurowe), włoski Elettrotek (kable), niemiecki Rieker (obuwie), francuski Comptex (kotły grzewcze).

W 2003 r. włoska firma Del Monte przejęła krakowskiego dystrybutora owoców i warzyw – spółkę Expans. Natomiast Louis Manuel Conceicao do Amaral z Portugalii, w ramach wykupu menedżerskiego, stał się właścicielem pakietu kontrolnego ogólnopolskiej sieci Eurocash, posiadającej na terenie województwa 6 hurtowni. ArcelorMittal jest właścicielem spółki dystrybucyjnej HTS Stal-Handel.

SPRZEDAŻ PALIW, OBSŁUGA I NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH I MOTOCYKLI

W Małopolsce działają pod szyldem zagranicznych koncernów 72 **stacje benzynowe**. Większość z nich należy bezpośrednio do inwestorów, jednak charakterystycznym zjawiskiem w tej branży jest rozwój tzw. stacji partnerskich, opartych o franczyzę. Nakłady bezpośrednie zagranicznego podmiotu są w tym wypadku bardzo ograniczone.

Największym zagranicznym inwestorem jest koncern British Petroleum (BP), posiadający w Krakowie polską centralę. Sieć BP liczy obecnie 30 stacji, w tym kilka stacji partnerskich. Dziewiętnaście obiektów posiada brytyjsko-holenderski koncern Shell. Sieć norweskiego Statoil składa się z 15 stacji własnych i 2 franczyzowych.

Ponadto w Małopolsce działają 3 stacje Jet, należące do końca 2006 r. do holendersko-amerykańskiego ConocoPhillips³⁶, a także placówki fińskiego Fortum (5 bezobsługowych stacji Neste). Węgierska grupa Mol odsprzedała w 2006 r. sieć stacji Slovnaft gdańskiemu Lotosowi.

³⁵ W 2007 r. Nomi wchodzi w skład Polskiej Grupy Kapitałowej, zarządzanej przez fundusz i4ventures.

³⁶ Na początku 2007 r. stacje Jet w Europie, w tym w Małopolsce, zostały zakupione przez rosyjski Lukoil.

Od kilku lat postępuje proces konsolidacji na rynku detalicznej sprzedaży paliw płynnych. W 2001 r. Shell wykupił udziały polskich stacji koncernu Texaco. Holendersko-brytyjska korporacja przejęła następnie w 2002 r. – stacje niemieckiego DEA Mineraloel (m.in. w Krakowie i Chrzanowie). W tym samym roku BP zakupił polskie stacje Aral, a rok później Statoil stał się właścicielem stacji Preem. Z polskiego rynku zniknęły także amerykańska marka Esso (2005) i Slovnaft (2006), wykupione przez grupę Lotos.

W ostatnich latach rozpoczął się też rozwój samoobsługowych stacji benzynowych, należących do operatorów sieci sklepów wielkopowierzchniowych. W Małopolsce działa jednak dotąd tylko jedna taka stacja, przy krakowskim hipermarkecie Carrefour –

– Czyżyny.

Handlem częściami samochodowymi zajmuje się kanadyjska firma Nesky. Natomiast **warsztaty samochodowe i stacje serwisowe** prowadzą w Małopolsce firmy: Carman z kapitałem amerykańskim, francuski Feu Vert, należący do grupy Monnoyer, oraz Eurogum, posiadający niemieckiego udziałowca.

3.2.3. USŁUGI

Na rynku regionalnym rośnie wartość i znaczenie inwestycji w usługi. Do końca 2006 r. zainwestowano w tej dziedzinie gospodarki ponad 3 507 mln USD, co stanowi prawie 42% ogółu inwestycji zagranicznych w województwie. Natomiast jedynie w 2006 r. w działalność usługową zainwestowano ponad połowę wszystkich środków (Tab. 6).

Tab. 6. Struktura inwestycji zagranicznych w usługi w latach 1989-2006

PKD	Sekcja/Dział	2006			1989-2006		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
	Usługi	833,1	100	53,9	3507,6	100	41,7
J	pośrednictwo finansowe	0,0	100		1312,0	100	15,6
K	obsługa nieruchomości i firm	553,7	100	35,8	1305,3	100	15,5
70	obsługa nieruchomości	535,4	96,7	34,7	1144,6	87,7	13,6
72	informatyka i działalność pośrednia	3,8	0,7	0,2	81,8	6,3	1,0
74	pozostała działalność związana z prowadzeniem interesów	13,9	2,5	0,9	55,2	4,2	0,7
73	prowadzenie prac badawczo-rozwojowych	0,6	0,1	0,0	23,2	1,8	0,3
I	transport i łączność	0,2	100,0	0,0	309,3	100	3,7
64	poczta i telekomunikacja				284,4	92,0	3,4
60	transport lądowy	0,2	100,0	0,0	14,0	4,5	0,2
63	działalność wspierająca i pomocnicza dla transportu				9,3	3,0	0,1
H	hotele i restauracje	125,2	100	8,1	356,6	100	4,2
O	pozostała działalność usługowa	154,0	100,0	10,0	221,0	100	2,6
92	usługi związane z rekreacją, kulturą i sportem	154,0	100,0	10,0	213,8	96,7	2,5
90	wywóz śmieci, usługi sanitarne i pokrewne				6,8	3,1	0,1
N	usługi w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej		100		3,0	100	0,0
M	usługi w zakresie edukacji		100		0,3	100	0,0

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

Największy odsetek środków wiązał się z inwestycjami **w sektorze pośrednictwa finansowego**, w czym ogromny udział miała prywatyzacja Banku Przemysłowo-Handlowego. Jednak nakłady w sektorze finansowym systematycznie spadają i w ostatnich latach są już znikome. Szybko rozwija się **sektor obsługi nieruchomości i firm**. Łączne nakłady w tę działalność osiągnęły do końca 2006 r. blisko 1 150 mln USD, głównie za sprawą inwestycji związanych z obsługą nieruchomości. Największe środki w omawianej branży wydatkowali operatorzy centrów handlowych. Stosunkowo duże – na tle kraju – inwestycje zainicjowano także **w sektorze hoteli i restauracji**, co związane jest z pozycją Krakowa i regionu na turystycznej mapie Polski i Europy. Znaczącą pozycją, mającą wpływ na strukturę nakładów inwestycyjnych w usługach, był zakup krakowskiego radia RMF FM przez niemiecki koncern Bauer. Realizowane i planowane inwestycje wskazują na dalszy wzrost znaczenia usług w strukturze nakładów ponoszonych przez inwestorów zagranicznych w Małopolsce.

POŚREDNICTWO FINANSOWE

Największą jak dotąd inwestycją z udziałem kapitału zagranicznego w Małopolsce był zakup 86% akcji Banku Przemysłowo-Handlowego w latach 1998-2000. Niemiecki Bayerische Hypo- und Vereinsbank zapłacił za udziały 984 mln USD. Od tego czasu udział inwestycji w sektorze pośrednictwa finansowego w ogólnej kwocie inwestycji zagranicznych systematycznie spada. Na niewielkie inwestycje w tej sekcji składają się głównie koszty otwierania i modernizacji nowych oddziałów.

W 2001 r. Bank Przemysłowo-Handlowy połączył się z warszawskim bankiem PBK, kontrolowanym przez Bank Austria. Połączenie wynikało z fuzji strategicznych inwestorów obu banków. Centrala Banku BPH, który stał się dzięki fuzji trzecim co do wielkości bankiem w Polsce, pozostała jednak w Krakowie. W Krakowie zlokalizowane jest także, należące do Grupy Kapitałowej BPH, Centrum Bankowości Bezpośredniej. W 2005 r. Bayerische Hypo- und Vereinsbank został przejęty przez włoską grupę UniCredito. Było to przejęcie o charakterze globalnym

i nie jest traktowane jako bezpośrednia inwestycja zagraniczna w Małopolsce. Skutkiem wchłonięcia niemieckiego banku przez UniCredito jest przejęcie BPH przez należący już wcześniej do włoskiej grupy Bank Pekao S.A. z siedzibą w Warszawie³⁷.

W 2000 r. z Krakowa do Warszawy przeniosła się siedziba zarządu belgijskiego Fortis Banku, powstałego po wykupieniu Pierwszego Polsko-Amerykańskiego Banku w Krakowie. Założona przez Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości instytucja była pierwszą zagraniczną inwestycją w sektorze bankowym na terenie Małopolski. Pomimo przeniesienia centrali, w Krakowie pozostała znaczna część działalności związanej z obsługą zarządu (tzw. *back office*).

W 2005 r. przeniesiono do stolicy siedzibę Deutsche Bank PBC S.A. (wcześniej Deutsche Bank 24). Bank ten powstał po zakupie przez niemieckiego inwestora w 2000 r., za ponad 90 mln USD, Banku Współpracy Regionalnej. Również w tym przypadku część departamentów centralnych pozostała w Krakowie.

Poza wymienionymi, małopolskie placówki posiadają jeszcze 24 banki z udziałem kapitału zagranicznego (Tab. 7). Największą po BPH liczbą placówek (43) dysponuje bank Pekao, który po przejęciu 64 oddziałów BPH na terenie województwa będzie niekwestionowanym liderem, ze 107 placówkami. „Nowy BPH” będzie posiadał w województwie małopolskim jedynie 17 placówek. Trzecią pozycję, z 32 oddziałami zajmuje ING Bank Śląski. Łącznie w Małopolsce działa 367 placówek bankowych należących do banków z udziałem kapitału zagranicznego. Po 2003 r. obserwowana jest tendencja do minimalizowania kosztów działalności bankowej poprzez likwidowanie nierentownych placówek oraz fuzje bankowe³⁸. Towarzyszy temu jednak dynamiczny rozwój placówek nowych banków. W ostatnich latach wysoką pozycję, głównie dzięki oddziałom w centrach handlowych, zajęły Dominet Bank³⁹, a także Eurobank, od 2005 r. należący do francuskiej Société Générale. Część punktów Eurobanku działa na zasadzie franczyzy. Bank Przemysłowo-Handlowy poza własnymi oddziałami rozwinął także, głównie w mniejszych miastach, sieć placówek partnerskich, prowadzonych przez niezależnych przedsiębiorców.

³⁷ Komisja Nadzoru Bankowego wydała zgodę na przejęcie BPH przez Pekao, pod warunkiem wydzielenia ze struktur krakowskiego banku i sprzedaży 200 (spośród 485) oddziałów, funduszy inwestycyjnych TFI i działu obsługi małych i średnich firm, a także samej marki BPH.

³⁸ B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

³⁹ Dominet Bank został przejęty w marcu 2007 r. przez Fortis.

Tab. 7. Banki z udziałem kapitału zagranicznego działające w Małopolsce

Nazwa banku	Kraj pochodzenia głównych udziałowców	Udział kapitału zagranicznego [%]	Rok wejścia kapitału zagranicznego	Liczba placówek w Małopolsce			Siedziba zarządu
				grudzień 2003 ⁴⁰	wrzesień 2006	listopad 2007	
Bank Przemysłowo-Handlowy S.A.	Włochy	75	1995	81	81	81	Kraków
Bank Pekao S.A.	Włochy	58	1999	45	43	43	Warszawa
ING Bank Śląski S.A.	Holandia	88	1994	33	31	32	Katowice
Dominet Bank S.A.	Belgia	100	2002	b.d.	b.d.	20	Lubin
Eurobank	Francja	99	2005	b.d.	b.d.	20	Wrocław
Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.	Holandia	50	2004	23	19	19	Warszawa
Bank Millennium S.A.	Portugalia	70	1998	21	21	18	Warszawa
Kredyt Bank S.A.	Belgia	81	1996	24	16	15	Warszawa
Deutsche Bank PBC S.A.	Niemcy	100	1997	10	11	12	Kraków
Bank Zachodni WBK S.A.	Irlandia	70	1995	10	10	11	Wrocław
Lukas Bank S.A.	Francja	98	2001	7	10	11	Wrocław
Bank Ochrony Środowiska S.A.	Szwecja	47	2000	7	9	10	Warszawa
Polbank EFG	Grecja	41	2005	-	b.d.	10	Warszawa
GE Money Bank S.A.	USA	95	1991*	3	2	8	Gdańsk
AIG Bank Polska S.A.	USA	100	1992*	1	1	7	Warszawa
Citi Bank Handlowy S.A.	USA	89	2000	6	6	7	Warszawa
Raiffeisen Bank Polska S.A.	Austria	100	1991*	5	5	7	Warszawa
Multibank	Niemcy	70	2001	-	4	7	Warszawa
Fortis Bank Polska S.A.	Belgia	100	1991*	4	4	6	Warszawa
Santander Consumer Bank S.A.	Hiszpania	100	2003*	-	5	5	Wrocław
Nordea Bank Polska S.A.	Szwecja	98	1999	1	1	4	Gdynia
Société Générale S.A.	Francja	100	1992*	1	1	1	Warszawa
BRE Bank S.A.	Niemcy	72	1995	1	1	1	Warszawa
Rheinhyp-BRE Bank Hipoteczny S.A.	Niemcy	100	1999	1	1	1	Warszawa
DnBNord	Dania	100	2007*	-	-	1	Warszawa
Cetelem Bank S. A.	Francja	100	1998*	b.d.	b.d.	1	Warszawa
HSBC Bank Polska S. A.	Wielka Brytania	100	2003*	-	-	1	Warszawa

* banki działające od początku jako firmy z kapitałem zagranicznym

Źródło: opracowanie własne

W Małopolsce działają oddziały licznych **firm ubezpieczeniowych i leasingowych** z udziałem kapitału zagranicznego, m.in.: AIG Polska (USA), Allianz Polska (Niemcy), Amplico Life (USA), Axa Polska (d. Winthertur, Francja) Compensa (Niemcy), Commercial Union (Wielka Brytania), Europejski Fundusz Leasingowy (Francja), Generali (Austria), Gerling Polska (Niemcy), Nationale Nederlanden (Holandia), Pramerica (USA), Sampo (Finlandia), Zurich Handlowy (Szwajcaria). Zagranicznego udziałowca, holenderskie Eureko (32%), posiada także największy ubezpieczyciel w Polsce – PZU.

W Małopolsce działa również kilka instytucji świadczących usługi finansowe. Największą jest brytyjski Provident, wyspecjalizowany w kredytach konsumenckich.

OBSŁUGA NIERUCHOMOŚCI I FIRM

Największe nakłady w sekcji obsługi nieruchomości i firm wiążą się z **budową i wynajmem obiektów handlowych**. Największą inwestycją była w tym wypadku zakończona w 2006 r. budowa centrum handlowego Galeria Krakowska na terenie tzw. Nowego Miasta, w rejonie dworca PKP Kraków Główny w Krakowie. Przedsięwzięcie to zostało rozpoczęte w 1998 r., kiedy amerykańska firma Tishman Speyer wygrała przetarg na zagospodarowanie terenów tzw. Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego w okolicach dworca Kraków Główny. Amerykanie planowali wzniesić na tym terenie kompleks budynków biurowych, usługowo-handlowych i mieszkalnych, jednak ze względu na przedłużające się procedury związane z przejęciem terenu od spółek Skarbu Państwa (głównie PKP) zrezygnowali z inwestycji, odsprzedając teren niemieckiej firmie ECE Projektmanagement. Inwestycja współfinansowana przez HGA Capital Grundbesitz und Anlage GmbH rozpoczęła się w 2004 r. i kosztowała 300 mln USD, w tym w 2006 r. wydano 113 mln USD. W centrum handlowym o powierzchni użytkowej 60 tys. m² znalazło się ponad 270 sklepów i punktów usługowych. Nie zrealizowano natomiast, zapowiadanej na etapie koncepcji, powierzchni przeznaczonej na działalność kulturalną i rozrywkową.

Wcześniejszą dużą inwestycją w powierzchnię handlową pod wynajem była budowa, otwartego w 2005 r. na terenach dawnej rzeźni, centrum handlowo-rozrywkowego Galeria Kazimierz. Kontrolowana przez izraelską Kardan Group spółka GTC, wyłożyła na budowę prawie 87 mln USD. W 2006 r. 50% udziałów w Galerii Kazimierz kupił za ponad 90 mln USD irlandzki fundusz inwestycyjny Quinlan Private.

W 2005 r. francuski Klepierre zakupił za 68 mln USD Centrum Handlowo-Rozrywkowe Plaza. Natomiast w 2004 r. spółka amerykańskich firm Apollo Real Estate Advisors i Rida Development – w ramach największej transakcji na polskim rynku nieruchomości – przejęła od Metro AG krakowskie centrum M1 (za 71 mln USD) i nowosądecki hipermarket Real (za 18 mln USD).

W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie inwestorów zagranicznych także mniejszymi miastami regionu. Centra handlowe planowane są w Oświęcimiu (Galeria Zasole, Keyinvest – kapitał irlandzki), Tarnowie (Gemini Jasna Park, Gemini Holding z kapitałem niemieckim).

Zakłada się, że największym przedsięwzięciem w wynajem nieruchomości handlowych w najbliższych latach będzie Bonarka City Center w Krakowie (austriacko-węgierski TriGranit).

Znaczące środki zaangażowali inwestorzy zagraniczni w **obiekty biurowe**. Pierwszą dużą inwestycją w tym obszarze był zakup i modernizacja, kosztem 25 mln USD, 20-piętrowego wieżowca przy rondzie Grzegórzeckim przez Swedprop – spółkę zależną szwedzkiej IKEA. Najwyższy do tej pory budynek w Krakowie był pierwszym obiektem biurowym klasy A w mieście i jest obecnie w całości wynajmowany przez centralę Banku BPH. W 2006 r. został zakupiony przez White Estate Investments z Holandii.

Wcześniejszą dużą transakcją na rynku nieruchomości biurowych był zakup w 2005 r. Centrum Biurowego Lubicz przez Polonia Property Fund LP z kapitałem irlandzkim (Bank AIB) i austriackim (Immofinanz AG), za ponad 38 mln USD. Obiekt, zlokalizowany w śródmieściu Krakowa, w pobliżu centrum komunikacyjnego, został wybudowany w 2000 r. przez Mostostal Kraków przy udziale kapitału Banku Przemysłowo-Handlowego. W 2002 r. Bayerische Hypo- und Vereinsbank zakupił za 24 mln USD biurowiec Euromarket przy Rondzie Ofiar Katynia.

Tab. 8. Najważniejsze inwestycje zagraniczne w powierzchnie biurowe pod wynajem w Małopolsce

Nazwa budynku / parku biurowego	powierzchnia biurowa [tys. m ²]		Klasa	Wielkość inwestycji zagranicznych (mln USD)	Aktualny właściciel (listopad 2007)		Lokalizacja
	istniejąca	plano-wana			nazwa	kraj pochodzenia	
Cracovia Business Centre	19,0	–	A	80 ⁴¹	White Estate Investments	Holandia	Kraków, al. Pokoju
Buma Square	36,0	–	A	65,0	Rutley European Property Ltd.	Wielka Brytania	Kraków, ul. Wadowicka
Galeria Krakowska	22,0	–	A i B+	b.d.	ECE Projektmanagement i HGA Capital Grundbesitz und Anlage GmbH	Niemcy	Kraków, ul. Pawia
Centrum Biurowe Globe Trade Center	20,0	25,2	A	30,0	Kardan Group	Izrael	Kraków, al. Armii Krajowej
Centrum Biurowe Euromarket	16,0	–	A	24,0	Bayerische Hypo- und Vereinsbank	Niemcy	Kraków, ul. Jasnogórska
Centrum Biurowe Lubicz	16,0	–	A	40,8	Polonia Property Fund LP	Irlandia/Austria	Kraków, ul. Lubicz
Kraków Business Park	9,0	100,0	A	4,0	mniejszościowe udziały osób prywatnych	USA/Wielka Brytania	Rząska k/Krakowa
Centrum Biurowe Zwierzyniecka	2,7	–	B	b.d.	b.d.	b.d.	Kraków, ul. Zwierzyniecka
Centrum Biurowe Kazimierz	–	14,7	A	–	Kardan Group	Izrael	Kraków, ul. Podgórska
Diamante Plaza	–	10,0	A	–	Aldesa	Hiszpania	Kraków, ul. Dekerta
Reinhold Plaza	–	8,0	A	–	Reinhold	Szwecja	Kraków, ul. Zakopiańska
Galeria Kazimierz	–	2,0	A	–	Kardan Group i Quinlan Private	Izrael/Irlandia	Kraków, ul. Podgórska

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

Wymieniana już spółka GTC, należąca do izraelskiej Kardan Group, zrealizowała w 2003 r. w Krakowie pierwszy obiekt Centrum Biurowego GTC – biurowiec Galileo⁴².

W listopadzie 2005 r. niedokończony budynek Naczelnej Organizacji Technicznej został zakupiony przez krakowską spółkę GD&K Group, która wraz ze szwajcarskim funduszem inwestycyjnym Verity Development planuje ukończenie i rozbudowę budynku z przeznaczeniem na wielofunkcyjny kompleks o powierzchni powyżej 30 tys. m².

Pod koniec 2006 r. fundusz Rutley European Property Limited, z siedzibą na wyspie Guernsey, zakupił za blisko 65 mln USD centrum biurowe Buma Square od krakowskiej grupy Buma. Była to jak dotąd największa transakcja na rynku biurowym w Małopolsce.

Aktywność inwestorów zagranicznych w sektorze powierzchni biurowych pod wynajem skupia się w stolicy województwa. Jedynym dużym projektem biurowym powstającym przy udziale kapitału zagranicz-

⁴¹ W tym 25 mln USD – inwestycje Swedprop, 55 mln USD zakup przez White Estate Investments.

⁴² Bliźniaczy obiekt – budynek Newton – ukończono na początku 2007 r.

nego poza Krakowem jest Kraków Business Park w Rząsce, w gminie Zabierzów, jednak obiekty te leżą w bezpośredniej bliskości stolicy regionu i są znakomicie skomunikowane z centrum metropolii. Mniejszościowe udziały w spółce Kraków Business Park 100 (KBP), powołanej do budowy pierwszego biurowca, mieli inwestorzy brytyjscy i amerykańscy. Budowę zakończono w 2002 r., nakładem 11 mln USD, jednak przez kilka lat obiekt pozostawał w dużej części niewynajęty i nie podejmowano inwestycji w kolejne. Przełomowe dla rozwoju KBP było utworzenie w 2005 r. podstrefy Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE). Z oferowanych przez SSE ulg skorzystał m.in. Shell, otwierając w Rząsce w 2006 r. centrum księgowo. Rozwojowi inwestycji w Rząsce sprzyja także uruchomiony w 2006 r. przystanek kolejowy na linii Kraków-Katowice, wybudowany ze środków KBP.

Dzięki inwestycjom w nieruchomości biurowe, Kraków utrzymał drugą, po Warszawie, pozycję pod względem wielkości nowoczesnej powierzchni biurowej. Łączne zasoby miasta pod koniec 2006 r. szacowano na ok. 150 tys. m² (Krakowski Rynek Nieruchomości 2006). Około dwóch trzecich powierzchni powstało przy udziale kapitału zagranicznego lub zostało nabyte przez zagraniczne spółki. W ostatnich dwóch latach nastąpiło wyraźne ożywienie działalności inwestycyjnej w tym sektorze. Zakłada się dalszy rozwój rynku i podwojenie powierzchni biurowej w Krakowie. Sprzyja temu duży popyt i bardzo niski odsetek niewynajętej powierzchni – ok. 5-7%⁴³. Większość obecnie budowanej powierzchni biurowej znajduje najemców jeszcze przed oddaniem budynku do użytku. Utrudnieniem dla rozwoju rynku powierzchni biurowych w stolicy Małopolski są natomiast przedłużające się procedury otrzymania pozwolenia na budowę i ograniczona podaż działek w atrakcyjnych lokalizacjach.

Duży popyt na wynajem powierzchni biurowych w Krakowie ma związek z lokowaniem centrów usług zagranicznych koncernów. W kilku ostatnich latach wyjątkowo dynamicznie rozwija się segment usług Business Processes Offshoring (BPO), realizu-

jących wybrane procesy biznesowe dla wielkich korporacji. W ramach BPO tworzone są centra usług finansowych, księgowych (tzw. *back office* realizujące operacje księgowe korporacji), Human Resources (HR), obsługi klienta (tzw. *front office*, zajmujące się kontaktem z klientami, w tym np. telefoniczne *call centers*), obsługi informatycznej (Information Technology Outsourcing – ITO) oraz badawczo-rozwojowe, szczególnie pożądanego w dużych ośrodkach akademickich, ze względu na zatrudnianie wysoko wykwalifikowanych fachowców.

Stolica Małopolski jest szczególnie atrakcyjnym miejscem dla rozwoju centrów BPO ze względu na duży potencjał wykwalifikowanej kadry różnych specjalizacji, dobrą dostępność komunikacyjną, a także mniejsze niż w Warszawie koszty zatrudniania w centrach usług. Kraków, jako jeden z największych ośrodków akademickich w Polsce, zapewnia ponadto możliwość współpracy centrów badawczo-rozwojowych z uczelniami i instytutami badawczymi. Tym bardziej, że w ostatnich dwóch latach kilka krakowskich uczelni podjęło decyzję o utworzeniu instytucji wspomagających transfer wiedzy i innowacji z ośrodków badawczych i współpracę z firmami. Uniwersytet Jagielloński powołał Centrum Innowacji, Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu, zajmujące się promocją współpracy nauki i biznesu oraz Jagiellońskie Centrum Innowacji, zarządzające klastrem Life Science, w którym mają powstać laboratoria pod wynajem dla firm z sektora biotechnologicznego. Centra Transferu Technologii założyły także Politechnika Krakowska i Akademia Górniczo-Hutnicza. Decydujące znaczenie dla rozwoju tego typu działalności miała również, dokonana w 2005 r., zmiana przepisów dotyczących funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych, w tym krakowskiej, dopuszczająca zwolnienia dla przedsiębiorców z sektora usług. Inwestorzy zatrudniający w ramach centrów BPO w Polsce powyżej 250 pracowników (ok. 100 w przypadku centrów badawczo-rozwojowych) mogą także ubiegać się o pomoc publiczną z budżetu państwa oraz dofinansowanie szkoleń ze środków UE.

⁴³ Raport Pricewaterhouse Coopers, *The Polish Real Estate Market 2007*.

Tab. 9. Wybrane zagraniczne centra usług w Krakowie

Firma	Typ centrum usługowego	Rok rozpoczęcia działalności	Liczba pracowników	Kraj pochodzenia
IBM	centrum księgowo, centrum oprogramowania	1996	725	USA
Asea Brown Boveri (ABB)	centrum badawczo-rozwojowe	1996	b.d.	Szwajcaria
Motorola	centrum oprogramowania, centrum księgowo	2000	730	USA
Sabre	centrum oprogramowania, ITO	2000	400	USA
Delphi	centrum badawczo-rozwojowe	2000	800	USA
CH2MHill	centrum badawczo-rozwojowe	2001	b.d.	USA
Capgemini	BPO, ITO	2003	1700	USA
Lufthansa	centrum księgowo	2003	180	Niemcy
International Paper	BPO	2004	b.d.	USA
CGI	BPO	2004	b.d.	Kanada
Making Waves	ITO	2005	32	Norwegia
Electrolux	centrum księgowo	2005	150	Szwecja
Affiliated Computer Services (ACS)	BPO	2005	500	USA
Communication Factory	call center	2005	200	Niemcy
Clifford Thames	centrum outsourcingowe	2005	25	Wielka Brytania
Accounting Plaza (d. Ahold)	centrum księgowo	2006	250	Holandia
Philip Morris International Service Center Europe	centrum księgowo	2006	500	USA
Google	centrum oprogramowania	2006	b.d.	USA
Hewitt Associates (d. Exult)	HRO	2006	250	USA
Shell	centrum księgowo	2006	300	Holandia
Philip Morris	centrum księgowo	2006	170	USA
Wyse Technology	centrum oprogramowania	2006	b.d.	USA
Quorum International ⁴⁴	HRO	2006	b.d.	Wielka Brytania
Elettric 80 S.P.A.	centrum badawczo-rozwojowe	2007	10-15	Włochy
Air Liquide (d. Lurgi)	centrum projektowe	b.d.	b.d.	Francja
Indesit	centrum księgowo	b.d.	b.d.	Włochy
Tesco	centrum finansowe	b.d.	b.d.	Wielka Brytania

Źródło: opracowanie własne

⁴⁴ Od 2008 r. Kenexa.

Należy zauważyć, że choć inwestycje w centra BPO nie wiążą się zazwyczaj z wielkimi nakładami finansowymi, tworzą one jednak liczne miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanej kadry oraz przyczyniają się do wzrostu innowacyjności, transferu *know-how* i nowych technologii, znacząco podnosząc konkurencyjność miasta i regionu⁴⁵.

Największym centrum usług w Krakowie jest przedsięwzięcie amerykańskiego Capgemini (Tab. 9) – Europejskie Centrum Usług IT i Outsourcingu, świadczące usługi z zakresu BPO i informatyczne. Ośrodek powstał w 2003 r., jako Centrum Księgowości, działając na rzecz International Paper i zatrudniając 180 osób. W wyniku rozwoju zakresu działalności i zatrudnienia w 2005 r. spółka zatrudniała już 600 osób. W 2006 r. ponownie rozszerzyła działalność, wynajmując kolejne biura w nowo wybudowanym biurowcu Rondo Bussines Park i zwiększając zatrudnienie do 1700 osób.

Od 1996 r. rozwija się dynamicznie centrum outsourcingowe IBM BPO Business Consulting System, świadczące usługi księgowe i prowadzące kompleksowe projekty wdrożeniowe dla klientów. Pod koniec 2006 r. centrum zatrudniało 600 osób.

Dużą inwestycją o podobnym profilu jest także otwarte pod koniec 2006 r. centrum Affiliated Computer Services, które ma docelowo zatrudniać 500 osób. Centrum Human Resource Outsourcing otworzył także w 2006 r. Hewitt Associates⁴⁶, zatrudniając blisko 250 osób.

W 2006 r. otwarto także centrum usług finansowych koncernu Philip Morris International (PMI Service Center Europe), które przejęło obsługę księgową zarówno polskiej, jak i częściowo europejskich, filii koncernu. Nakłady na budowę centrum wyniosły ok. 6 mln USD, a do 2009 r. ma tam znaleźć pracę łącznie 500 specjalistów.

Należy jednak zauważyć, że nie doszła do skutku inwestycja w dziedzinie BPO, planowana jeszcze w 2005 r., hinduskiego koncernu – Tata Consultancy Services (TCS), który zapowiadał zatrudnienie w Krakowie lub okolicach nawet ponad 1000 osób.

W Krakowie funkcjonują także liczne **oddziały firm pośrednictwa pracy**, w tym od niedawna także specjalizujących się w rekrutacji na zagranicznym rynku pracy. W stolicy województwa posiadają swoje biu-

ra **firmy audytowe i doradcze**: Deloitte, Pricewaterhouse Coopers, KPMG. Firma doradca Accenture przejęła w 2006 r. spółkę Pecaso, w tym oddział krakowski (z siedzibą w Kraków Business Park), zatrudniający programistów SAP. W Krakowie działa też biuro brytyjskiej firmy HRG (Grupa Hogg Robinson), świadczącej usługi konsultingowe z zakresu zarządzania wydatkami, a także organizacji wydarzeń sportowych i kulturalnych, oraz konferencji i podróży służbowych.

Kilka zachodnich koncernów otworzyło w Krakowie **centra księgowo-finansowe**, obsługujące operacje finansowe spółek należących do korporacji. Jako pierwsze powstało, w 2003 r., Centrum Księgowości Lufthansy (Tab. 9). W 2005 r. rozpoczęło działalność Centrum Usług Finansowo-Księgowych szwedzkiego Electroluxa, obsługujące kilkanaście oddziałów firmy w Europie i zatrudniające 150 osób. W tym samym roku otwarto Ahold Back Office Service⁴⁷, świadczące usługi finansowe spółkom holenderskiego koncernu w Europie Środkowej. Podobny profil ma Centrum Księgowe firmy Indesit. W 2006 r. uruchomiono w Krakowie kilka dużych centrów usług księgowych. Koncern Philip Morris uruchomił PMI Service Center Europe, które przejęło część działań biznesowych zarówno krakowskiego oddziału firmy, jak i jego spółek w Europie. Centrum zatrudniło do końca 2006 r. 170 osób, a docelowo zatrudnienie w nim znaleźć ma 600 pracowników. Centrum finansowo-księgowe i zarządzania kadrami otworzył także brytyjski Shell, który planuje docelowo zatrudnić w nim nawet 800 osób. Do końca 2006 r. pracę znalazło tam blisko 300 osób. Oddział w Krakowie ulokowała także niemiecka spółka telemarketingowa Communication Factory, planując docelowo zatrudnienie do 500 osób. W 2000 r. Centrum Rozwoju Oprogramowania, specjalizujące się w obsłudze linii lotniczych i biur podróży, otworzyło w Krakowie Sabre Holding⁴⁸. Bardzo istotne dla podnoszenia innowacyjności gospodarki województwa są **centra badawczo rozwojowe (B+R)**. Pierwszym ośrodkiem B+R zagranicznej firmy w Krakowie było Korporacyjne Centrum Badawcze szwajcarsko-szwedzkiego koncernu Asea Brown Boveri (ABB), założone w 1996 r. i dostarczające technologie z dziedziny au-

⁴⁵ B. Domański i inni, *Inwestycje zagraniczne w Małopolsce 1989-2005*, Kraków 2006.

⁴⁶ W 2004 r. Hewitt Associates przejął firmę Exult Inc., która również posiadała Centrum HRO w Krakowie.

⁴⁷ W 2007 r. centrum księgowe Aholda przejęła holenderska spółka Accounting Plaza.

⁴⁸ W 2007 r. Sabre Holding otrzymało pozwolenia na działalność w zakresie usług informatycznych i badawczo-rozwojowych w Krakowskiej SSE.

tomatyki i energetyki, m.in. dzięki współpracy z uczelniami z Krakowa i całej Polski. W tym samym roku rozpoczęła działalność na bazie dawnego Bipronaftu niemiecka firma Lurgi, zajmująca się projektowaniem instalacji dla przemysłu chemicznego⁴⁹. Ponadto w Krakowie znajduje się oddział firmy konsultingowo-inżynierskiej SAP-Projekt, należącej do holenderskiej spółki Tebodin (grupa Royal BAM). Centrum Techniczne koncernu Delphi w Krakowie założone zostało w 2004 r. i specjalizuje się w projektowaniu amortyzatorów zawiesznień samochodowych. Centrum zwiększa systematycznie zatrudnienie, w końcu 2004 r. pracowało tam 560⁵⁰, a pod koniec 2006 roku ok. 700 osób⁵¹. Amerykański koncern zainwestował w rozwój ośrodka ponad 22 mln USD.

Kraków stał się w ostatnich latach jednym z największych ośrodków rozwoju **oprogramowania i doradztwa informatycznego** w Polsce. Największym przedsięwzięciem z dziedziny IT jest Centrum Rozwoju Oprogramowania Motorola, w którego rozwój amerykański koncern zainwestował ponad 16 mln USD. Działająca na terenie Krakowskiej SSE firma zatrudniała pod koniec 2006 r. ponad 730 pracowników i planuje dalszą rozbudowę ośrodka. Pod koniec 2005 r. rozpoczęła działalność inna prestiżowa inwestycja amerykańska – Laboratorium Oprogramowania IBM, pierwsza tego typu jednostka koncernu IBM w Europie Środkowo-Wschodniej. W Laboratorium pracowało do końca 2006 r. 125 informatyków, przy czym planuje się zwiększyć zatrudnienie do ponad 200 osób. Centrum Oprogramowania, zatrudniające kilkadziesiąt osób otworzył także w 2006 r. Wyse Technology. Prestiżową inwestycją, mimo niewielkiej skali zatrudnienia i nakładów finansowych, jest również centrum rozwoju oprogramowania Google. Amerykański potentat internetowy ogłosił informacje o jego utworzeniu w Krakowie pod koniec 2006 r.

Grupa Onet już od 2000 r. posiada udziałowca zarejestrowanego w Luksemburgu – grupę ITI. W 2006 r. została zawiązana nowa spółka tej grupy - DreamLab, zajmująca się wytwarzaniem i wdrażaniem nowych technologii informatycznych dla Internetu i innych mediów cyfrowych.

Właścicielem krakowskiej spółki Billbird, specjalizującej się w płatnościach internetowych jest natomiast od 2005 r. amerykańska GTech Corporation.

Mniejszościowym udziałowcem krakowskiej spółki, działającej w branży informatycznej, ComArch jest fundusz BZ WBK AIB Asset Management (z irlandzkim akcjonariuszem), który zakupił w 2005 r. ponad 10% akcji, a następnie zwiększył swoje udziały w firmie do ponad 20%.

Na uwagę zasługuje niewielka norweska firma Making Waves (usługi internetowe), która w 2006 r. zmodernizowała zabytkową kamienicę w Krakowie na siedzibę m.in. laboratorium testowania użyteczności stron www.

Ponadto w Krakowie działają spółki, rozwijające specjalistyczne oprogramowanie. Należy do nich firma FQS Poland, część japońskiego Fujitsu, koncentrująca się na rozwoju oprogramowania do modelowania chemicznego i molekularnego oraz zaawansowanych rozwiązań dla biznesu. Natomiast krakowski oddział amerykańskiej firmy Image Sensing Systems zajmuje się rozwojem i wdrażaniem systemów videodetekcji pojazdów i potoków ruchu.

TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ

Największym inwestorem w branży łączności jest amerykański fundusz inwestycyjny Mid Europa Partners, który w 2005 r. zakupił spółkę Aster City Cable, dostarczającą telewizję kablową oraz świadczącą usługi internetowe i telefoniczne na terenie Krakowa i Skawiny. Małopolska część transakcji opiewała na ok. 88 mln USD⁵². Na terenie aglomeracji krakowskiej, a także w Olkusz, Zakopanem i Suchej Beskidzkiej działa również inny operator telewizji kablowej – UPC Polska, należący do amerykańskiego operatora Liberty Global. W Krakowie ma swoją siedzibę spółka Stream Communications, należąca do kanadyjskiej grupy Stream Communications Network & Media, obsługująca kilka miast w Małopolsce (Bochnia, Kraków) i w woj. śląskim. Firma dostarcza usługi internetowe i telewizyjne, a od

⁴⁹ W kwietniu 2007 r. Lurgi GmbH zostało przejęte przez francuski Air Liquide.

⁵⁰ W 2004 r. Centrum Techniczne Delphi stworzyło największą w Polsce liczbę nowych miejsc pracy w sektorze badań i rozwoju.

⁵¹ Zgodnie z umową pomiędzy Ministerstwem Gospodarki i Pracy a Delphi, koncern zobowiązał się, w zamian za dotację, zatrudnić do końca 2007 r. 264 inżynierów.

⁵² B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

2007 r. także telefoniczne (usługa triple play). Podobny profil działalności posiada firma Vectra, operująca w miastach zachodniej Małopolski (Libiąż, Chełmek, Oświęcim) oraz w Szczawnicy. W kilku miastach województwa działa także spółka Multimedia Polska, której udziałowcami są holenderski UNP Holdings i zarejestrowany na Cyprze TRI Media Holdings.

Ponadto w Małopolsce działają zagraniczni **operatorzy telefoniczni**: szwedzka Netia, której nakłady przekroczyły 20 mln USD, Energis (Wielka Brytania), Tele2 (Szwecja), Air Bites (Szwajcaria).

W Małopolsce, przede wszystkim w Krakowie prowadzą działalność zagraniczne **firmy kurierskie**: DHL (należąca do Deutsche Post), holenderski TNT Expres Worldwide, amerykański UPS, szwedzki Masterlink Express i należący do holenderskiej grupy Raben – General Logistics Systems. Firma Raben Polska wybudowała ponadto w Brzeziu k. Zabierzowa jeden ze swoich magazynów.

W stolicy województwa siedziby posiada także kilka **firm spedycyjnych** z kapitałem zagranicznym. Są to niemieckie: Schenker (jedna ze spółek Deutsche Bahn) i Ipsen Polska, specjalizująca się w transporcie lotniczym oraz japońska Yusen Air & Sea

Service, posiadająca przedstawicielstwo na lotnisku w Balicach. Francuski Connex (grupa Veolia Environnement) zakupił w 2005 r. PKS w Gorlicach. Przewozy międzynarodowe oferuje francuski Intercars. Usługi w zakresie towarowego transportu kolejowego świadczy firma Rail Polska, należąca do Rail World z siedzibą w Chicago. Firma ta wykupiła w 2003 r. spółkę Koles z Włosienicy k. Oświęcimia i od tego czasu zainwestowała w Małopolsce ponad 10 mln USD.

Dynamicznie rozwija się także **rynek połączeń lotniczych** w Małopolsce. Lotnisko w Balicach w 2006 r. obsłużyło 2,6 mln pasażerów, a w 2007 r. przewiduje się przekroczenie 3 mln. Operuje tu szereg przewoźników, w tym najwięksi potentaci tzw. tanich linii lotniczych – RyanAir i EasyJet. W 2006 r. wycofała się jednak firma SkyEurope Airlines, która posiadała na krakowskim lotnisku bazę operacyjną.

HOTELE I RESTAURACJE

Największe inwestycje w tej branży dotyczyły budowy hoteli. Działalność inwestorów zagranicznych skupia się przy tym głównie w Krakowie, gdzie zagraniczne firmy wybudowały od 1994 r. 8 hoteli (Tab. 10).

Tab. 10. Hotele wybudowane przez zagranicznych inwestorów w Małopolsce

Nazwa hotelu	Liczba miejsc	Sieć	Kraj pochodzenia inwestora	Standard	Rok uruchomienia	Lokalizacja
Chopin (d. Ibis)	440	Vienna International	Austria	***	1994	Kraków, ul. Przy Rondzie
Holiday Inn	256	Holiday Inn	USA	*****	2001	Kraków, ul. Wielopole
Campanile	212	Envergure Hotels	Francja	***	2001	Kraków, ul. Św. Tomasza
Ibis Centrum	350	Accor	Francja	**	2002	Kraków, ul. Syrokomli
Novotel Centrum	242	Accor	Francja	****	2002	Kraków, ul. Kościuszki
Radisson SAS	156	Carlson Hotels	USA	*****	2003	Kraków, ul. Straszewskiego
Sheraton Kraków	359	Starwood Hotels& Resorts	USA	*****	2004	Kraków, ul. Powiśle
Andel's	318	Vienna International	Austria	****	2007 ⁵³	Kraków, ul. Pawia

Źródło: opracowanie własne

Wyraźne ożywienie w tej branży rozpoczęło się po roku 2000, kiedy to powstała większość z działających dziś w mieście hoteli sieciowych. Największą pod względem nakładów inwestycją hotelarską pozostaje pięciogwiazdkowy hotel Sheraton, wybudowany pod Wawelem za 43 mln USD. Otwarcie hotelu, należącego wówczas do spółki joint venture amerykańskiego Starwood Hotels & Resorts, belgijskiego Besix oraz Banku PKO BP i TU Warta, nastąpiło w 2004 r. W 2006 r. hotel został zakupiony przez irlandzką Quinn Group za 56,5 mln USD.

Pierwszą inwestycją w luksusowy hotel w Krakowie był, wówczas czterogwiazdkowy Holiday Inn, wybudowany przez amerykański Global Hotels Development w 2001 r. przy ul. Wielopole. Trzy lata później otwarto również czterogwiazdkowy obiekt Radisson-SAS, w pobliżu krakowskiej filharmonii, należący do wchodzącej w skład grupy Carlson, firmy Radisson Hotels & Resorts. Oba hotele w późniejszych latach podwyższyły standard do pięciu gwiazdek. Już na początku 2007 r. zakończono budowę czterogwiazdkowego hotelu Andel's, wybudowanego przez konsorcjum dwóch austriackich firm: UBM Realitätenentwicklung AG (Grupa PORR) i Warimpex Finanz und Beteiligungs AG, za 30 mln USD. Obiekt stanął w pobliżu dworca PKP Kraków Główny i Galerii Krakowskiej i jest operowany przez inną austriacką firmę Vienna International.

Wcześniejsze inwestycje dotyczyły głównie hoteli niższej klasy. W 1994 r. austriacka spółka Allgemeine Baugesellschaft A. Porr, zakończyła budowę trzygwiazdkowego hotelu Chopin przy rondzie Mogiłskim, który do 2006 r. działał na zasadzie franczyzy, pod należąca do francuskiej grupy Accor marką Ibis. Jeszcze w tym samym roku hotel przejął Warimpex, płacąc za niego 30 mln USD. Firma planuje jego rozbudowę i przystosowanie do funkcji konferencyjnej. Od 2004 r., kiedy otwarto kompleks hotelowy Ibis (dwugwiazdkowy) i Novotel Centrum (czterogwiazdkowy) między ulicami Kościuszki i Włóczków, obecna jest w Krakowie fran-

cuska grupa Accor – największa pod względem liczby obiektów sieć hotelowa w Polsce. Ponadto Accor jest właścicielem 45% akcji Grupy Orbis, do której należą krakowskie hotele: Novotel Bronowice, Francuski i Cracovia, jak również zakopiańskie Mercure Kasprowy i Giewont oraz hotel Beskid w Nowym Sączu. Jednocześnie zamknięto dwa hotele Orbisu w Krakowie – Sofitel (d. Forum) w 2004 r. oraz Wanda w 2005 r. Inna francuska spółka – Envergure prowadzi od 2001 r. dwugwiazdkowy hotel Campanile na Starym Mieście w Krakowie. W 2006 r. otwarto w Krakowie hotel Qubus, którego operatorem jest spółka z kapitałem norweskim⁵⁴. Natomiast krakowską spółkę RT Hotels posiadającą cztery hotele (a także dwa biurowce) kontrolował – do 2006 r. włącznie – fundusz Magna Polonia, z mieszanym kapitałem międzynarodowym⁵⁵.

Mniejsze niż w branży hotelarskiej nakłady kapitału zagranicznego dotyczyły gastronomii. Największymi inwestorami w tym dziale są sieci fast foodów. McDonald's prowadzi w Małopolsce 18 restauracji, w tym 12 w Krakowie, po 2 w Zakopanem i Tarnowie oraz po jednej w Nowym Sączu i Olkuszu. Dziesięcioma restauracjami w Krakowie i jedną w Zakopanem dysponuje American Restaurants, właściciel marek KFC i Pizza Hut. Ponadto w Galerii Krakowskiej działa jeden bar kanapkowy amerykańskiej sieci Subway (wcześniej przez krótki okres bar tej sieci funkcjonował na Starym Mieście w Krakowie). W regionie dochodzi do licznych, ale niewielkich indywidualnych inwestycji w restauracje i bary orientalne.

Na tym tle znacząca była sprzedaż w 2006 r. za nieco ponad 8,7 mln zł krakowskiej sieci restauracji Chłopskie Jadło. Transakcja obejmowała siedem restauracji oraz znak firmowy. Inwestorem jest firma Sfinks Polska S.A., kontrolowana w 2006 r. przez Enterprise Investors (EI). Sfinks posiada ponadto osiem restauracji Sphinx w Małopolsce (w tym jedna w Zakopanem, pozostałe w Krakowie)⁵⁶.

⁵⁴ Sam obiekt pozostaje własnością kieleckiej spółki Echo Investment.

⁵⁵ W 2007 r. akcje RT Hotels zostały wykupione przez samą spółkę.

⁵⁶ W 2007 r. EI wycofała się ze spółki Sfinks, a ta zadebiutowała na giełdzie. Jej mniejszościowymi udziałowcami są fundusze Commercial Union OFE BPH CU WBK i American Life Insurance Company

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA

Większość inwestycji zagranicznych w pozostałą działalność usługową obejmuje inwestycje związane z kulturą, rekreacją i sportem. Ok. 3% przypada na usługi komunalne.

Duże nakłady związane są z **działalnością multipleksów**. W Małopolsce działają 4 obiekty tego typu, wszystkie w Krakowie. Pierwszym, dwunastosalowym multipleksem, było – wybudowane kosztem 12 mln USD w 2001 r. przez amerykańską UCI Multiplex - Multikino. Multipleks, zlokalizowany na terenie Centrum Komercyjnego Olsza, został w 2004 r. zakupiony wraz z pozostałymi obiektami spółki przez grupę ITI. Kolejne inwestycje w multipleksy należą do izraelskiej firmy Cinema City International (d. International Theatres), która otworzyła pierwsze dwa obiekty w 2001 r. przy Centrum Handlowym Zakopianka i w Centrum Handlowo-Rozrywkowym Plaza. Następny obiekt powstał w 2005 r. w Galerii Kazimierz.

W Krakowie znajduje się także studio telewizji TVN24 (d. TV Wisła), należące do grupy ITI. Ośrodek krakowski jest producentem znacznej części oferty programowej stacji TVN, TVN24 i TVN Siedem. Spółki Grupy ITI (TVN24, Onet i DreamLab) przygotowują obecnie koncepcję budowy nowej siedziby na terenie podstrefy Krakowskiej SSE w Pychowicach.

Jak zaznaczono powyżej, w 2006 r. niemiecki koncern Bauer Media Invest wykupił za ok. 153,9 mln USD 100% akcje spółki Broker.fm, stając się tym samym właścicielem radia krakowskiego RMF FM, a także 27% akcji portalu Interia.

W dziedzinie sportu i rekreacji w podkrakowskich gminach działają dwa, prowadzone przez inwestorów zagranicznych, pola golfowe. Od 1999 r. funkcjonuje Royal Kraków Golf & Country Club w Ochmanowie k. Niepołomic, należący do holenderskiego Development Facilities. W Paczółtowicach k. Krzeszowic działa Golf Kraków Valley luksembursko-szwajcarskiej spółki Green Investment.

Mniejsze inwestycje zagraniczne dotyczyły **gospodarki komunalnej**. Jedną z pierwszych inwestycji tego typu było powołanie w 1999 r. w formule partnerstwa prywatno-publicznego spółki Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Chrzanowie, której większościowym udziałowcem (51%) jest francuska firma Onyx (grupa Veolia Environnement), a pozostałe udziały posiada Międzygminny Związek Chrzanowa, Libiąża, Trzebini „Gospodarka Komunalna” oraz Miasto Jaworzno. Od 2004 r. spółka eksploatuje, wybudowane kosztem ponad 3 mln USD, składowisko odpadów w Balinie k. Chrzanowa. W 2002 r. Sądecki Zakład Obsługi Komunalnej (obecnie Sita Nowy Sącz) zakupiła firma Suez Environment działająca pod marką Sita, a należąca do francusko-belgijskiej grupy Suez. Podobną działalność prowadzi na terenie stolicy województwa Sita Kraków. Przedsiębiorstwo IB (d. Ital-Bike) jest właścicielem Zakładu Oczyszczania Podhala w Nowym Targu. Od 2004 r. 75% udziałów Miejskiego Przedsiębiorstwa Oczyszczania (obecnie Alba MPO) posiada niemiecki koncern Alba. W Krakowie znajduje się siedziba na Polskę holenderskiego koncernu Van Gansewinkel, zajmującego się kompleksową gospodarką odpadami. Firma posiada także w Małopolsce dwa oddziały terenowe: w Krakowie (wraz z filią w Zabierzowie) i Tarnowie.

W Małopolsce odnotowano także kilka inwestycji zagranicznych **w zakresie ochrony zdrowia**. Przychodnie w Krakowie posiadają: kontrolowana przez fundusz Enterprise Investors spółka Medycyna Rodzinna oraz szwedzki Medicover. Ponadto działają tu dwie stacje dializ: szwedzkiej firmy Gambro Healthcare i izraelskiej Nephrology Centre.

W stolicy województwa działają też firmy z kapitałem zagranicznym, świadczące **usługi edukacyjne i szkoleniowe**. Należą do nich ECU Marketing, od 2004 r. należący do brytyjskiej grupy Expomedia, zajmujący się organizacją kongresów i szkoleń z zakresu marketingu oraz Francusko-Polski Instytut Zarządzania Przemysłowego, szkolący kadry zarządzające przedsiębiorstwami.

4. ROZMIESZCZENIE INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W MAŁOPOLSCE W LATACH 1989-2006 WG POWIATÓW

Lokalizacje inwestycji zagranicznych w Małopolsce do 2005 r.⁵⁷, jak i w roku 2006 (Tab. 11), wykazują dużą dysproporcję przestrzenną na obszarze województwa. Ma to związek ze zróżnicowaniem atrakcyjności inwestycyjnej poszczególnych powiatów i gmin. Przyczyny dysproporcji zostały częściowo zidentyfikowane w trakcie badań ankietowych przeprowadzonych w małopolskich gminach w 2007 r.

Wśród lokalizacji inwestycji zagranicznych zdecydowanie dominuje Kraków, skupiając w całym badanym okresie blisko 70% wartości inwestycji zagranicznych województwa. Efektem tego jest najwyższy wskaźnik zainwestowanych środków w przeliczeniu na

mieszkańca, który do końca 2006 r. wyniósł 7 671,4 USD. Szybko rośnie także wartość inwestycji w powiatach ościennych – krakowskim ziemskim i wielickim (Tab. 11). Łącznie te trzy powiaty skupiają prawie 80% wartości inwestycji zagranicznych w Małopolsce (i aż ok. 94% w 2006 r.). Znamienny jest przy tym symboliczny udział powiatu proszowickiego, również położonego w bezpośredniej bliskości stolicy województwa, skupiającego mniej niż 0,1% inwestycji zagranicznych i posiadającego bardzo niski wskaźnik inwestycji na mieszkańca (6,9 USD). Może to świadczyć to o słabym oddziaływaniu Krakowa w kierunku północno-wschodnim.

Tab. 11. Inwestycje zagraniczne w Małopolsce w latach 1989-2006 wg powiatów

Powiat	Wartość inwestycji w 2006			Wartość inwestycji w 1989-2006		
	mIn USD	% wolumenu	USD na mieszkańca	mIn USD	% wolumenu	USD na mieszkańca
Bocheński	8,0	0,5	79,4	41,5	0,5	412,0
Brzeski	2,0	0,1	22,2	382,0	4,5	4 231,8
Chrzanowski	3,1	0,2	24,5	177,4	2,1	1 385,3
Dąbrowski	0,0	0,0	0,0	9,6	0,1	163,8
Gorlicki	3,3	0,2	30,8	28,3	0,3	265,2
Krakowski	241,8	15,7	983,2	598,2	7,1	2 432,3
Kraków	1 127,8	73,0	1 491,3	5 801,6	69,0	7 671,4
Limanowski	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	16,4
Miechowski	0,0	0,0	0,0	9,5	0,1	187,1
Myślenicki	16,3	1,1	139,1	99,9	1,2	852,4
Nowosądecki	0,0	0,0	0,0	32,8	0,4	165,1
Nowotarski	0,0	0,0	0,0	28,3	0,3	155,4
Nowy Sącz	0,0	0,0	0,0	209,8	2,5	2 483,2
Olkuski	8,7	0,6	76,0	212,0	2,5	1 857,2
Oświęcimski	12,0	0,8	78,3	163,0	1,9	1 063,7
Proszowicki	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	6,9
Suski	0,0	0,0	0,0	9,9	0,1	120,6
Tarnowski	27,3	1,8	141,1	53,1	0,6	274,2
Tarnów	7,5	0,5	64,1	173,4	2,1	1 482,5
Tatrzński	8,0	0,5	122,7	25,3	0,3	388,1
Wadowicki	6,0	0,4	38,9	52,3	0,6	338,6
Wielicki	73,1	4,7	689,7	299,2	3,6	2 823,9
Małopolska	1 545,0	100,0	472,3	8 409,5	100,0	2 570,8

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit., dane ludnościowe przyjęte do obliczeń na podstawie Bazy Danych Regionalnych GUS dla 2006 r.

⁵⁷ B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

Poza Krakowskim Obszarem Metropolitalnym warto wyróżnić powiat brzeski, który z udziałem 4,5% w całym woluminie inwestycji zagranicznych do końca 2006 r. wyprzedza miasta: Tarnów (wraz z powiatem tarnowskim) i Nowy Sącz.

Stosunkowo dobrze przedstawia się także sytuacja zachodniej części Małopolski tj. powiatów chrzanowskiego, olkuskiego i oświęcimskiego, korzystających z potencjału obu ośrodków metropolitalnych, pomiędzy którymi się znajdują (tj. Krakowa oraz konurbacji górnośląskiej) oraz dwu miast na prawach powiatu, tj. Nowego Sącza i Tarnowa. Skupiają one od 2-2,5% ogólnej kwoty inwestycji zagranicznych.

Zdecydowanie najsłabiej przyciąga inwestycje wspomniany powiat proszowski, gdzie najniższa jest także wartość inwestycji w przeliczeniu na jednego mieszkańca, a także powiat limanowski (niespełna 16,5 USD/mieszkańca). Niewielkie inwe-

stycje odnotowały także powiaty dąbrowski i suski oraz powiat miechowski, gdzie jednak kwota inwestycji na osobę jest około stukrotnie wyższa niż w dwu najsłabszych pod względem napływu inwestycji zagranicznych powiatach. Inwestycje w tych powiatach stanowią nie więcej niż po 0,1% ogółu zaangażowanych w województwie środków.

Warto przypomnieć, że brak inwestycji zagranicznych w samym 2006 r. w danym powiecie nie oznacza, iż w ogóle nie prowadzono tam działań przygotowujących realizację inwestycji. Procesy inwestycyjne wymagają czasu związanego z opracowaniem odpowiedniego montażu finansowego, pozyskaniem nieruchomości bądź partnerów oraz przeprowadzeniem procedur administracyjnych. W efekcie, właściwym odniesieniem czasowym, obrazującym napływ inwestycji zagranicznych do powiatu, powinien być cały analizowany okres, tzn. lata 1989-2006.

II.

**INWESTYCJE
ZAGRANICZNE
W MAŁOPOLSCE
W 2006 ROKU**

1. WOLUMEN I STRUKTURA INWESTYCJI W 2006 ROKU

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Małopolsce w 2006 r. przekroczyły 1 544,9 mln USD. Tym samym rok ten był rekordowy pod względem nakładów inwestycyjnych. W strukturze nakładów wyróżnia się obsługa nieruchomości i firm (Tab. 12), stanowiąc blisko 36% ogółu inwestycji zagranicznych. Względnie mniejsze niż w po-

przednich latach były natomiast nakłady w przetwórstwie przemysłowym (ok. 19%). Wysoka pozycja działu „zaopatrywanie w energię” (ok. 16%) wiąże się z jedną wielką inwestycją w zakup Elektrociepłowni Skawina. Podobnie jest w przypadku „pozostałej działalności usługowej”, gdzie znaczącą pozycję stanowił zakup radia RMF FM.

Tab. 12. Struktura branżowa inwestycji zagranicznych w 2006 r. w Małopolsce i w Polsce

PKD		Małopolska 2006 [%]	Polska 2006 [%]
Symbol	Dział		
D	przetwórstwo przemysłowe	19,0	25,5
E	zaopatrywanie w energię	16,1	0,5
F	budownictwo	0,0	2,8
G	handel	11,0	17,3
H	hotele i restauracje	8,1	0,3
I	transport i łączność	0,0	6,3
J	pośrednictwo finansowe	0,0	11,9
K	obsługa nieruchomości i firm	35,8	35,0
O	pozostała działalność usługowa	10,0	0,4

Źródło: opracowanie własne, dane dla Polski wg NBP

Szczegółowy opis inwestycji w 2006 r., z podziałem na branże zamieszczono w rozdziale I.3.2 *Struktura inwestycji wg sekcji PKD*. W niniejszym rozdziale przedstawiono jedynie najważniejsze inwestycje w poszczególnych branżach. Inwestycje te, o nakładach przekraczających 1 mln USD, przedstawiono poniżej w Tab. 13.

PRZEMYSŁ

Największą inwestycją zagraniczną w 2006 r. był zakup i modernizacja Elektrociepłowni Skawina. Zakład został przejęty przez koncern ČEZ, którego większościowym udziałowcem jest czeski skarb państwa, od poprzedniego właściciela, amerykańskiego PSEG Global. Czeskie inwestycje w Skawinie osiągnęły w 2006 r. 236 mln USD.

Ponad 160 mln USD osiągnęły wydatki inwestycyjne Mittal Steel (od 2006 r. ArcelorMittal) w krakowskiej hucie. Najwięk-

szą inwestycją koncernu była, rozpoczęta w 2005 r., a ukończona w 2007 r. budowa walcowni gorącej (łącznie 381 mln USD).

Jedną z najważniejszych inwestycji zagranicznych w przemyśle rozpoczętych w 2006 r. była budowa fabryki ciężarówek niemieckiego koncernu MAN AG w podkrakowskich Niepołomicach. Koncern do końca 2006 r. zainwestował ponad 60 mln USD⁵⁸.

W 2006 r. rozpoczęła się także produkcja w zakładzie WawelwDobczycach, wybudowanym w latach 2005-2006 za ok. 30 mln USD.

HANDEL I USŁUGI

Największe nakłady inwestycyjne dotyczyły działalności usługowej i handlowej, w tym szczególnie – obsługi nieruchomości i firm (36,2%). Przyczyniła się do tego w dużej mierze ukończona w 2006 r. budowa Galerii Krakowskiej w okolicach dworca PKP Kraków Główny, zrealizowana kosztem

⁵⁸ Łączny koszt budowy fabryki otwartej w 2007 r. to 126 mln USD.

320 mln USD (w tym 228 mln USD w 2006 r.) przez niemieckie spółki ECE Projektmanagement i HGA Capital. W 2006 r. miało także miejsce kilka dużych przejęć w tej branży. Za 50% akcji Galerii Kazimierz irlandzka spółka Quinlan Private Properties zapłaciła 90 mln USD. Ogólnopolski proces konsolidacji sieci hipermarketów i wycofywania się mniejszych graczy z polskiego rynku skutkowało dwiema dużymi transakcjami na rynku nowoczesnych powierzchni handlowych. Wycofująca się z polskiego rynku francuska grupa Casino sprzedała swój krakowski hipermarket Géant koncernowi Metro AG (operator sieci Real) za 12 mln USD, a samą nieruchomość, na której znajduje się ów obiekt - amerykańskiemu GE Money za 30 mln USD. W 2006 r. rozpoczął się także proces przejmowania od holenderskiego

Aholda supermarketów Carrefour. Francuska sieć zakupiła, mającą siedzibę w Krakowie spółkę Ahold Polska⁵⁹.

Największymi inwestycjami w obiekty biurowe było przejęcie przez brytyjski fundusz Rutley European Property Limited, z siedzibą na wyspie Guernsey, centrum biurowego Buma Square (65 mln USD) oraz zakup przez holenderską White Estate Investments biurowca Cracovia Business Centre (55 mln USD).

Mimo niewielkich nakładów wartość wspomnienia są liczne centra usługowe i badawczo rozwojowe (Tab. 9). Do najważniejszych firm, które otworzyły swoje centra w 2006 r. należą Google (centrum badawczo-rozwojowe), Hewitt Associates, Shell, Philip Morris, Wyse Technology (centra usługowe).

2. NAJWIĘKSI INWESTORZY W 2006 ROKU WG WOLUMENU INWESTYCJI

Listę największych inwestorów w województwie małopolskim w 2006 roku przedstawiono w Tab. 13.

⁵⁹ Transakcja, opiewająca na 470 mln USD, po zgodzie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta, została sfinalizowana już w 2007 roku.

Tab. 13. Największe inwestycje zagraniczne w Małopolsce w 2006 r.

L.p.	Inwestycja	Inwestor	Gmina	Środki zainwestowane w 2006 r. (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
1.	*	*	*	*	*	*
2.	Budowa Centrum Handlowego Galeria Krakowska	ECE Projektmanagement i HGA Capital	Kraków	228,6	Niemcy	wynajem powierzchni handlowej
3.	*	*	*	*	*	*
4.	Zakup Broker FM (Radio RMF FM)	Bauer Media Invest	Kraków	153,9	Niemcy	rozgłoszenia radiowa
5.	Zakup 50% udziałów w Galerii Kazimierz	Quinlan Private Poland C.K. FUNDUSZ KAPITAŁOWY SP. Z O.O.	Kraków	90,0	Irlandia	wynajem powierzchni handlowej
6.	Zakup biurowca Buma Square	Rutley European Property Limited	Kraków	65,0	Wielka Brytania	wynajem powierzchni biurowej
7.	Fabryka ciężarówek MAN – Star Trucks Sp. z o.o.	MAN AG	Niepołomice	62,7	Niemcy	produkcja samochodów
8.	Carrefour Polska	Carrefour	Kraków i inne miejscowości	60,0	Francja	handel detaliczny
9.	Zakup hotelu Sheraton	Quinn Group	Kraków	56,5	Irlandia	hotelarstwo
10.	Zakup biurowca Cracovia Business Centre	White Estate Investments	Kraków	55,0	Holandia	wynajem powierzchni biurowej
11.	Budowa hotelu i kina wielosalonego	Howard Holdings	Kraków	41,2	Irlandia	hotelarstwo
12.	Tesco Polska	Tesco	Kraków	40,0	Wielka Brytania	handel detaliczny
13.	Przejęcie CH Krokus	GE Money	Kraków	30,0	Niemcy	wynajem powierzchni handlowej
14.	Budowa Hotelu Andel's	UBM Realitätenentwicklung AG i Warimpex Finanz und Beteiligungs AG	Kraków	30,0	Austria	hotelarstwo
15.	Zakup Hotelu Chopin	Warimpex Finanz und Beteiligungs AG	Kraków	30,0	Austria	hotelarstwo
16.	Centrum dystrybucyjne i supermarket	Jeronimo Martins FEUER POWERTRAIN POLSKA SP. Z O.O.	Wojnicz i inne miejscowości	29,8	Portugalia	handel detaliczny

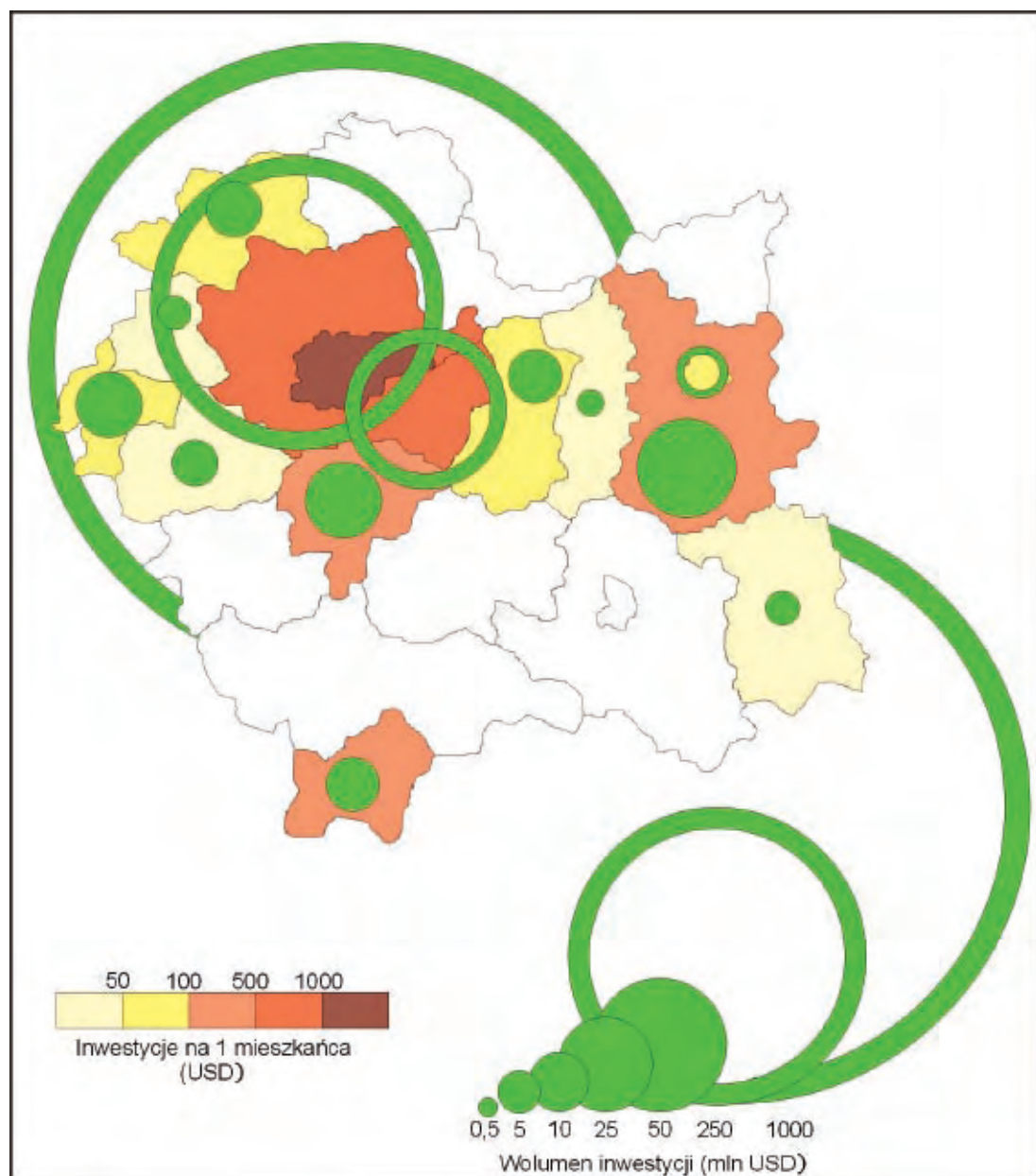
L.p.	Inwestycja	Inwestor	Gmina	Środki zainwestowane w 2006 r. (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
17.	*	*	*	*	*	*
18.	Budowa biurowca Newton Globe Trade Centre	Kardan Group	Kraków	16,0	Izrael	wynajem powierzchni handlowej
19.	*	*	*	*	*	*
20.	Przejęcie hipermarketu Géant	Metro AG	Kraków	12,0	Niemcy	handel detaliczny
21.	Anodownia – Grupa Kęty	fundusze: ING, Pioneer	Kęty	10,0	międzynarodowy	hutnictwo metali nieżelaznych
22.	Supermarkety Lidl	Lidl	Kraków i inne miasta	10,0	Niemcy	handel detaliczny
23.	Centrum BPO Capgemini Polska Sp. z o.o.	Capgemini	Kraków	10,0	USA	usługi dla firm
24.	Wienerberger Ceramika Budowlana Sp. z o.o.	Wienerberger	Kraków	9,7	Austria	produkcja ceramiki budowlanej
25.	Hipermarket budowlany Leroy Merlin	Association Familiale Mulliez	Kraków	9,7	Francja	handel detaliczny
26.	Zakup wieżowca NOT – Trei Morfa	Verity Development	Kraków	9,7	Luksemburg	wynajem nieruchomości
27.	Zakup sieci restauracji „Chłopskie Jadło”	Enterprise Investors	Kraków	8,7	USA	gastroonomia
28.	Becker Powłoki Przemysłowe	Becker	Tarnów	6,0	Szwecja	produkcja
29.	Kaufland Polska Markety Sp. z o.o.	Kaufland	Andrychów	6,0	Niemcy	handel detaliczny
30.	Modernizacja linii produkcyjnej w fabryce papieru	Kimberly-Clark	Kluźce	4,8	USA	produkcja papieru
31.	*	*	*	*	*	*
32.	Centrum dystrybucyjne Coca-Cola HBC Polska Sp. z o.o.	Coca-Cola	Niepołomice	3,5	USA	produkcja napojów
33.	*	*	*	*	*	*

L.p.	Inwestycja	Inwestor	Gmina	Środki zainwestowane w 2006 r. (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
34.	Budowa Zakładu Severt Polska Sp. z o.o.	Severt-Maschinenbau GmbH	Gorlice	3,0	Niemcy	produkcja konstrukcji metalowych
35.	Zakład Polynt Sp. z o.o.	Polynt	Niepołomice	2,8	Włochy	produkcja tworzyw sztucznych
36.	IBM BPO Business Consulting System, Laboratorium Oprogramowania IBM	IBM	Kraków	2,6	USA	usługi dla firm, centrum badawcze
37.	*	*	*	*	*	*
38.	Supermarkety Plus	Tengelmann	Kraków	2,0	Niemcy	handel detaliczny
39.	*	*	*	*	*	*
40.	*	*	*	*	*	*
41.	*	*	*	*	*	*
42.	*	*	*	*	*	*
43.	Centrum Finansowe Shell	Shell	Zabierzów	1,0	Holandia	usługi dla firm
44.	*	*	*	*	*	*

UWAGA: * zaznaczono inwestorów, dla których wyłącznym źródłem danych były ankiety, co oznacza, że nie ma możliwości publikowania wielkości inwestycji
Źródło: opracowanie własne

3. ROZMIESZCZENIE INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W MAŁOPOLSCE W 2006 ROKU WG POWIATÓW

Rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w Małopolsce w 2006 r., wg wolumenu i w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przedstawia Ryc. 2.

Ryc. 2. Wolumen inwestycji zagranicznych i inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2006 roku wg powiatów

Źródło: opracowanie własne

Rozmieszczenie inwestycji w 2006 r. było bardzo nierównomierne. 73% wszystkich inwestycji skupiał Kraków, 15,7% – powiat krakowski, 4,7% – powiat wielicki, a 1,1% – powiat myślenicki. W strefie metropolitalnej Krakowa zainwestowano 95% kapitału zagranicznego, jaki napłynął do Małopolski w badanym roku. Następne pod względem wielkości inwestycji były powiat tarnowski i miasto Tarnów (odpowiednio 1,8% i 0,9%).

Rok 2006 pogłębił dysproporcję w stopniu zainwestowania powiatów Małopolski. Charakterystyczny jest jednak wzrost udziału gmin podkrakowskich w inwestycjach zagranicznych, co świadczy o intensywnym rozwoju strefy podmiejskiej Krakowa. Należy także zauważyć, że inwestycje w przeważającej mierze skupiają się wzdłuż głównego korytarza transportowego województwa – autostrady A4.

4. INWESTYCJE W TRAKCIE REALIZACJI (PO ROKU 2006)

PRZEMYSŁ

W 2007 r. kontynuowana była budowa nowej walcowni gorącej blach w krakowskiej hucie ArcelorMittal. Obiekt, wybudowany nakładem 381 mln USD w latach 2006-2007, został oficjalnie otwarty 27 lipca 2007 r. Nowa walcownia, poza zwiększeniem zdolności produkcyjnych do 2,4 mln ton blachy rocznie (docelowo 5 mln ton), pozwoliła także na podniesienie jakości blachy m.in. dla przemysłu samochodowego. Koncern planuje w następnych latach modernizację istniejącej walcowni zimnej blach, a także, po zwiększeniu zdolności walcowni gorącej, budowę nowej walcowni zimnej. Planowana jest także budowa Centrum Serwisowego Stali. ArcelorMittal odkupił także od Skarbu Państwa pozostałe 25% akcji dawnych Polskich Hut Stali, w tym zakładu w Krakowie. Łączna kwota transakcji to 141,1 mln USD.

Ważną inwestycją była ukończona w październiku 2007 r. fabryka ciężarówek niemieckiego koncernu MAN AG w Niepołomicach. Zrealizowana nakładem 127 mln USD fabryka, która docelowo ma zatrudnić 650 osób, jest pierwszą tak dużą inwestycją w branży motoryzacyjnej w Małopolsce, a jej uruchomienie przyciągnęło kooperantów, takich jak producent części samochodowych ACP Polska (należący do niemieckiego Hörmann GmbH & Co. Beteiligungs KG), czy produkujący naczepy niemieckiego Meiller (Tab. 15). Inną inwestycją z branży motoryzacyjnej jest fabryka uszczelnień karoserii samochodowych amerykańskiego Cooper Standard Automotive w Myślenicach, która powstaje na terenie specjalnie utworzonej podstrefy Katowickiej SSE.

6 mln zł kosztowała otwarta w maju 2007 r. fabryka Becker Farby Przemysłowe (Szwecja) w Tarnowie, zatrudniająca ponad 30 osób. Natomiast w drugiej połowie 2007 r. rozpoczęła działalność fabryka firmy Vesuvius w Skawinie wytwarzająca Solar Crucibles. Budowa zakładu pochłonęła 7 mln USD.

W Niepołomicach budowę fabryki karmy dla zwierząt rozpoczął francuski Royal Canin. W Tarnowskim Kłastrze Przemysłowym budowę fabryki zaworów aerozolowych zainicjował Summit Packaging (USA), natomiast w Chrzanowie fabrykę papy wybuduje

szwajcarski Swisspor (obie inwestycje po ok. 5,3 mln USD). Rozbudowę zakładu TRI Poland w Wolbromiu planuje Sumitomo, a fabryki w Gorlicach – Saint Gobain.

W 2007 r. przedsiębiorstwem z kapitałem zagranicznym stał się na powrót Unimil, którego 100% udziałów zakupiło, poprzez belgijską spółkę Ansell Healthcare Europe BV, australijskie konsorcjum Ansel Limited. Australijczycy zapłacili za udziały 42 mln USD.

W maju 2007 r. otwarto nowy Wydział Produkcji Pilotażowej, wchodzący w skład centrum badawczego Plivy. Także w 2007 r. Coca-Cola otworzyła przy zakładzie w Staniątkach centrum logistyczne, wybudowane nakładem ponad 3,5 mln USD, natomiast w miejscowości Piekary w gminie Liszki nowy młyn otworzyła firma Diamant Polska, należąca do austriackiej Werhahn KG.

W kwietniu 2007 r. 49% udziałów „Tygodnika Powszechnego” objęła Grupa ITI z siedzibą w Luksemburgu.

Inwestycje modernizacyjne trwają także w Elektrociepłowni Kraków oraz Elektrociepłowni Skawina, gdzie planowana jest budowa instalacji odsiarczania spalin.

HANDEL I USŁUGI

Po 2006 r. odnotowano także znaczące inwestycje w usługach. Największą był, sfinalizowany w 2007 r., zakup przez Carrefour spółki Ahold Polska z siedzibą w Krakowie. Należy tu jednak zauważyć, że mimo iż formalna siedziba spółki znajdowała się w Krakowie, prowadziła ona działalność na terenie całego kraju (supermarkety Albert i hipermarkety Hipernova). W 2007 r. właściciela zmieniło CH Czyżyny, zakupione przez brytyjski fundusz Aerium Fund. W tym samym roku rozpoczęła się budowa pierwszego w Małopolsce centrum typu outlet w Rząsce pod Krakowem. Inwestycja hiszpańskiego Neinver ma zostać ukończona w trzecim kwartale 2008 r. Największym centrum handlowym w stolicy Małopolski ma stać się, budowane przez węgiersko-austriacki TriGranit⁶⁰ na terenach dawnych zakładów sodowych Bonarka City Centre. W pierwszej fazie inwestycji powstanie cen-

⁶⁰ 25% spółki TriGranit posiada od 2006 r. austriacka grupa Immofinanz AG.

trum handlowo-rozrywkowe o powierzchni najmu 90 tys. m². Budowa ma pochłoniąć ponad 250 mln USD. W dalszych fazach planowana jest część biurowa, hotel i budynki mieszkalne.

Francuska grupa Casino, która w 2006 r. wycofała się z polskiego rynku hipermarketów, planuje (przez spółkę zależną Mayland) rozwój centrów handlowych trzeciej generacji, w tym w Krakowie, w pobliżu do niedawna należącego do Casino hipermarketu Géant.

Inwestorzy interesują się także mniejszymi miastami województwa, jako miejscami lokowania nowoczesnych centrów handlowych. Budowę CH Jasna Park w Tarnowie planuje krakowska spółka Gemini Holdings, posiadająca niemieckich udziałowców. Podobną inwestycję w Oświęcimiu (Galeria Zasole) przygotowuje Irlandzka Grupa Inwestycyjna.

W sierpniu 2007 r. UniCredito zawarło porozumienie z grupą General Electric, właścicielem banku GE Money, dotyczące sprzedaży 66% akcji tzw. „Nowego BPH”, jak również dodatkowych 49,9% akcji BPH TFI, nie stanowiących obecnie własności grupy BPH, od CABET Holding, spółki zależnej Banku Austria Creditanstalt (należącego do Grupy UniCredit). Kwota obu transakcji, które mają zostać sfinalizowane w 2008 r. wyniesie 854,9 mln USD. Nie ma natomiast informacji o siedzibie nowo tworzonej jednostki. Jednak najprawdopodobniej aktywa „Nowego BPH” zostaną w przyszłości włączone do GE Money (z siedzibą w Gdańsku).

W najbliższych latach można się także spodziewać w Krakowie budowy co najmniej kilku dużych obiektów biurowych, zarówno w centrum miasta, jak i na obrzeżach. Rozbudowę swojego centrum biurowego kontynuuje m.in. należąca do Kardan Group spółka GTC, która w 2007 r. rozpoczęła budowę części biurowej na ostatniej kondygnacji Galerii Kazimierz oraz Centrum Biurowego Kazimierz, zlokalizowanego obok Galerii.

Obecnie trwają prace budowlane przy trzecim biurowcu (Edison) w kompleksie GTC przy Al. Armii Krajowej, a w roku 2008 planowane jest także rozpoczęcie budowy czwartego, ostatniego biurowca tego kompleksu (Pascal).

Rozbudowywany jest także Kraków Biznes Park w Rząsce k. Krakowa (gm. Zabierzów). W 2007 r. rozpoczęto budowę kolejnych biurowców kompleksu KBP 200 i KBP 400 (po 11 tys. m² każdy). Pierwsze biurowce pojawią się również na krakowskim poprzemysłowym Zabłociu. Budowę kompleksów biurowych zapowiedziała tam

hiszpańska Aldesa i irlandzko-amerykańska spółka Quinlan Private Golub.

O 400 osób wzrosło w 2007 r. zatrudnienie w centrum outsourcingu amerykańskiego Capgemini, natomiast centrum księgowo Aholda przejęła holenderska spółka Accounting Plaza, która w 2008 r. planuje poszerzenie zatrudnienia do 400 osób.

W lipcu 2007 r. centrum BPO w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w podkrakowskiej Rząsce otworzyła indyjska spółka HCL Technologies. Oddział zajmuje się dostarczaniem technologii informatycznych oraz obsługą księgową i finansową, a docelowo ma zatrudniać co najmniej 250 osób.

Działalność w Małopolsce rozwija także Motorola. Na początku 2007 r. przy jej krakowskim ośrodku powstało Motorola Finance Operation Service Center, które ma świadczyć usługi księgowo-rozliczeniowe dla oddziałów koncernu w Europie, Afryce i na Bliskim Wschodzie.

Na działce przy ul. Karmelickiej powstać ma czterogwiazdkowy hotel marki Hilton Garden Inn oraz multiplex Silver Screen. Inwestorem kompleksu jest irlandzka spółka Howard Property. Kolejny hotel planuje wybudować przy ul. Mogiłskiej (adaptując istniejący biurowiec) Warimpex, zamierzający rozbudować także, zakupiony w 2006 r., hotel Chopin przy rondzie Mogiłskim. Przy ul. Monte Cassino rozpoczęła się budowa trzygwiazdkowego hotelu SOF, którego operatorem będzie Radisson Hotels & Resort (pod marką Park Inn). Budowę ekonomicznego hotelu Etap przy al. Armii Krajowej w Krakowie rozpoczął w 2007 r. Orbis.

Trwają przygotowania do adaptacji wybudowanego w latach 70. XX wieku niedokończonego biurowca Naczelnej Organizacji Technicznej w Krakowie. Spółka Trei Morfa, której udziałowcem jest krakowski deweloper GDK Group i fundusz Verity Development z siedzibą w Luksemburgu, zleciła znanemu berlińskiemu architektowi Hansowi Kollhoffowi, projekt przebudowy i rozbudowy wieżowca, w którym znajdzie się hotel, część biurowa, handlowa oraz mieszkalna.

Planowane są kolejne inwestycje w zakresie mediów elektronicznych. Niemiecki Bauer Media Invest, posiadający od 2006 r. radio RMF FM, zakupił także kontrolny pakiet portalu internetowego Interia. Firma przejęła także sieć lokalnych stacji radiowych RMF Maxxx, w tym rozgłośnię w Krakowie.

Natomiast Grupa ITI, do której należą TVN24 oraz portal Onet.pl, planuje budowę na terenie podstrefy krakowskiej SSE

przy kampusie Uniwersytetu Jagiellońskiego siedziby dla krakowskich oddziałów swoich

spótek wraz ze studiami telewizyjnymi.

Tab. 14. Inwestycje zagraniczne w trakcie realizacji bądź planowane po 2006 r.

L.p.	Inwestor	Inwestycja	Gmina	Planowana wielkość inwestycji (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
1.	Carrefour	zakup Ahold Polska Sp. z o.o.	Kraków	470,0	Francja	handel detaliczny
2.	TriGranit	centrum Handlowe Bonarka City Centre	Kraków	250,0	Węgry/Austria	wynajem nieruchomości
3.	ArcelorMittal	kontynuacja budowy walcowni gorącej blach, budowa centrum serwisowego blach, modernizacja walcowni zimnej blach	Kraków	158,0	Wielka Brytania	hutnictwo stali
4.	Neinver	budowa centrum handlowego typu retail park i outlet	Wielka Wieś	79,0	Hiszpania	handel hurtowy
5.	MAN AG	budowa fabryki ciężarówek	Niepołomice	61,0	Niemcy	produkcja samochodów
6.	Royal Canin	budowa fabryki karmy dla zwierząt	Niepołomice	61,8	Francja	produkcja karmy dla zwierząt
7.	ČEZ	budowa instalacji odsiarczania spalin w EC Skawina	Skawina	50,0	Czechy	produkcja energii elektrycznej
8.	Gemini Holdings	budowa Centrum Handlowego Jasna Park	Tarnów	50,0	Niemcy	handel detaliczny
9.	ITI	budowa siedziby Onet.pl, TVN24, DremLab, zakup akcji Tygodnika Powszechnego	Kraków	48,0	Luksemburg	media elektroniczne, wydawanie prasy
10.	Ansel Limited	zakup Unimil S.A.	Dobczyce	42,0	Australia	produkcja przerwy
11.	Howard Property	kompleks hotelowo-kinowy z parkingiem wielopoziomowym	Kraków	35,0	Irlandia	wynajem nieruchomości
12.	Électricité de France	modernizacja w EC Kraków	Kraków	16,8	Francja	produkcja energii elektrycznej
13.	Cooper Standard Automotive	fabryka Fabryka uszczelnień karoserii samochodowych	Myślenice	15,0	USA	produkcja części samochodowych
14.	Hörmann GmbH & Co. Beteiligungs KG	fabryka części samochodowych ACP Polska	Niepołomice	11,5	Niemcy	produkcja części samochodowych
15.	Sumitomo	rozbudowa zakładu	Wolbrom	7,0	Japonia	produkcja części samochodowych

L.p.	Inwestor	Inwestycja	Gmina	Planowana wielkość inwestycji (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
16.	Meiller	budowa zakładu produkującego przyczepy, naczepy i nadwozia do samochodów ciężarowych	Niepołomice	6,5	Niemcy	produkcja części samochodowych
17.	Summit Packaging	budowa fabryki zaworów aerizacyjnych	Tarnów	5,3	USA	produkcja zaworów
18.	Swisspor	budowa fabryki papy	Chrzanów	5,3	Szwajcaria	produkcja pokryć dachowych
19.	Making Waves	rozwój centrum BPO	Kraków	4,3	Norwegia	usługi dla firm
20.	Carlsberg	oczyszczalnia ścieków	Brzesko	4,0	Dania	produkcja piwa
21.	Shell	centrum finansowo-księgowe i zarządzania kadrami	Zabierzów	3,5	Wielka Brytania/ Holandia	usługi dla firm
22.	Saint Gobain	rozbudowa zakładu	Gorlice	3,2	Francja	produkcja szkła
23.	HCL Technologies	centrum BPO	Zabierzów	3,0	Indie	usługi dla firm
24.	Affiliated Computer Services	centrum BPO	Zabierzów	2,0	USA	usługi dla firm
25.	Hewitt Associates	rozwój centrum BPO	Kraków	1,9	USA	usługi dla firm
26.	Silgan White Cap	rozbudowa zakładu	Niepołomice	1,4	USA	produkcja tworzyw sztucznych
27.	Elettric 80 S.P.A	centrum badawczo-rozwojowe	Kraków	b.d.	Włochy	badania i rozwój
28.	Aerium Fund	przejęcie CH Czyżyny	Kraków	b.d.	Wielka Brytania	wynajem nieruchomości
29.	Kardan Group	rozbudowa centrum biurowego GTC, budowa Centrum Biurowego Kazimierz	Kraków	b.d.	Izrael	wynajem nieruchomości
30.	Verity Development	budowa kompleksu wielofunkcyjnego Trei Morfa	Kraków	b.d.	Luksemburg	wynajem nieruchomości
31.	Casino	Centrum Handlowe Mayland	Kraków	b.d.	Francja	wynajem nieruchomości

L.p.	Inwestor	Inwestycja	Gmina	Planowana wielkość inwestycji (mln USD)	Kraj pochodzenia	Rodzaj działalności
32.	Quinlan Private Golub	budowa kompleksu biurowego Enterprise Park	Kraków	b. d.	Irlandia/USA	wynajem nieruchomości
33.	Rheinhold	budowa biurowca Rheihold Plaza	Kraków	b. d.	Niemcy	wynajem nieruchomości
34.	Aldesa	biurowiec Diamante Plaza	Kraków	b. d.	Hiszpania	wynajem nieruchomości
35.	Accor	hotel Etap	Kraków	b. d.	Francja	hotelarstwo
36.	Irlandzka Grupa Inwestycyjna	budowa Centrum Handlowego Zasole	Oświęcim	b. d.	Irlandia	wynajem nieruchomości
37.	Bauer Media Invest	zakup akcji portalu Interia	Kraków	b. d.	Niemcy	portal internetowy

Źródło: opracowanie własne

5. INWESTYCJE ZAGRANICZNE W MAŁOPOLSCE W 2006 ROKU NA TLE INNYCH REGIONÓW I POLSKI

Dla zobrazowania miejsca Małopolski na tle pozostałych województw przyjęto dane publikowane przez GUS. Należy przypomnieć, że z powodu innej metody obliczeń, dane GUS⁶¹ dotyczące wydatków inwestycyjnych firm z kapitałem zagranicznym nieznacznie różnią się od wyników uzyskanych przez autorów niniejszego opracowania (a także od wolumenu inwestycji, podawanego dla całego kraju, przez Narodowy Bank Polski)⁶².

Z wydatkami inwestycyjnymi szacowanymi przez GUS na 1 681 mln USD Małopolska plasuje się w 2006 r. na piątym miejscu za województwami mazowieckim, dolnośląskim, śląskim, wielkopolskim. Zauważalna jest znacząca dominacja Mazowsza, skupiającego ponad 43% wszystkich nakładów. Znacząco wyższe niż w Małopolsce były także wydatki inwestorów zagranicznych w dolnośląskim. Różnice pomiędzy kolejnymi województwami a małopolskim są znacznie mniejsze. Małopolska przewyższa jednak znacząco sąsiednie regiony (poza województwem śląskim).

Nieco lepsze – czwarte miejsce – zajmuje województwo pod względem wydatków inwestycyjnych na mieszkańca, które wg danych GUS wynoszą 514,6 USD/os. Pod tym

względem Małopolskę przewyższają jedynie województwa mazowieckie, dolnośląskie i pomorskie. Pod względem liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym (1092 podmioty) województwo małopolskie w 2006 r. zajmowało dopiero siódmą pozycję w liczbach bezwzględnych i dziewiątą w przeliczeniu na mieszkańca.

Zatrudnienie w firmach zagranicznych kształtuje się na poziomie 84,8 tys. pracowników, co stanowi 6,5% wszystkich zatrudnionych w tych firmach w Polsce i daje województwu piątą pozycję po mazowieckim, dolnośląskim, śląskim i wielkopolskim.

Warto w tym miejscu podkreślić, że województwo małopolskie, zajmujące w 2006 r. dopiero dziesiąte miejsce pod względem wielkości PKB na 1 mieszkańca (21989 zł/os.), plasowało się na czwartej pozycji pod względem wydatków inwestycyjnych podmiotów zagranicznych na 1 mieszkańca (514,6 USD/os.) Czas pokaże, jakie będą długofalowe konsekwencje takiego napływu inwestycji. Piąte miejsce w kraju, za Mazowszem, Wielkopolską, Dolnym i Górnym Śląskiem nie świadczy jednak o zmniejszeniu dystansu do liderów rozwoju gospodarczego w skali regionalnej.

⁶¹ *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2006 r.*, GUS, 2007.

⁶² Jak zaznaczono wcześniej, różnice pomiędzy cytowanymi opracowaniami nie przekraczają 10%.

W 2006 r. województwo małopolskie z nakładami inwestorów zagranicznych w wysokości 1 544,9 mln USD (na podstawie danych zebranych przez autorów raportu) zgromadziło około 8,2% całości nakładów ponoszonych przez inwestorów zagranicznych w Polsce (Tab. 16). Była to kwota nieco mniejsza od udziału województwa w liczbie ludności kraju i porównywalna

do odsetka PKB wypracowanego w Małopolsce. W 2006 r. udział ten wzrósł w stosunku do poprzedniego roku o 1,8 punktu procentowego. Nakłady w przeliczeniu na mieszkańca są nieco mniejsze niż średnia krajowa i wynoszą 472,8 USD/os. Również w przypadku tego wskaźnika odnotowano wzrost w stosunku do poprzedniego roku.

Tab. 16. Wybrane wskaźniki ekonomiczne i demograficzne dla Małopolski i Polski w latach 2005-2006

Wskaźnik	Małopolska		Polska		
	powierzchnia	km ²	15183		312 683
	% pow. Polski	4,9		100	
		2005	2006	2005	2006
liczba ludności	tys.	3 263	3 268	38 161	38 132
	% ludności Polski	8,5	8,6	100	100
stopień urbanizacji	% ludn. miejskiej	49,7	49,5	61,3	61,4
PKB	mln zł	71 748	b.d.	983 302	1 060 194
	% PKB Polski	7,3	b.d.	100	100
PKB/mieszkańca	zł/os	21 989	b.d.	25 767	27 803
	Polska=100	85,3	b.d.	100	100
podmioty z kapitałem zagranicznym	liczba	920	1092	16837	18015
	%	5,5	6,1	100	100
nowe podmioty z kapitałem zagranicznym	liczba	143	170	1595	1831
	%	9,0	9,3	100	100
nakłady inwestycyjne podmiotów z kapitałem zagranicznym	mln USD	663	1 545	10 298	18 903
	%	6,4	8,2	100	100
nakłady inwestycyjne podmiotów z kapitałem zagranicznym na 1 mieszkańca	USD/os.	203,2	472,8	269,9	495,7
	Polska=100	75,3	95,4	100	100

Źródło: Dane GUS (dane demograficzne), NBP (dane o wolumenie inwestycji zagranicznych w Polsce) oraz opracowanie własne (dane dla Małopolski)

Nieco inaczej niż w Polsce kształtowała się struktura inwestycji zagranicznych w regionie (Tab. 12). Mniejszy odsetek inwestycji zanotowano w przetwórstwie przemysłowym, natomiast zdecydowanie wyższy (dzięki sprzedaży EC Skawina) w dostarczaniu energii. Podobnie kształtował się udział obsługi nieruchomości i firm, wynikający z dynamicznego rozwoju w województwie m.in. rynku powierzchni komercyjnych pod wynajem. Znacznie niższy, niż w skali kraju, był natomiast udział handlu w ogólnych nakładach. Wiąże się to zapewne z inwestycjami w powierzchnię handlową pod wynajem, zaliczanymi do działu „obsługa nierucho-

mości i firm”, przeważającymi obecnie nad bezpośrednimi inwestycjami sieci handlowych. Małopolska wyróżniała się także pod względem inwestycji w hotele i restauracje, co wynika ze specyfiki regionu. Duży na tle kraju udział sekcji: pozostała działalność usługowa był przede wszystkim wynikiem sprzedaży radia RMF.

Województwo małopolskie wyróżniało się także w 2006 r. (podobnie jak w latach 2004-2005) negatywnie pod względem udziału sektora finansowego w ogólnym wolumenie inwestycji. Należy jednak zauważyć, że większość instytucji finansowych posiada swoje główne siedziby w Warszawie.

6. OBSERWOWANE TENDENCJE I TRENDY W ZAKRESIE INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

Od roku 2000 roczny wolumen inwestycji utrzymywał się na poziomie między 590-670 mln USD. Na tym tle rok 2006 uznać trzeba jako przełomowy z kwotą przekraczającą 1 544,9 mln USD. Inwestycje realizowane w 2007 r. potwierdzają wzrostowy trend.

W ostatnich latach istotnie zmienia się struktura inwestycji zagranicznych w Małopolsce. Zmniejsza się udział przetwórstwa przemysłowego w nakładach, rosną natomiast nakłady w usługach (Ryc. 3). W okresie 1989-2005 r. udział przetwórstwa przemysłowego kształtował się na poziomie ponad 40%. W 2006 r. przetwórstwo przemysłowe objęło tylko ok. 19% nakładów. Znaczący w ogólnym wolumenie inwestycji zagranicznych w 2006 r. był natomiast udział inwestycji w dziale zaopatrywanie w energię (ok. 16%). Miało to związek z dużą inwestycją czeskiego ČEZ w EC Skawina.

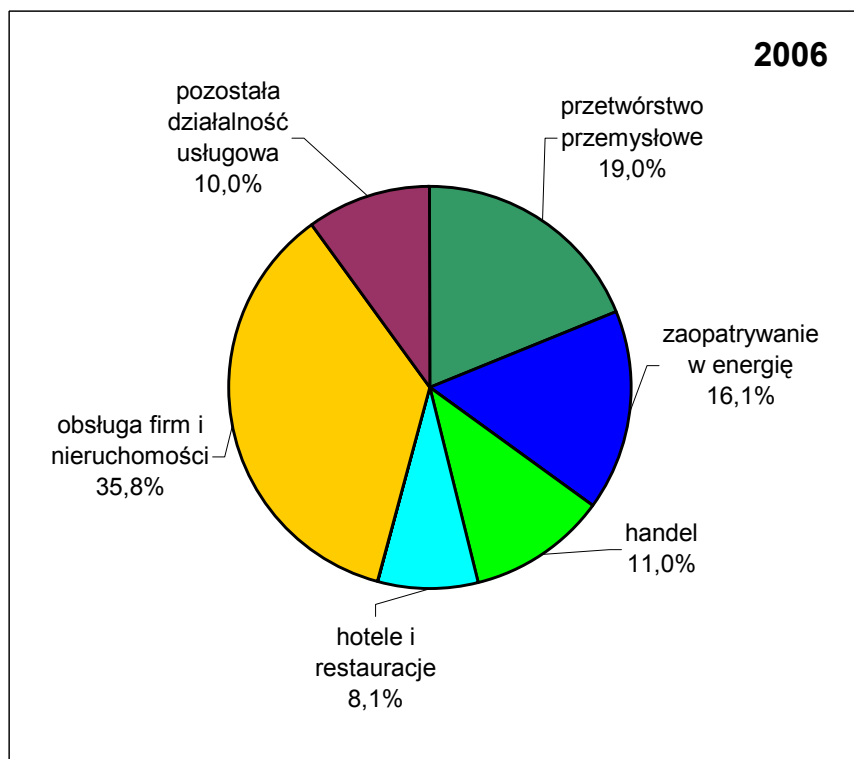
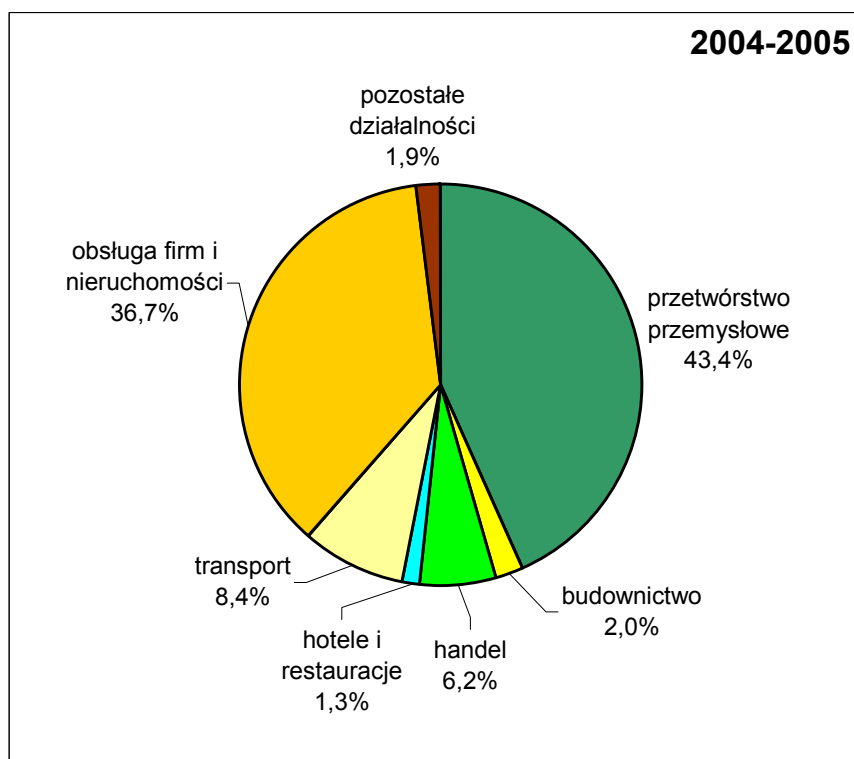
Istotnym wydarzeniem w latach 2006-2007 była budowa pierwszej w województwie montowni samochodów koncernu MAN w Niepołomicach. O jej znaczeniu dla regionu świadczy również przyciągnięcie już kilku dodatkowych inwestorów – kooperantów MAN.

Największy jednak przyrost wolumenu inwestycji zagranicznych odnotowano w nakładach w sektorze obsługi nieruchomości i firm. O ile w latach 1989-2006 udział tego sektora kształtował się na poziomie 15,5% (Ryc. 4), to w ostatnich latach stanowią one ponad 1/3 rocznego napływu inwestycji zagranicznych do Małopolski (Ryc. 3). Wiąże się to zarówno z budową nowych obiektów handlowych pod wynajem, czy powierzchni biurowej, jak i zmianą właścicieli istniejących obiektów. Realizowane i przygotowywane inwestycje, zarówno w centra handlowe (w tym także poza stolicą województwa), jak i powierzchnię biurową, oraz kolejne przejścia istniejących obiektów wskazują na dalszy wzrost znaczenia tego sektora w strukturze inwestycji zagranicznych.

Nadal znikome są nakłady w pośrednictwie finansowym, a fuzja banku BPH z Pekao oraz zakup pozostałej części BPH przez GE Money, przypieczętowały odpływ kapitału zagranicznego tej branży z województwa. Ze względu na brak dużych inwestycji w pośrednictwie finansowym w Małopolsce i koncentrację tego typu działalności w Warszawie należy się spodziewać, że udział tego sektora w ogólnym wolumenie inwestycji nadal będzie mały.

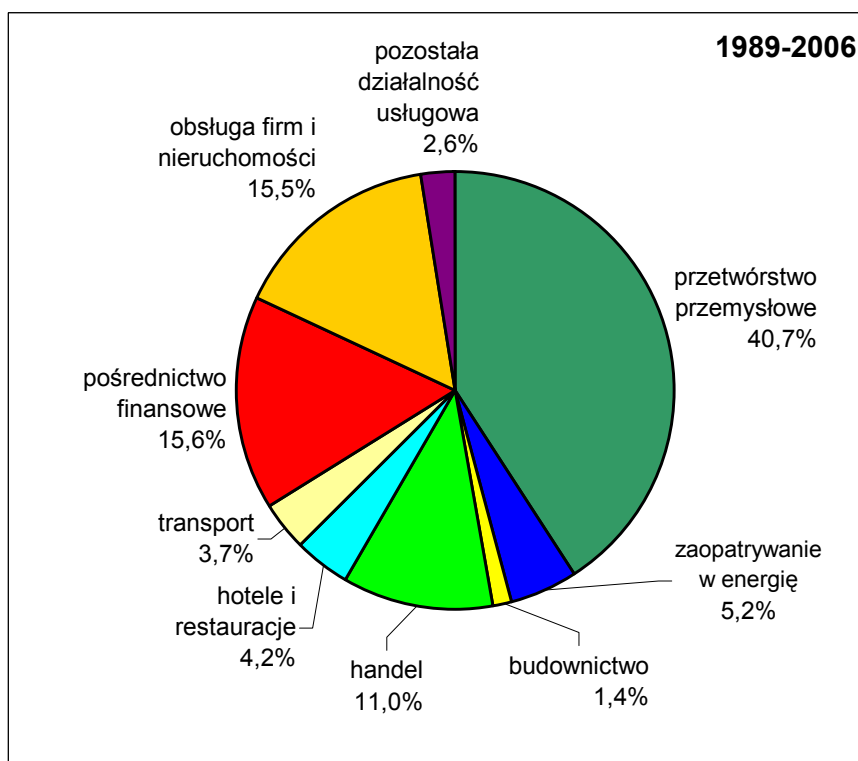
Od kilku lat dynamicznie rozwija się sektor usług biznesowych (BPO) oraz badawczo-rozwojowych. Branże te rozwijają się wyłącznie w stolicy województwa i jej bezpośrednim sąsiedztwie (gm. Zabierzów), korzystając z zasobów wykwalifikowanej kadry, jakie zapewnia Kraków. Barię dla rozwoju usług tego typu jest obecnie brak wolnej powierzchni biurowej o oczekiwanych parametrach.

W 2006 r. zwiększyły się także znacząco nakłady zagranicznych inwestorów w sektorze hoteli i restauracji, głównie za sprawą przejęć istniejących hoteli (Sheraton i Chopin w Krakowie), a także zakup przez inwestora zagranicznego sieci restauracji Chłopskie Jadło. Planowane są następne duże inwestycje firm hotelarskich (m.in. Accoru i Hiltona).

Ryc. 3. Struktura inwestycji zagranicznych w Małopolsce w latach 2004-2005 i 2006

Źródło: dla roku 2006 – opracowanie własne; dla lat 1989-2005 – B. Domański i inni, *Inwestycje...*, op. cit.

Ryc. 4. Struktura inwestycji zagranicznych w Małopolsce do końca 2006 r.

Źródło: opracowanie własne

Wskazane powyżej tendencje, związane głównie z rozwojem usług okołobiznesowych, powiązanych z wykorzystaniem zaawansowanych technologii, świadczą o kontynuacji restrukturyzacji gospodarczej województwa. Istotna rola Krakowa, który stał się liderem usług BPO w Polsce, jest zwiastunem pożądaných i zgodnych ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego zmian. Niedosyt budzi jednak koncentracja pozytywnych procesów rozwojowych w stolicy województwa. Kraków coraz bardziej od-

staje od reszty Małopolski. Rozwój i korzystne przemiany, które zachodzą w gospodarce lokalnej obszaru metropolitalnego powinny być postrzegane pozytywnie w kontekście globalnej konkurencji, z którą wszystkie duże miasta muszą się mierzyć. Stawia to jednak pod znakiem zapytania skuteczność polityki regionalnej w sferze oddziaływania Krakowa na całe województwo. Zbyt słaby wydaje się efekt mnożnikowy rozwoju metropolii w odniesieniu do regionu.

III.

**CHARAKTERYSTYKA
WOJEWÓDZTWA
W ZAKRESIE
POZYSKIWANYCH
INWESTYCJI
ZAGRANICZNYCH –
BADANIA ANKIETOWE
W GMINACH
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO**

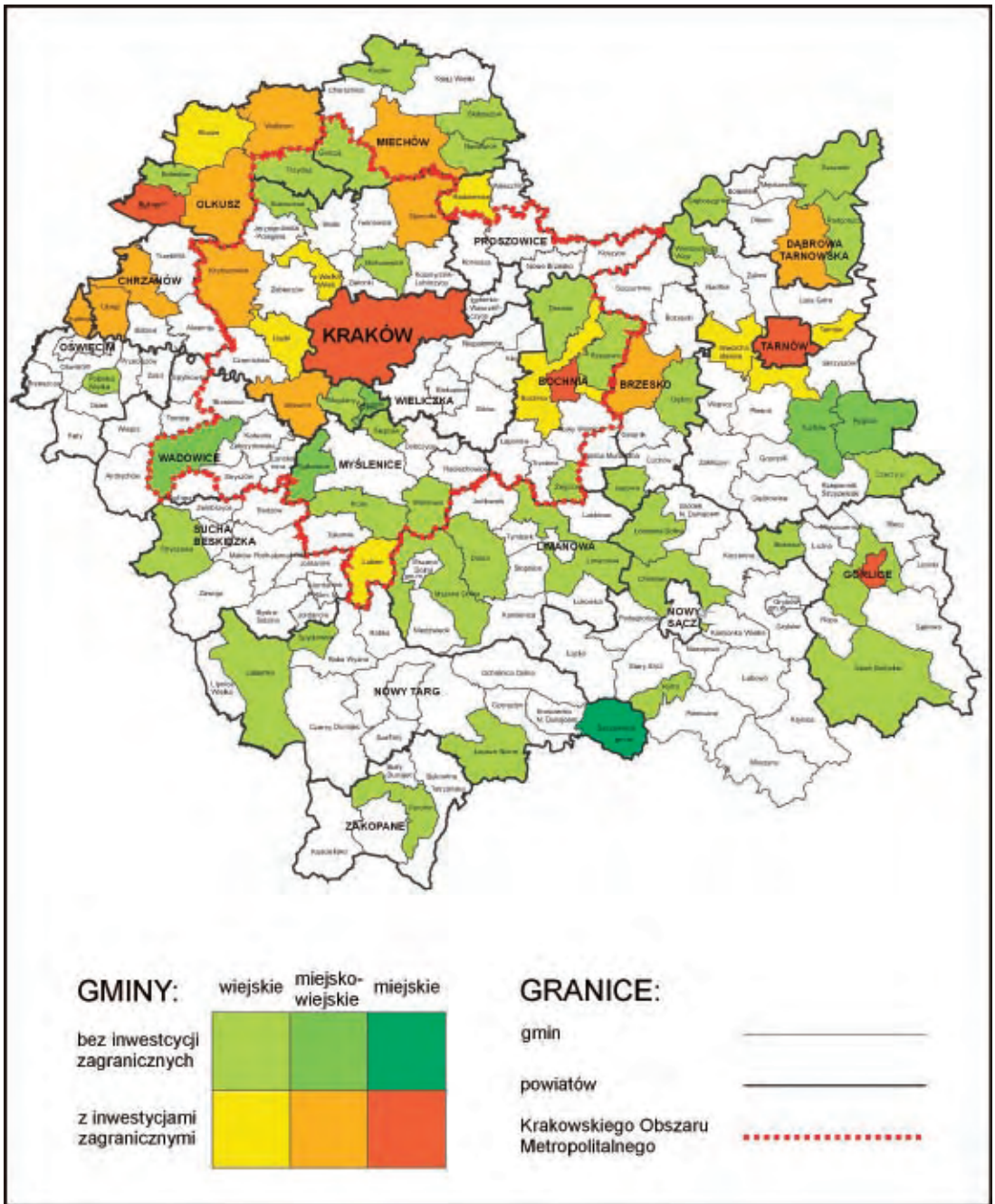
1. CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ

W maju 2007 r., na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego została skierowana do gmin i powiatów województwa małopolskiego ankieta badająca stan, rozmiary i charakterystykę inwestycji zagranicznych w małopolskich jednostkach samorządu terytorialnego (JST). Celem badania była także próba zdiagnozowania, zakresu i charakteru polityki inwestycyjnej małopolskich samorządów lokalnych.

Do października 2007 r. ankietę wypełniło 67 małopolskich gmin, co stanowi 36,8% wszystkich (tj. 182) gmin w województwie. Ankietę wypełniło 6 gmin miejskich (w tym 2 miasta na prawach powiatu), co stanowi 42,9% tych gmin, 16 miejsko-wiejskich (37,2% ogółu gmin miejsko-wiejskich w Małopolsce) oraz 45 gmin wiejskich (36% ogółu). Nadesłano także 2 wypełnione kwestionariusze z powiatów województwa małopolskiego. Ze względu na ich niewielką ilość nie zostały one uwzględnione w analizie materiału badawczego.

Ze względu na stosunkowo niewielki odsetek gmin, które zdecydowały się wziąć udział w badaniu, nie można uznać badanej próby za w pełni reprezentatywną. Szczególnie niski jest odsetek gmin wiejskich, które wypełniły ankietę. Rozmieszczenie ankietowanych gmin przedstawiono na Ryc. 5 (następna strona). Należy podkreślić, że brak udziału w badaniu wynikał często z uznania przez gminy, że skoro na ich terenie nie ma inwestycji zagranicznych, to nie warto wypełniać ankiety⁶³. Oznacza to, że ilościowy udział gmin w badaniu (ok. 37%) świadczyć może o relatywnie niskiej świadomości polityki inwestycyjnej.

⁶³ Takie informacje wiele gmin przekazywało badającym w przypadku telefonicznego zachęcania do wypełniania i nadsyłania ankiet. Szczególnie szkoda przy tym, że znane z aktywności proinwestycyjnej gminy (np. Niepołomice), nie zdobyły się na wypełnienie ankiety.

Ryc. 5. Gminy, które złożyły ankietę badawczą

Źródło: opracowanie własne

2. INWESTYCJE ZAGRANICZNE W BADANYCH MAŁOPOLSKICH GMINACH

Badania małopolskich gmin pokazują, że zjawisko inwestycji zagranicznych ma zdecydowanie „miejski” charakter. W przypadku badanych JST, aż 83% gmin miejskich oraz 68% miejsko-wiejskich posiadało na swoim terenie przynajmniej jednego inwe-

stora zagranicznego (Tab. 17). Generalnie 36% badanych gmin posiada na swym terenie podmioty z kapitałem zagranicznym, zaś w 64% nie ma zlokalizowanej ani jednej tego typu firmy.

Tab. 17. Inwestorzy zagraniczni w badanych gminach województwa małopolskiego

Rodzaj gminy	Liczba gmin posiadających inwestycje	Odsetek ogółu tego rodzaju gmin	Liczba gmin bez inwestycji	Odsetek ogółu tego rodzaju gmin
miejskie	5	83,3	1	16,7
miejsko- wiejskie	11	68,8	5	31,3
wiejskie	8	17,8	37	82,2
ogółem dla wszystkich badanych gmin	24	35,8	43	64,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

W przypadku gmin wiejskich odsetek tych z inwestycjami zagranicznymi wynosi tylko 18%, przy czym należy zauważyć, że większość tych gmin albo leży w pobliżu miast (Kraków, Tarnów), albo wręcz są to gminy wiejskie z siedzibą w mieście (gminy wiejskie Tarnów, Bochnia). Gminy miejskie mają też zdecydowanie większą „gęstość” inwestycji zagranicznych – w większości z nich mamy do czynienia z kilkudziesięcioma firmami z kapitałem zagranicznym (np. Bochnia, Gorlice, Chrzanów i Tarnów). Poza kategorią jest miasto Kraków, gdzie do 2006 r. zlokalizowało się 2088 podmiotów z kapitałem zagranicznym (Tab. 18), z dotychczas zainwestowanym kapitałem w wysokości 4,7 mld USD.

Badane gminy w dużej części nie prowadzą statystyk dotyczących liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym na terenie gminy czy wielkości zainwestowanego kapitału. Dlatego często deklarują wielkości szacunkowe, bądź też twierdzą, że nie posiadają nawet przybliżonych danych.

Tab. 18. Liczba inwestycji zagranicznych w badanych gminach województwa małopolskiego

Gmina	Rodzaj gminy	Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym	Kluczowi inwestorzy
Lubień	wiejska	1	Lafarge Kruszywa w Tenczynie
Liszki	wiejska	2	Renault, Diamant
Klucze	wiejska	co najmniej 3	Kimberly-Clark S.A., Huta Szkła w Jaroszewcu, Glaspol sp. z o.o. w Jaroszewcu
Wielka Wieś	wiejska	co najmniej 5	Nico Polska sp. z o.o., Leroy Merlin sp. z o.o., Auto Special sp. z o.o., Phoenix Pharma Polska sp. z o.o., Goodman Poland sp. z o.o.
Wierzchosławice	wiejska	1	Wytwórnia Podkładów Strunobetonowych sp. z o.o. „Strumbet”
Tarnów	wiejska	1	Leier Tarnów S.A.
Bochnia	wiejska	1	Wall Kraków sp. z o.o.
Skawina	miejsko-wiejska	25	Valeo
Słomniki	miejsko-wiejska	1	Felix sp. z o.o.
Brzesko	miejsko-wiejska	2	American Can Corporation, Carlsberg Breweries
Chelmek	miejsko-wiejska	5	Maflow Polska sp. z o.o., Laminas Flexibles S.L., Van Genechten Polska sp. z o.o., Lami Pol sp. z o.o., Alma Polska sp. z o.o.
Dąbrowa Tarnowska	miejsko-wiejska	4	BMS Metal sp. z o.o., Biedronka Jeronimo Martins, BP, Polimetal sp. z o.o.
Krzyszowice	miejsko-wiejska	3	Jeronimo Martins Dystrybucja S.A., Kraków Walley Golf, Eoen Springs Poland sp. z o.o.
Olkusz	miejsko-wiejska	co najmniej 5	Ahold Polska, Extex Group, Statoil, IMI Plc., Banco Commercial Portugues S.A.
Wolbrom	miejsko-wiejska	1	TRI Poland sp. z o.o.
Libiąż	miejsko-wiejska	3	Termoplast sp. z o.o., Krokus sp. z o.o., Libet S.A.
Bukowno	miejsko-wiejska	1	Schneider Electric sp. z o.o.,
Bochnia	miejsko-wiejska	30	Tengelman, Texpol, Midac Polska, Hertel Services Poland, Segafredo Zanetti Poland
Chrzanów	miejsko-wiejska	25	Valeo Lighting Systems, Hydro Central Europe B.V. Hydro Aluminium Chrzanów Izolacja-Matizol S.A., Elektrociepłownia Gorlice sp. z o.o., Zakład Narzędziowy M+R sp. z o.o., PICCHI, Dan Cake A/S, Sleppler Gruppe
Gorlice	miejska	20	Saint-Gobain Velimat Polska, Izolacja-Matizol S.A., Elektrociepłownia Gorlice sp. z o.o., Zakład Narzędziowy M+R sp. z o.o.
Tarnów	miasto na prawach powiatu	83	Becker Industrial Coatings, Summit Packaging Polska, Brook Crompton, Goodyear, Leier
Kraków	miasto na prawach powiatu	2088	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

3. INWESTYCJE W BADANYCH MAŁOPOLSKICH GMINACH W 2006 ROKU

Poniżej przedstawiono informację o inwestycjach zagranicznych (w badanych gminach województwa małopolskiego) zrealizowanych w 2006 r.⁶⁴

Zaledwie cztery badane gminy wiejskie zadeklarowały inwestycje zagraniczne na swoim terenie w 2006 r.:

1. Wielka Wieś: Auto Special Sp. z o.o. w branży motoryzacyjnej (zlokalizowana w Modlniczce);
2. Bochnia (wiejska): Wall Kraków Sp. z o.o. działająca w branży poligraficznej (zlokalizowana w miejscowości Stanisławowice);
3. Lubień: Lafarge Kruszywa produkująca materiały budowlane (w miejscowości Tenczyn – kopalnia piaskowca);
4. Liszki: Diamant – działająca w branży piekarsko-cukierniczej.

W badanych gminach miejsko-wiejskich i miejskich w 2006 r. zainwestowały:

1. w Gminie Libiąż:
 - a. Termoplast Sp. z o.o. – działająca w branży budowlanej (wyroby tworzyw sztucznych i okuć budowlanych),
 - b. Krokus Sp. z o.o. w Libiążu działająca w branży handlowej (inwestycja w 2006 r. w wysokości 6 mln zł),
 - c. Libet S.A. z Wrocławia (oddział w Libiążu) działająca w branży budowlanej (produkcja kostki brukowej, w 2006 r. zainwestowano 185 tys. zł);
2. w Gminie Brzesko:
 - a. American Can Corporation – branża opakowań,
 - b. Carlsberg Breweries – branża piwowarska (w Brzesku od 2003 r.);
3. w Gminie Chelmek: Lami Pol Sp. z o.o.;
4. w Gminie Dąbrowa Tarnowska: Polimetal Sp z o.o.;
5. w Gminie Wobrom: Tri Poland Sp. z o.o. w branży motoryzacyjnej (producent ogumienia).

Najważniejsze inwestycje w badanych miastach w 2006 r. to:

1. w Krakowie:
 - a. Ahold Bayer (przejęcie i połączenie – centrum księgowo),
 - b. Capnor Poland (usługi inżynierskie dla branży petrochemicznej),
 - c. CGI (oprogramowanie),
 - d. CH2M Hill (usługi inżynierskie i telekomunikacyjne),
 - e. Clifford Thames (obsługa outsourcingowa),
 - f. Hewitt Associates (Shared Service Center – consulting HR),
 - g. Infor Polska,
 - h. International Paper (Call Center),
 - i. Monster,
 - j. Niras Polska Sp. z o.o. (budownictwo, inżynieria lądowa i wodna, ochrona środowiska),
 - k. Quorum International Sp. z o.o. (usługi outsourcingowe),
 - l. Shell (Shared Service Center),
 - m. Tesco Call Center (Call Center),
 - n. Woodward Governor Poland Sp. z o.o.
2. w Tarnowie:
 - a. Becker Industrial Coatings – branża budowlana (produkcja farb przemysłowych), inwestycja na terenie Klustra Przemysłowego Plastikowa Dolina⁶⁵,
 - b. Jeronimo Martins Dystrybucja – branża handlowa;
3. w Bochni: Keijsers Meble – branża meblarska;
4. w Gorlicach: Saint Gobain Velimat Polska Sp. z o.o. – branża budowlana.

Nowe inwestycje dominują w gminach miejskich i miejsko-wiejskich. Przewagę w tym obszarze buduje Kraków, na którego terenie znajduje się ponad połowa wszystkich firm, które zainwestowały w 2006 r. w badanych gminach województwa małopolskiego.

W strukturze inwestycji w gminach, które odpowiedziały na ankietę, przeważają w 2006 r. pod względem liczby inwestycje w nowoczesne usługi (BPO – Call Center, Shared Service Center i IT Center). Wyróż-

⁶⁴ Należy zauważyć, że lista ta jest niepełna, a często też uwzględniano inwestycje, w przypadku których nakłady notowano przed lub po 2006 roku. Dane uzyskane z gmin zostały zweryfikowane na podstawie dodatkowych materiałów zgodnie z założeniami opisanymi w rozdz. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.

⁶⁵ Inwestycja oficjalnie uruchomiona w maju 2007 r.

nią się przy tym inwestycje firm z branży teleinformatycznej, skupione w stolicy województwa. Inwestycje w nowoczesne usługi powodują obserwowany od kilku lat wzrost wartości dodanej w sektorze usług całego

województwa⁶⁶. Na uwagę zasługują także inwestycje w branży budowlanej (w Krakowie, ale i w innych gminach województwa małopolskiego, także w wiejskich) oraz motoryzacyjnej.

4. REZULTATY BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

4.1. GMINY WIEJSKIE

W badanych gminach wiejskich, które posiadają na swoim terenie inwestycje, za kluczowe uznano trzy typy rezultatów i korzyści wynikających z posiadania inwestora zagranicznego:

- za ważny – wzrost wpływów budżetowych wynikający ze wzrostu podatków od nieruchomości (wskazało na tę korzyść aż 72% gmin wiejskich posiadających inwestycje zagraniczne na swoim terenie),
- druga w kolejności częstotliwości wskazywania korzyści, to zmniejszenie bezrobocia i tworzenie miejsc pracy na terenie gminy (wskazało na ten rezultat 57% gmin wiejskich posiadających inwestycje zagraniczne na swoim terenie),
- trzecia korzyść to promocja gminy (42% gmin wiejskich z inwestycjami).

Wśród innych rezultatów gminy wskazywały na rozwój infrastruktury i zagospodarowanie terenów, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy i możliwość pozyskania nowych inwestorów przez nawiązane już kontakty (29%), jak również podniesienie jakości życia mieszkańców.

4.2. GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE

W gminach miejsko-wiejskich za kluczowy rezultat inwestycji zagranicznych uznaje się powstawanie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy i zmniejszanie bezrobocia na terenie gminy – deklarowano tę korzyść w 70% tego typu gmin, posiadających na swoim obszarze inwestorów zagranicznych. 50% gmin podkreślało skutki związane z promocją i możliwością napływu kolejnych inwestorów oraz podniesieniem konkurencyjności gminy. Jako kolejny rezultat

inwestowania firm zagranicznych w gminie 20% badanych gmin wskazywało wzrost podatków. Gminy miejsko-wiejskie wymieniały również rezultaty inwestycji zagranicznych w postaci wsparcia budowy infrastruktury technicznej, dynamicznego rozwoju gospodarczego i możliwości zahamowania emigracji młodych osób.

4.3. GMINY MIEJSKIE

W przypadku gmin miejskich, posiadających na swym terenie inwestorów zagranicznych, zestaw wymienianych rezultatów i korzyści jest bardziej zróżnicowany. Wszystkie miasta zadeklarowały, że kluczową korzyścią jest zmniejszenie bezrobocia i wzrost liczby miejsc pracy. Na czele znajdują się także inne korzyści społeczne (66,7% miejskich gmin z lokalizowanymi inwestycjami), związane z napływem inwestycji, takie jak: dodatnie saldo migracji, wzrost zamożności mieszkańców, zwiększenie aktywności zawodowej i podniesienie poziomu kompetencji miejscowej ludności (poprzez szkolenia i wymianę doświadczeń). Istotne wydają się także dla miast korzyści płynące dla całej ich gospodarki, takie jak (zwłaszcza) pozyskiwanie nowoczesnych i wydajnych technologii, także przez firmy lokalne, możliwość adaptacji nowoczesnych procesów zarządzania przez firmy, zwiększenie wydajności pracy (66,7% badanych gmin miejskich, posiadających inwestora zagranicznego). Istotny dla badanych miast jest także wzrost możliwości promocyjnych ośrodka (66,7%). Miasta podkreślają przy tym kluczowe korzyści dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu (50%), wskazując na efekty w postaci restrukturyzacji gospodarki, promocji i rozwoju nowoczesnych

⁶⁶ T. Kalinowski, *Sukces rozwojowy polskich województw*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2006.

sektorów gospodarki, zwiększenie zasobów kapitałowych, czy wzrost źródeł finansowania procesów rozwojowych.

Gminy miejskie podkreślały także (50%) wpływ inwestycji zagranicznych na zwiększenie wpływów podatkowych, czy możliwości budowy infrastruktury technicznej z wkładem własnym inwestorów (przykład Libiąża, w którym realizowano wspólną prywatno-publiczną inwestycję drogową).

Wyniki badania pozwalają wnioskować, że im więcej inwestycji zagranicznych zlokalizowanych na terenie danej gminy, tym więcej dostrzega się korzyści z nich płynących, co widać zarówno na przykładzie gmin

wiejskich (np. gmina wiejska Wielka Wieś), jak i miejskich. Wypełniający kwestionariusz urzędnicy w gminach wiejskich w dużej mierze wskazywali na bieżące skutki inwestycji zagranicznych, mniej zaś na ich skutek prorozwojowy. Przedstawiciele obszarów wiejskich Małopolski zwracali uwagę szczególnie na korzyści budżetowe związane z inwestycjami i byli dosyć zgodni w tej opinii. W przypadku gmin miejsko-wiejskich i miejskich korzyści fiskalne zeszyły na dalszy plan, a kluczowe wydają się inne rezultaty, związane z rozwojem całej gospodarki gminy, wzrostem jakości i poziomu życia mieszkańców, a w przypadku miast – także zmian struktury gospodarczej.

5. CZYNNIKI I BARIERY ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ W REGIONIE – WNIOSKI I REKOMENDACJE

CZYNNIKI ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

Ocena atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa małopolskiego

Gminy małopolskie, które wzięły udział w badaniu (por. rozdz. III.1 *Charakterystyka próby badawczej*) dokonały oceny własnej atrakcyjności inwestycyjnej. Ocenie zostały poddane takie elementy atrakcyjności jak: ogólny poziom rozwoju infrastruktury, elementy infrastruktury transportowej, technicznej, społecznej, gospodarczej, kapitał ludzki, elementy rozwoju społeczno-gospodarczego i stan środowiska naturalnego.

Badane gminy najwyżej (powyżej 60% ocen bardzo dobrych i dobrych) oceniały takie czynniki atrakcyjności inwestycyjnej jak: infrastruktura społeczna, stan środowiska, ogólny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, dostęp do siły roboczej oraz bliskość rynku zbytu. Najniżej natomiast: bliskość autostrady czy portu lotniczego (blisko 50% ocen niskich). Generalnie wśród badanych gmin przeważały oceny dobre i średnie. Wyjątkiem były wskaźniki atrakcyjności związane z dostępnością komunikacyjną regionu (bliskość autostrady i lotniska oraz ilość i jakość połączeń kolejowych). Szczegółowe wyniki przedstawiono w Tab. 19.

Tab. 19. Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną badanych gmin województwa małopolskiego

Wskaźniki	Średnia ocena ⁶⁷	Ocena (% wskazań)			
		bardzo dobra	dobra	średnia	niska
ogólny poziom rozwoju infrastruktury	2,5	6,3	47,9	39,6	6,3
ilość i jakość dróg	2,5	3,1	52,3	38,5	6,2
bliskość autostrady	2,0	15,9	15,9	22,2	46,0
bliskość portu lotniczego	2,0	11,1	25,4	17,5	46,0
ilość i jakość połączeń kolejowych	1,9	10,9	17,2	23,4	48,4

⁶⁷ Średnia ocena powstała w wyniku przypisania ocenom w tabeli następujących wartości: bardzo dobra – 4, dobra – 3, średnia – 2 oraz niska – 1. W taki sam sposób średnia ocena została wyliczona również w kolejnych tabelach.

Wskaźniki	Średnia ocena ⁶⁷	Ocena (% wskazań)			
		bardzo dobra	dobra	średnia	niska
infrastruktura techniczna	2,5	9,2	41,5	43,1	6,2
infrastruktura społeczna	2,8	10,6	60,6	25,8	3,0
infrastruktura gospodarcza	2,3	4,6	36,9	43,1	15,4
poziom rozwoju - ogólnie	2,7	4,8	58,7	33,3	3,2
dostęp do siły roboczej	2,9	18,5	55,4	26,2	0,0
dostęp do wykwalifikowanej kadry	2,5	6,2	43,1	44,6	6,2
poziom rozwoju gospodarczego	2,5	3,0	50,0	40,9	6,1
bliskość rynku zbytu	2,7	18,8	40,6	29,7	10,9
stan środowiska naturalnego	3,2	29,9	56,7	13,4	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

W przypadku **gmin miejskich** dla wszystkich czynników atrakcyjności inwestycyjnych przeważały generalnie dobre lub średnie oceny. Większość z nich jako dobrą oceniła infrastrukturę społeczną, ogólny poziom rozwoju gospodarczego, infrastrukturę gospodarczą oraz stan środowiska. Średnio oceniono ilość i jakość dróg, dostęp do wykwalifikowanej kadry i siły roboczej oraz bliskość rynku zbytu. Niską ocenę otrzymała w badanych miastach bliskość portu lotniczego, autostrady oraz jakość i ilość połączeń kolejowych (Tab. 20). W miastach naj-

wyżej oceniono (jako bardzo dobry i dobry) stan infrastruktury społecznej i gospodarczej, stan środowiska naturalnego i ogólny poziom rozwoju gospodarczego (powyżej 80% wskazań w gminach miejskich).

W żadnym mieście bardzo dobrej oceny nie uzyskała ilość i jakość dróg. Ogólny poziom rozwoju infrastruktury miasta oceniają albo dobrze i bardzo dobrze, albo nisko. Zaskakująco dobra jest samoocena stanu środowiska naturalnego w gminach miejskich. Żadna z badanych gmin nie oceniła go nisko czy nawet średnio.

Tab. 20. Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną gmin miejskich

Wskaźniki	Średnia ocena	Ocena (% wskazań)			
		bardzo dobra	dobra	średnia	niska
ogólny poziom rozwoju infrastruktury	2,8	16,7	50,0	33,3	0,0
ilość i jakość dróg	2,4	20,0	0,0	80,0	0,0
bliskość autostrady	2,5	16,7	33,3	33,3	16,7
bliskość portu lotniczego	2,5	16,7	50,0	0,0	33,3
ilość i jakość połączeń kolejowych	2,5	16,7	33,3	33,3	16,7
infrastruktura techniczna	3,0	33,3	33,3	33,3	0,0
infrastruktura społeczna	3,3	33,3	66,7	0,0	0,0
infrastruktura gospodarcza	3,2	33,3	50,0	16,7	0,0
poziom rozwoju – ogólnie	3,0	16,7	66,7	16,7	0,0
dostęp do siły roboczej	2,8	33,3	16,7	50,0	0,0
dostęp do wykwalifikowanej kadry	2,7	16,7	33,3	50,0	0,0
poziom rozwoju gospodarczego	3,2	16,7	83,3	0,0	0,0
bliskość rynku zbytu	2,8	33,3	16,7	50,0	0,0
stan środowiska naturalnego	3,5	50,0	50,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

W grupie **gmin miejsko-wiejskich** badane jednostki nieco inaczej niż miasta oceniły poszczególne czynniki własnej atrakcyjności. Wyżej od miast gminy miejsko-wiejskie oceniają: ogólny poziom infrastruktury, ilość i jakość dróg, infrastrukturę techniczną, dostęp do siły roboczej i wykwalifikowanej kadry oraz bliskość rynku zbytu. Natomiast niższe niż w przypadku gmin miejskich, oceny zanotowano w odniesieniu do poziomu infrastruktury gospodarczej i, co może zaskakiwać – stanu środowiska naturalnego.

W ponad połowie tego rodzaju gmin na ocenę dobrą oceniono: ilość i jakość dróg, infrastrukturę techniczną, społeczną, ogólny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, dostęp do siły roboczej, wykwalifikowanej kadry, a także stan środowiska. Niską ocenę otrzymało bardzo niewiele wskaźników, w tym głównie związane z dostępnością komunikacyjną, przy czym bliskość autostrady i portu lotniczego zostały ocenione w sposób najbardziej zróżnicowany – w zależności od położenia geograficznego gminy (Tab. 21).

Tab. 21. Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną gmin miejsko-wiejskich

Wskaźniki	Średnia ocena	Ocena (% wskazań)			
		bardzo dobra	dobra	średnia	niska
ogólny poziom rozwoju infrastruktury	2,7	0,0	66,7	33,3	0,0
ilość i jakość dróg	2,8	6,7	66,7	26,7	0,0
bliskość autostrady	2,6	33,3	20,0	20,0	26,7
bliskość portu lotniczego	2,6	20,0	46,7	6,7	26,7
ilość i jakość połączeń kolejowych	2,8	31,3	25,0	31,3	12,5
infrastruktura techniczna	2,9	18,8	56,3	25,0	0,0
infrastruktura społeczna	3,1	18,8	68,8	12,5	0,0
infrastruktura gospodarcza	2,5	0,0	53,3	46,7	0,0
poziom rozwoju – ogólnie	3,0	14,3	71,4	14,3	0,0
dostęp do siły roboczej	3,1	26,7	60,0	13,3	0,0
dostęp do wykwalifikowanej kadry	2,7	6,7	60,0	33,3	0,0
poziom rozwoju gospodarczego	2,8	0,0	81,3	18,8	0,0
bliskość rynku zbytu	3,1	35,7	42,9	14,3	7,1
stan środowiska naturalnego	3,1	25,0	62,5	12,5	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Na szczególną uwagę zasługuje ocena czynników atrakcyjności inwestycyjnej **gmin wiejskich**, zwłaszcza, że różni się ona znacznie od oceny dokonanej przez większe jednostki o miejskim i mieszanym charakterze. Ponad połowa badanych gmin wiejskich nisko oceniła elementy atrakcyjności inwestycyjnej, związane z dostępnością komunikacyjną: bliskość autostrady, portu lotniczego, jakość i ilość połączeń kolejowych. W ocenie czynników takich jak: ogólny poziom infrastruktury, infrastruktura techniczna i gospodarcza przeważały oceny średnie. Za dobry większość gmin wiejskich uznała: stan infrastruktury społecznej (ocena była zdecydowanie niższa niż gmin miejskich i miejsko-wiejskich), dostęp do siły roboczej, niżej zaś dostępność wykwalifikowanej kadry, a także bliskość rynku zbytu. Gminy wiejskie dość dobrze oceniają stan środowiska

przyrodniczego. Większość z tych gmin oceniła go jako dobry lub bardzo dobry, a żadna z badanych gmin jako niski (Tab. 22). Jak wykazujemy poniżej, właśnie walory przyrodniczo-kulturowe (ściśle wiążące się ze stanem środowiska przyrodniczego), uznawane są za główny atut inwestycyjny na obszarach wiejskich (Tab.22). Należy jednak zauważyć, że gminy te oceniają stan środowiska nieco gorzej niż gminy miejskie i miejsko-wiejskie, które częściej wystawiały oceny powyżej średniej.

Generalnie gminy wiejskie wystawiają sobie ocenę bliższą średniej i niskiej. Różnice w ocenie występują także pomiędzy gminami wiejskimi posiadającymi inwestycje na własnym terenie, a gminami bez inwestorów. Te drugie znacznie niżej oceniają swoją dostępność komunikacyjną.

Tab. 22. Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną gmin wiejskich

Wskaźniki	Średnia ocena	Ocena (% wskazań)			
		bardzo dobra	dobra	średnia	niska
ogólny poziom rozwoju infrastruktury	2,4	6,7	40,0	43,3	10,0
ilość i jakość dróg	2,4	0,0	53,3	37,8	8,9
bliskość autostrady	1,7	9,5	11,9	21,4	57,1
bliskość portu lotniczego	1,7	7,1	14,3	23,8	54,8
ilość i jakość połączeń kolejowych	1,5	2,4	11,9	19,0	66,7
infrastruktura techniczna	2,3	2,3	37,2	51,2	9,3
infrastruktura społeczna	2,6	4,5	56,8	34,1	4,5
infrastruktura gospodarcza	2,1	2,3	29,5	45,5	22,7
poziom rozwoju – ogólnie	2,5	0,0	53,5	41,9	4,7
dostęp do siły roboczej	2,9	13,6	59,1	27,3	0,0
dostęp do wykwalifikowanej kadry	2,4	4,5	38,6	47,7	9,1
poziom rozwoju gospodarczego	2,3	2,3	34,1	54,5	9,1
bliskość rynku zbytu	2,5	11,4	43,2	31,8	13,6
stan środowiska naturalnego	3,1	28,9	55,6	15,6	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Małopolskie gminy, które wzięły udział w badaniu wskazały także na inne atuty, które nie zostały uwzględnione w skierowanym do nich kwestionariuszu. Tylko 60% spośród gmin miejskich i miejsko-wiejskich wymieniło dodatkowe atuty, są one jednak zdecydowanie bardziej zróżnicowane niż w przypadku gmin wiejskich. Najczęściej wskazywano na korzystny czynnik lokalizacyjny (35% wszystkich gmin miejskich i miejsko-wiejskich, które wzięły udział w badaniu) – bliskość autostrady, skrzyżowania dróg, bliskość aglomeracji⁶⁸. Istotne są także atuty związane z aktywnością władz lokalnych, takie jak funkcjonujące tereny inwestycyjne (niekiedy zwane strefami) zaopatrzone w infrastrukturę techniczną, funkcjonujące w ramach aktualnych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również zwolnienia podatkowe, ułatwienia w obsłudze inwestorów na terenie gmin oraz działania podejmowane w celu ochrony środowiska przyrodniczego. W gminach miejskich i miejsko-wiejskich wskazuje się także na rozwiniętą infrastrukturę społeczną, walory przyrodniczo-kulturowe, tradycje historyczne i rzemieślnicze.

Spśród badanych gmin wiejskich 34% nie podało żadnych dodatkowych atutów inwestycyjnych (41% gmin wiejskich bez inwestycji). Wśród tych, które wskazywały inne atuty, zwracano uwagę na walory przy-

rodniczo-kulturowe (wskazało na nie 50% wszystkich badanych gmin oraz większość tych, które wskazały dodatkowe własne atuty inwestycyjne). Wymieniano tutaj: akwenty wodne, lasy, potencjał energetyczny wód płynących, dobre warunki klimatyczne, tradycje i folklor, bądź też wprowadzano kategorię ogólną – walory przyrodniczo-kulturowe. Wydaje się to dosyć charakterystyczne – gminy wiejskie chcą się „pochwalić” najlepszymi we własnym odczuciu walorami, choć niekoniecznie może to być istotny czynnik decydujący o ich atrakcyjności dla inwestorów zagranicznych. Z drugiej strony, deklarując tego typu atrakcyjność jednocześnie określają, o jaki typ inwestycji im chodzi.

Kolejny wskazywany czynnik atrakcyjności to cechy kapitału ludzkiego gminy: kreatywność, przedsiębiorczość, pozytywny stosunek do inwestycji zagranicznych, wysoki odsetek młodzieży studiującej oraz wysokie kwalifikacje ludności. Gminy wiejskie zwracały uwagę na dobry ich zdaniem stan infrastruktury turystycznej (trasy turystyczne, baza hotelowa, gospodarstwa agroturystyczne) i możliwość jej rozbudowy. Wymieniano także ulgi inwestycyjne, funkcjonowanie obszarów inwestycyjnych oraz czyste środowisko.

Miasto Kraków pod względem atutów inwestycyjnych stanowi osobną kategorię wśród ośrodków województwa. Kluczowa

⁶⁸ Uwagi te uznać należy za zastanawiające, gdyż kwestionariusz explicite obejmował zagadnienia lokalizacyjne.

dla stolicy regionu jest infrastruktura informatyczna i telekomunikacyjna, otoczenie biznesowe, globalna marka miasta, atuty metropolitarne, centrale firm i przedstawicielstwa organizacji zagranicznych i instytucji międzynarodowych. Kraków, jako miasto najważniejsze w hierarchii osadniczej i jedyne w Małopolsce posiadające cechy metropolii, posiada atuty inwestycyjne właściwe tylko dla niego, przyciąga także innych inwestorów niż pozostała część regionu (głównie sektor BPO). Wśród atutów Krakowa wypełniający kwestionariusz wskazali także atrakcje turystyczne, zabytki i dużą ilość wydarzeń kulturalnych, czyli walory kulturowe.

Polityka proinwestycyjna małopolskich gmin

W literaturze przedmiotu często podnosi się dyskusję, na ile i w jaki sposób gminy mogą przyciągać inwestorów własnymi działaniami proinwestycyjnymi. Istotna wydaje się szczególnie świadomość podejmowanych działań jednostek samorządu terytorialnego, których celem ma być pozyskanie inwestorów zagranicznych. Dlatego w kwestionariuszu skierowanym do małopolskich JST zadano pytanie o prowadzenie przez nie

polityki inwestycyjnej. W przypadku gmin wiejskich aż 65% z badanych deklarowało, że posiada taką politykę, zaś 35%, że jej nie prowadzi. W przypadku gmin miejsko-wiejskich odsetek gmin deklarujących działania proinwestycyjne był jeszcze wyższy i wynosił 75% (25% gmin twierdziło, że takiej polityki nie prowadzi). W tym kontekście ciekawym jest, że w grupie miast niższy odsetek gmin deklarował prowadzenie tego typu działań (jedynie 50%). Może wynikać to z faktu, że w miastach, gdzie funkcjonuje wielu inwestorów zagranicznych i poziom oczekiwań wobec działań gminy jest znacznie wyższy, znacznie wyższa jest również wśród urzędników i lokalnych polityków świadomość tego, czym jest polityka proinwestycyjna. Generalnie, w badanej grupie gmin, te które posiadają na swoim terenie inwestycje zagraniczne, częściej niż te ich pozbawione, deklarowały prowadzenie polityki sprzyjającej inwestorom (Tab. 23). W tym miejscu odnotować warto stosunkowo wysoką deklarację prowadzenia polityki sprzyjającej inwestorom przez gminy wiejskie, nieposiadające inwestorów na swoim terenie (aż 60% ankietowanych gmin wiejskich). Większą ostrożnością co do deklaracji prowadzenia aktywnej polityki inwestycyjnej wykazały się miasta i gminy miejsko-wiejskie.

Tab. 23. Deklaracja prowadzenia polityki inwestycyjnej przez JST w województwie małopolskim

Typ gminy	Z inwestycjami				Bez inwestycji			
	deklaruje		nie deklaruje		deklaruje		nie deklaruje	
	ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%
miejskie	3	60	2	40	0	0	1	100
miejsko-wiejskie	9	82	2	18	3	60	2	40
ogółem dla miejsko-wiejskich i miejskich	12	75	4	25	3	50	3	50
wiejskie	7	88	1	12	22	60	15	40
ogółem dla wszystkich badanych gmin	19	79	5	21	25	58	18	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Badane gminy poproszone zostały także o scharakteryzowanie prowadzonych przez siebie polityk proinwestycyjnych.

Nieposiadające inwestycji zagranicznych gminy miejskie i miejsko-wiejskie, deklarujące prowadzenie polityki inwestycyjnej, zwracają uwagę na takie jej elementy, jak: poprawa i przyśpieszenie obsługi w urzędzie gminy, kontakty z Małopolską Agencją Rozwoju Regionalnego, poprawa stanu infrastruktury oraz podnoszenie atrakcyjności gminy. Trudno jednak odnaleźć jakieś wspólne dla wszystkich gmin linie tej polityki, co wynika zarówno z niewielkiej próby badawczej, jak i ze słabego opisu działań proinwestycyjnych.

Zdecydowanie bardziej spójnie rysuje się polityka inwestycyjna gmin miejskich i miejsko-wiejskich posiadających inwestycje zagraniczne. Jest ona także bardziej rozbudowana. W przypadku gmin miejskich i miejsko-wiejskich najczęściej wskazywano na kilka kluczowych elementów polityki (w przypadku gmin wiejskich najczęściej charakteryzowano politykę proinwestycyjną w jednym zdaniu). Najważniejszy element tych działań na terenie miast i gmin miejsko-wiejskich stanowi tworzenie obszarów/stref gospodarczych lub tylko przemysłowych, objętych planem zagospodarowania przestrzennego, zaopatrzonych w infrastrukturę techniczną. Prócz stref, w miastach wskazywano na rewitalizację terenów i obiektów poprzemysłowych oraz tworzenie podstrefy Krakowskiej SSE. Kolejny element polityki stanowi budowa i rozbudowa infrastruktury technicznej oraz społecznej. Istotna jest także kompleksowa obsługa inwestora i pomoc w kwestiach formalnoprawnych (tworzenie punktów obsługi inwestora) oraz ulgi, zwolnienia i odroczenia podatkowe. Badane miasta i gminy miejsko-wiejskie podkreślały wagę kwestii promocyjnych – tworzenie spójnych systemów promocji, promowanie eksponujące atrakcyjność inwestycyjną oraz tworzenie ofert inwestycyjnych.

Bardzo ważnym elementem polityki proinwestycyjnej niepojawiającym się w wypowiedziach gmin wiejskich jest zestaw działań strategiczno-rozwojowych, o charakterze długofalowym, do którego zaliczyć można: tworzenie forum przedsiębiorczości, opracowywanie planów rozwoju inwestycji, powoływanie i wspieranie instytucji otoczenia biznesu, współpraca z Małopolską

Agencją Rozwoju Regionalnego i PAiiZ. W gminach wskazuje się także na wspieranie partnerstwa publiczno-prywatnego oraz wspieranie określonych typów inwestycji (przykład Krakowa, gdzie kluczowy rys polityki proinwestycyjnej stanowi wspieranie inwestycji w gospodarkę opartą na wiedzy, badania naukowe, innowacje, edukację, usługi, high-tech, poligrafię, farmaceutykę, telekomunikację).

Gminy wiejskie, które nie posiadają na swoim terenie inwestycji zagranicznych, lecz deklarowały prowadzenie polityki, skupiają się w swoich działaniach głównie na budowie, rozbudowie i poprawie jakości infrastruktury technicznej, szczególnie dróg oraz wodociągów i kanalizacji. Na te działania, jako element polityki proinwestycyjnej wskazało aż 46% badanych gmin. Kolejnymi są różnego rodzaju ulgi, zwolnienia podatkowe, mające tworzyć system zachęt dla inwestorów (28% gmin wiejskich bez inwestycji). Kolejny wyraźny kierunek polityki inwestycyjnej gmin wiejskich nieposiadających jeszcze inwestora stanowi wydzielanie obszarów inwestycyjnych – tworzenie stref gospodarczych czy przemysłowych (niekiedy w każdym sołectwie gminy), wydzielanie nowych terenów w ramach tworzenia planów zagospodarowania przestrzennego, a także pomoc w poszukiwaniu obszarów inwestycyjnych zainteresowanym inwestorom (32% gmin). Istotne są również: działania promocyjne, dbanie o jakość środowiska naturalnego oraz wspieranie inwestycji służących turystyce i rekreacji. Dla kilku gmin polityka proinwestycyjna to po prostu „poszukiwanie inwestorów”.

Gminy wiejskie, które posiadają inwestycje zagraniczne na własnym terenie również zwracały uwagę przede wszystkim na rozbudowę i poprawę jakości infrastruktury technicznej jako element polityki proinwestycyjnej, wskazując również tworzenie wydzielonych stref gospodarczych wyposażonych w konieczne media – 58% gmin wiejskich. Zwraca uwagę fakt, że za politykę proinwestycyjną w gminach tych uznaje się tworzenie miejsc pracy. Gminy wskazywały także na tworzenie planu zagospodarowania przestrzennego, ułatwianie załatwiania spraw w urzędzie i – co ciekawe – generalnie działania zmierzające do przyciągnięcia w określone obszary inwestorów nieuciążliwych.

Działania promocyjne jako element polityki inwestycyjnej

Do elementów polityki proinwestycyjnej gmin zalicza się różnego rodzaju działania informacyjne i promocyjne. Na uwagę zasługuje fakt, że nie wszystkie badane gminy zadeklarowały prowadzenie działań promocyjnych, przy czym w przypadku gmin wiejskich brak takich działań dotyczył 18% badanych gmin, w przypadku miast i gmin miejsko-wiejskich aż 22%.

Do najczęściej wykorzystywanych instrumentów promocyjnych badane gminy zaliczyły udział przedstawicieli gminy w konferencjach i seminariach oraz opracowywanie folderów promocyjnych (blisko 60% badanych gmin). Często deklarowano także współpracę z MARR i PAIiIZ. Najczęściej potwierdzano organizowanie wizyt studyjnych (Tab. 24).

Tab. 24. Instrumenty promocji skierowane do inwestorów zagranicznych w badanych małopolskich gminach

Rodzaj instrumentu	Liczba wskazań	Odsetek wskazań
udział przedstawicieli gminy w konferencjach, seminariach	39	58,2
opracowanie folderów promocyjnych	38	56,7
współpraca z MARR i PAIiIZ	30	44,8
opracowanie ofert inwestycyjnych	24	35,8
udział w konkursach promujących atrakcyjność inwestycyjną	22	32,8
udział w targach	20	29,9
kierowanie ofert do konkretnych inwestorów	15	22,4
płatna reklama (billboardy, prasa, TV)	11	16,4
wizyty studyjne	6	9,0
inne	2	3,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Charakterystyczne jest występowanie pewnej prawidłowości – im więcej inwestorów zagranicznych w gminie, tym większy zestaw stosowanych działań promocyjnych. Dotyczy to zarówno gmin wiejskich (przykład gminy Wielka Wieś), jak i miejskich. Znamienne jest także to, iż aż 5 gmin wiejskich nieposiadających na swoim terenie inwestycji zagranicznych (co stanowi 14% grupy) deklarowało posiadanie aktywnej polityki proinwestycyjnej, nie deklarując żadnych form działalności promocyjnej.

Gminy bez inwestorów skupiają się głównie na udziale w konferencjach oraz na opracowywaniu folderów promocyjnych. W gminach z inwestycjami (prócz tego, że przytłaczająca większość stosuje ww. działania) bardzo często wskazuje się także na udział w konkursach, opracowanie ofert inwestycyjnych i współpracę z MARR i PAIiIZ (Tab. 25).

Tab. 25. Instrumenty promocji skierowane do inwestorów zagranicznych w badanych małopolskich gminach (z podziałem na gminy z inwestycjami oraz miejskie i wiejskie)

Rodzaj instrumentu	Gminy z inwestycjami		Gminy bez inwestycji	
	miejskie i miejsko-wiejskie	wiejskie	miejskie i miejsko-wiejskie	wiejskie
udział w targach	56,3%	50,0%	0	19,4%
udział przedstawicieli gminy w konferencjach, seminariach	81,3%	62,5%	20,0%	55,6%
udział w konkursach promujących atrakcyjność inwestycyjną	68,8%	62,5%	0	16,7%
opracowanie ofert inwestycyjnych	68,8%	50,0%	0	25,0%
opracowanie folderów promocyjnych	81,3%	87,5%	40%	44,4%
plakaty reklama (billboardy, prasa, TV)	25,0%	25%	20%	11,1%
wizyty studyjne	18,8%	0	0	8,3%
kierowanie ofert do konkretnych inwestorów	56,3%	50%	0	5,6%
współpraca z MARR i PAIiIZ	68,8%	37,5%	20%	41,7%
inne	6,3%	0	0	2,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Spośród gmin posiadających na swym terenie inwestycje zagraniczne, gminy miejskie i miejsko-wiejskie używają szerszego wachlarza działań promocyjnych niż wiejskie. Częściej deklarowały przygotowywanie ofert inwestycyjnych, udział w konferencjach i seminariach, uczestniczenie w targach i organizację wizyt studyjnych. Niektóre gminy miejskie podkreślały, że kontakty zawierane z innymi partnerskimi gminami z UE są sposobem na przyciągnięcie inwestorów.

Osobną kategorię stanowi w badanej grupie proinwestycyjna polityka promocyjna Krakowa. Oprócz wszystkich wymienionych w kwestionariuszu narzędzi promocyjnych, miasto to stosuje takie instrumenty jak: opiekun inwestora, cykliczne spotkania sektorowe lub indywidualne z inwestorami, współpraca z partnerami z otoczenia biznesu (HR, obsługa nieruchomości, uczelnie), promocja i współpraca przy tworzeniu klastrów, inkubatorów oraz inne formy dostosowane do potrzeb inwestora⁶⁹.

Dokumenty strategiczne i programy wspierające napływ inwestycji zagranicznych

Posiadanie zapisów dotyczących polityki proinwestycyjnej w aktualnej strategii rozwoju gminy jest jednym z dowodów na

nadawanie rangi problematyce inwestycji zagranicznych przez władze konkretnej gminy. W przypadku badanych małopolskich gmin 57% posiadało tego rodzaju zapisy w aktualnych strategiach rozwoju społeczno-gospodarczego. Wśród gmin, które wzięły udział w badaniu, występują jednak znaczne różnice: w przypadku gmin wiejskich zapisy w aktualnej strategii rozwoju posiada tylko 47%, w przypadku gmin miejskich i miejsko-wiejskich – zdecydowanie więcej, bo aż 74%. Te niskie wskaźniki w przypadku obszarów wiejskich mogą być spowodowane także brakiem aktualnych strategii rozwoju gmin.

Gminy posiadające inwestycje zagraniczne zdecydowanie częściej deklarowały posiadanie zapisów dotyczących polityki inwestycyjnej w aktualnych strategiach rozwoju – miasta, które miały inwestorów – w 100%, zaś gminy wiejskie – prawie w 88%, a miejsko-wiejskie – w 82%.

W przypadku gmin wiejskich bez inwestorów zagranicznych zwraca uwagę brak zapisów proinwestycyjnych w strategii rozwoju gminy dla 62% tego typu gmin. Pośród badanych gmin miejskich i miejsko-wiejskich, na których terenie odnotowano inwestycje zagraniczne, odsetek jednostek nieposiadających zapisów był zdecydowanie niższy (Tab. 26).

⁶⁹ Należy jednak zauważyć, że ankiety nie złożyło kilka gmin z województwa postrzeganych jako bardzo aktywne proinwestycyjnie, m.in. Niepołomice.

Tab. 26. Inwestycje zagraniczne w strategiach rozwoju gmin

Typ gminy	Gminy z inwestycjami zagranicznymi				Gminy bez inwestycji zagranicznych			
	zapis w strategii rozwoju JST		brak zapisu w strategii		zapis w strategii rozwoju JST		brak zapisu w strategii	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
miejskie	5	100	0	0	0	0	1	100
miejsko-wiejskie	9	82	2	18	3	60	2	40
ogółem dla miejsko-wiejskich i miejskich	14	87,5	2	12,5	3	50	3	50
wiejskie	7	87,5	1	12,5	14	38	23	62
gminy ogółem	21	87,5	3	12,5	17	40	26	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Tylko nieliczne z badanych gmin sięgnęły po instrument w postaci programów wspierających napływ inwestycji zagranicznych, podejmowanych drogą uchwał. W 83% spośród badanych gmin miejsko-wiejskich i miejskich oraz 89% gmin wiejskich nie uchwalono żadnego programu wspierającego napływ inwestycji do gminy (Tab. 27). Program pomocy publicznej dla inwestorów posiadało 13% badanych miast i gmin miejsko-wiejskich i 2% wiejskich, zaś programy

wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw uchwały tylko 2 badane gminy.

Jedynie miasto Kraków posiada zintegrowany zestaw programów, których celem jest szeroko rozumiane wsparcie inwestorów – funkcjonuje tutaj program wsparcia MŚP, program pomocy publicznej dla inwestorów, oraz stosowne zapisy w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym, Strategii Promocji Krakowa i Strategii Rozwoju Turystyki.

Tab. 27. Programy wspierające napływ inwestycji zagranicznych w gminach województwa małopolskiego

Typ programu	Gminy miejskie i miejsko-wiejskie		Gminy wiejskie	
	liczba	%	liczba	%
program wsparcia MSP	1	4,3	1	2,3
program pomocy publicznej dla inwestorów	3	13	1	2,3
inne	2	8,7	3	6,8
nie przyjęto	19	82,6	39	88,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Gminy miejskie i miejsko-wiejskie, posiadające na swym terenie inwestycje zagraniczne, częściej deklarowały posiadanie programów wsparcia dla inwestorów, niż analogiczne gminy bez inwestycji (Tab. 28). **Generalnie jednak nasuwa się wniosek, że gminy małopolskie mają małe doświadczenie w zakresie tworzenia programów proinwestycyjnych i rzadko stosują tego typu instrumenty, jako wsparcie napływu inwestycji (nie tylko zagranicznych).** Warte podkreślenia jest, że w kilku miastach województwa (Gorlice, Chrzanów, Bochnia), w których zaangażo-

wano znaczny kapitał zagraniczny, władze miejskie nie przyjęły żadnego programu wspierającego inwestycje zagraniczne na ich obszarze, co wskazywać może na specyficzne atuty tych jednostek i inne instrumenty polityki jako skuteczniejsze formy wspierania napływu inwestycji. Potwierdza to opinię wielu autorów o nieznacznym wpływie lokalnych systemów zachęt w postaci instrumentów dochodowych na lokowanie kapitału⁷⁰.

⁷⁰ Por. B. Florys, *Jak przyznanie ulg w podatkach lokalnych wpływa na inwestycje w gminie*, „Gazeta Prawna”, Nr 162/2007 z dnia 2007-08-22: *Należałoby uznać, że ulgi w podatkach lokalnych (w tym zwłaszcza w podatku od nieruchomości) mogą być dodatkowym atutem gminy w obsłudze inwestorów, ale zawsze podstawowym musi być profesjonalizm i elastyczność w codziennych kontaktach przez cały okres działalności przedsiębiorstwa na terenie danego samorządu.*

Tab. 28. Programy wspierające napływ inwestycji zagranicznych w gminach województwa małopolskiego (z podziałem z zaangażowania inwestorów)

Typ programu	Gminy z inwestycjami		Gminy bez inwestycji	
	miejskie i miejsko-wiejskie	wiejskie	miejskie i miejsko-wiejskie	wiejskie
program wsparcia MŚP	6,3%	-	0	2,8%
program pomocy publicznej dla inwestorów	18,8%	-	0	2,8%
inne	12,5%	12,5%	0	5,6%
nie przyjęto	75,0%	87,5%	100%	88,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Instytucjonalizacja opieki inwestycyjnej w małopolskich gminach

Kolejnym czynnikiem wspierającym efekty polityki proinwestycyjnej gmin jest jej instytucjonalizacja, rozumiana jako tworzenie komórek organizacyjnych i procedur obsługi inwestora. Działania te służą budowaniu dobrego klimatu inwestycyjnego, skupieniu działalności informacyjnej i promocyjnej w jednym ośrodku oraz stworzeniu systemu odpowiedzialności za jakość prowadzonych w ramach polityki inwestycyjnej działań.

Znacznie częściej (w ok. ¼ przypadków) komórka odpowiedzialna za obsługę inwe-

storów funkcjonuje w badanych gminach miejskich i miejsko-wiejskich, w porównaniu do gmin wiejskich, z których tylko co dziesiąta zinstytucjonalizowała tę działalność (Tab. 29). Warto jednak zauważyć, że w niektórych badanych miastach posiadających nawet kilkudziesiąt firm zagranicznych nie funkcjonuje żadna tego typu komórka (Chrzanów, Tarnów, Gorlice) i odwrotnie – w niektórych gminach wiejskich, nieposiadających inwestycji zagranicznych istnieją komórki odpowiedzialne ze kontakty z inwestorami (Łapsze Niżne, Raclawice). Generalnie jednak, tylko 15% badanych gmin posiadało komórki wsparcia dla inwestorów (Tab. 29).

Tab. 29. Funkcjonowanie komórek organizacyjnych w badanych gminach małopolskich

Typ gminy	posiada (%)	nie posiada (%)
miejskie	25,0	75,0
miejsko-wiejskie	26,7	73,3
wiejskie	9,1	90,9
ogółem dla badanych gmin	15,0	85,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Wydaje się, że w małopolskich samorządach lokalnych świadomość tego, że dla budowania odpowiedniego klimatu inwestycyjnego potrzebne jest tworzenie sprawnej obsługi inwestorów i prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej o możliwościach inwestowania w gminie, jest stosunkowo niewysoka. Wśród 85% badanych małopolskich gmin, które nie posiadają w swej strukturze jednostek organizacyjnej obsługującej inwestorów, tylko jedna zadeklarowała w bliskiej przyszłości stworzenie tego typu komórki.

W gminach, które wzięły udział w badaniu stosunkowo rzadko funkcjonują inne, niż instytucje samorządowe, podmioty, których

celem jest wspieranie napływu inwestycji zagranicznych. Zdecydowanie częściej występują tego typu organizacje na terenach gmin miejskich i miejsko-wiejskich – 40% tych gmin zadeklarowało posiadanie na własnym obszarze tego typu podmiotów. W przypadku gmin wiejskich odsetek tych, które deklarują posiadanie bądź udziały w instytucjach tego typu jest znikomy i wynosi tylko 6,8%.

Z racji pełnionych funkcji na terenie Krakowa funkcjonuje wiele różnorodnych podmiotów działających na rzecz rozwoju inwestycji, są to m.in. wyspecjalizowane instytucje, takie jak: park technologiczny, parki

przedsiębiorczości, inkubatory przedsiębiorczości, agencja rozwoju lokalnego i fundusz inwestycyjny. Samorząd Krakowa jest także udziałowcem podmiotu o zasięgu ponadregionalnym: Autostrady Nowych Technologii. Także na obszarze Tarnowa działa wiele podmiotów wspierających napływ inwestycji, w tym park przedsiębiorczości i agencja rozwoju regionalnego. Miasto powołało także spółkę zarządzającą klastrem przemysłowym Plastikowa Dolina. W pozostałych miastach i gminach miejsko-wiejskich funkcjonują m.in.: Inkubator Przedsiębiorczości w Wolbromiu, Agencja Rozwoju Lokalnego w Olkuszu oraz inne podmioty (organizacja działająca w branży rolniczej w Krzeszowicach, spółka powołana do zarządzania strefą przemysłową w Skawinie, Gorlickie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości). W badanych gminach wiejskich funkcjonują natomiast m.in.: Inkubator Przedsiębiorczości w Szczucinie, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy i Wspierania Przedsiębiorczości w Żegocinie oraz Agencja Rozwoju Lokalnego w Kluczach.

Znacząca większość podmiotów wspierających posiada swoje siedziby w miastach, ewentualnie na obszarach szczególnie aktywnych i przedsiębiorczych gmin wiejskich. Przyjmują one zróżnicowane formy organizacyjno-prawne i mają status zarówno prywatny, publiczny, jak i pozarządowy.

Nasylenie tego typu instytucjami nie jest znaczne, a część z nich w dużej mierze zajmuje się działaniami na rzecz szeroko rozumianego rozwoju społeczno-gospodarczego, bądź na rzecz określonych branż, w niewielkim tylko stopniu zajmując się inwestycjami zagranicznymi.

Poszukiwanie inwestorów zagranicznych

W okresie, w którym przeprowadzono badania, aż 83,6% badanych gmin nie prowadziło działań zmierzających do pozyskania inwestora zagranicznego. Najaktywniejsze były gminy miejskie, z których aż 50% było w trakcie poszukiwania inwestora. Dużo mniej aktywne okazały się gminy miejsko-wiejskie – tylko 20% poszukiwało inwestora i wiejskie, spośród których jedynie 13,6% deklarowało aktywne poszukiwania.

Wśród wskazywanych przez gminy potencjalnych inwestycji dominowały inwestycje w branży hotelarskiej i gastronomicznej (aż 24,5% wszystkich potencjalnych inwestycji wskazanych przez badane gminy). Inwestycje w zakresie przetwórstwa przemysłowego, budownictwa oraz handlu hurtowego i detalicznego (sekcja G) deklarowano w odniesieniu do 13% ogółu planowanych inwestycji. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 30. Potencjalne inwestycje zagraniczne w badanych gminach województwa małopolskiego, według sekcji PKD

Oznaczenie sekcji PKD	Sekcja PKD	Potencjalne inwestycje
A	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	2
B	rybactwo	1
C	górnictwo	0
D	przetwórstwo przemysłowe	6
E	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2
F	budownictwo	6
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	6
H	hotele i restauracje	11
I	transport, gospodarka magazynowa i łączność	3
J	pośrednictwo finansowe	1
K	obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	2
L	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	1
M	edukacja	0
N	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1
O	działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	3
Ogółem liczba inwestycji		45

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Struktura potencjalnych inwestycji zagranicznych w dużej mierze odzwierciedla zmiany strukturalne w gospodarce województwa małopolskiego, tj. rozwój usług, budownictwa i handlu, a także zmiany struktury branżowej inwestycji zagranicznych w ostatnich latach. Wskazuje również, że szczególnie oczekiwane przez gminy są inwestycje w branży hotelarskiej i gastronomicznej, czyli bezpośrednio związane z rozwojem turystyki.

Polityka poinwestycyjna gmin województwa małopolskiego

Polityka poinwestycyjna rozumiana jest najczęściej jako zbiór działań wspierających funkcjonowanie już pozyskanych inwestorów zagranicznych, jak również przeciwdziałanie odejściu inwestora z danego obszaru. Jak zaznaczono powyżej, uważa się, że działania te w niewielkim stopniu mogą przyczynić się do pozostania danego inwestora w określonym obszarze (decydują tutaj inne czynniki), wpływać mogą jednak na kreowanie wizerunku gminy przyjaznej inwestorom. Również same firmy lokujące się w danym obszarze oczekują od gmin wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów administracyjnych, dlatego wiele samorządów decyduje się na prowadzenie działań w zakresie polityki poinwestycyjnej.

Na podstawie badań w grupie małopolskich gmin podjęto próby identyfikacji skali i charakteru polityki poinwestycyjnej jednostek posiadających na swoim terenie inwestycje zagraniczne. W przypadku badanych gmin wiejskich, aż 75% z nich (wśród tych, które posiadają choć jednego inwestora zagranicznego) deklaruowało prowadzenie tego typu działań. Najczęściej wskazywano wprowadzenie różnego rodzaju ulg finansowych, czy innych form wsparcia finansowego (umorzenia, rozłożenia na raty, odroczenia płatności). Inne (np. podkrakowska Wielka Wieś) podejmują działania mające na celu stałą współpracę w zakresie promocji działalności firmy, udostępniając Gminną Bazę Firm, organizując konkursy (Konkurs Wielki i Przedsiębiorczy, nagroda gospodarcza Wójta Gminy). Starają się także ułatwić załatwienie spraw w urzędach gminy.

Gminy miejskie i miejsko-wiejskie rzadziej deklarują prowadzenie polityki poinwestycyjnej – 57% twierdziło, że ją podejmuje, jednak aż 43%, że nie. Podobnie jak w przypadku odpowiedzi na pytanie o pro-

wadzenie polityki proinwestycyjnej, niższy udział odpowiedzi pozytywnych w większych jednostkach wynikać może z lepszej wiedzy urzędników, zdobytej także poprzez doświadczenia w pracy z inwestorami, na temat tego, czym polityka poinwestycyjna jest lub być powinna. Jednocześnie należy podkreślić, że w ramach polityki poinwestycyjnej wymieniane są te same działania, które zalicza się do działań proinwestycyjnych, a to różnego rodzaju ulgi podatkowe (podatek od nieruchomości, od środków transportowych) w postaci umorzeń, zwolnień czy rozłożeń na raty. Z innych elementów polityki poinwestycyjnej deklarowano także tworzenie punktów obsługi inwestora, organizowanie konferencji i szkoleń dla MŚP, w tym inwestorów zagranicznych oraz „wspieranie działań inwestorów w rozwiązywaniu problemów związanych z ich rozwojem czy działalnością obejmującą aspekt społeczny i kulturalno-wypoczynkowy”. Pojawiły się także wskazania podkreślające dbałość o utrzymywanie infrastruktury technicznej na wysokim poziomie.

Po raz kolejny na uwagę zasługuje polityka poinwestycyjna miasta Kraków. Składa się na nią: funkcjonowanie opiekuńcza inwestora, cykliczne spotkania sektorowe lub indywidualne z inwestorami, współpraca z otoczeniem biznesowym, promocja i współpraca w ramach tworzenia klastrów i inkubatorów, badania potrzeb inwestorów – w celu kreowania strategii i bieżącego wsparcia oraz bieżący monitoring procesu inwestycyjnego konkretnego inwestora.

Należy zauważyć, że w miarę przybywania na terenie gminy inwestycji zagranicznych, poziom obsługi poinwestycyjnej się zmienia – ewoluuje ona bardziej w kierunku inicjowania spotkań przedsiębiorców i procesów wymiany informacji. W mniejszym stopniu polityki proinwestycyjna polega wtedy na działaniach wspierających konkretne firmy. Przykładem takiej ewolucji polityki jest Kraków. Ukierunkowanie działań na przedsiębiorców poprzez specjalne regulacje podatkowe, charakteryzuje natomiast mniejsze gminy, z jednym lub kilkoma inwestorami. W małych gminach, często małych przedsiębiorców, jak i dużych inwestorów zagranicznych traktuje się podobnie – stąd pojawiające się w ofercie urzędów szkolenia i rozwiązania podatkowe, które, jak wskazują badania, nie są czynnikiem wpływającym na pozostanie bądź odejście dużych inwestorów zagranicznych z danego obszaru,

mogą mieć jednak duże znaczenie dla rozwoju małych przedsiębiorstw lokalnych.

Obszary inwestycyjne w grupie badanych gmin województwa małopolskiego

Szczególna rola samorządów gminy we wspieraniu napływu inwestycji zagranicznych wiąże się z polityką zagospodarowania przestrzennego i wyznaczania obszarów inwestycyjnych.

Przeprowadzone badanie wykazało, że prawie 51% poddanych mu gmin województwa małopolskiego nie posiada na swoim terenie wydzielonych obszarów inwestycyjnych. W przypadku grupy gmin miejsko-wiejskich i miejskich odsetek ten wyniósł już tylko 35%. Jednocześnie w grupie tej samorządy nie zadeklarowały, czy zamierzają wydzielić tego typu obszary w najbliższym czasie. W przypadku gmin wiejskich, 59% z badanych gmin nie posiada wydzielonych obszarów inwestycyjnych, przy czym 20% zadeklarowało, że wydzielone tereny inwestycyjne powstaną w najbliższym czasie, podając także ich parametry wielkościowe i jakościowe oraz typ pożądanych inwestycji. W badanych gminach wiejskich domi-

nują wydzielone obszary inwestycyjne niezagospodarowane typu greenfield, które wydzieliło 13 spośród 44 badanych gmin o łącznej powierzchni ponad 1100 ha. Tereny zagospodarowane stanowią niewielki udział, poniżej 2% powierzchni wyznaczonych obszarów inwestycyjnych, większy obejmują obszary przemysłowe (tylko w 3 badanych gminach) – ok. 8%, inne tereny (niezaliczone ani do obszarów typu greenfield, ani brownfield) – ok. 23% (szczegółowe dane Tab. 31).

Najczęściej przeznaczenie terenów inwestycyjnych jest formułowane bardzo szeroko i nie określa precyzyjnie typów oczekiwanych inwestycji.

W przypadku badanych gmin miejskich i miejsko-wiejskich (z wyłączeniem miasta Kraków), wskazane przez badane gminy zagospodarowane obszary inwestycyjne stanowią 364 ha (większość to Tarnowski Regionalny Park Przemysłowy). Tereny inwestycyjne typu greenfield w badanych gminach miejskich i miejsko-wiejskich zajmują obszar ok. 945 ha. Obszary inwestycyjne są bardzo zróżnicowane pod względem powierzchni – od jednego do kilkuset ha. Odnosi się wrażenie, że mniejsze obszary są precyzyjniej określone i zdefiniowane przez gminy.

Tab. 31. Wydzielone obszary inwestycyjne w badanych gminach wiejskich województwa małopolskiego

Nazwa	Przybliżona wielkość	Określenie typu działalności
Tereny zagospodarowane		
Spytkowice	1,2 ha	produkcyjna, usługowa, handlowa
Pcim	6,18 ha	handel, usługi
Poronin	11,5 ha	b.d.
Nowy Targ	1,2 ha	b.d.
Tereny niezagospodarowane (greenfield)		
Bochnia –Gorzków	7,36 ha	handlowa, przemysłowa, budowlana
Bochnia –Bogucice	22,6 ha	usługi komercyjne
Bochnia – Cerkiew	43, 74 ha	rolne, spożywcze
Liszki	110,0 ha	produkcja, handel, usługi, magazyny
Pcim – Chałpniki	10,0 ha	produkcja, handel, usługi
Poronin	818 ha	b.d.
Polanka Wielka	4,4 ha	przemysłowa, handlowa, usługowa
Drwinia	1,4 ha	b.d.
Rzezawa – ul. Przemysłowa	17,44 ha	produkcyjna, usługowa, handlowa
Szczucin	18,9 ha	przemysłowo-wytwórcza
Wietrzychowice	2,36 ha	produkcyjna, usługowa, handlowa
Nowy Targ	26,25 ha	produkcja, usługi
Michałowice	6,0 ha	produkcja, usługi
Spytkowice	26,25	produkcja, usługi
Mogilany (rolne)	28 ha	usługi

Nazwa	Przybliżona wielkość	Określenie typu działalności
Tereny poprzemysłowe (brownfield)		
Kozłów „PZZ”SA	8,2 ha	produkcyjna, magazynowa
Bolesław – „Ujków Stary”	81,5 ha	produkcyjna, magazynowa, składowa, usług rzemieślniczych
Michałowice	0,2 ha	usługi
Inne tereny		
Wielka Wieś – Modnicza (teren powojaskowy)	31,25 ha	usługowa
Trzyciąż (tereny rolne)	214 ha	komercyjne
Kozłów, nieruchomości zabudowana	10,2 ha	produkcyjna, usługowa, handlowa
Michałowice	0,3 ha	usługi
Istniejące na terenie budynki do zagospodarowania		
Kozłów, budynek szkoły	5553 m ²	produkcyjna, usługowa, handlowa
Szczucin	450 m ²	biurowa, magazynowa
Bochnia – Łapczyca	350 m ²	przemysł, handel
Bochnia – Gierczyce	490 m ²	przemysł, handel
Bochnia – Nieszkowice Małe	220 m ²	przemysł, handel
Lubień	600 m ²	b.d.
Mogilany – Chorowice szkoła	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

W przypadku gmin miejskich i miejsko-wiejskich charakterystyczne jest większe zróżnicowanie pożądanej przez gminy struktury branżowej działalności potencjalnych

inwestorów niż w przypadku gmin wiejskich. Dominuje jednak głównie nadal ogólne określenie: typ produkcyjny i usługowy.

Tab. 32. Wydzielone obszary inwestycyjne w badanych gminach miejskich i miejsko-wiejskich województwa małopolskiego

Nazwa	Przybliżona wielkość	Określenie typu działalności
Tereny zagospodarowane		
Chełmek – Miejska Strefa Aktywności Gospodarczej	27 ha	produkcja, handel, usługi
Gorlice – SSE Europark Mielec	17 ha	produkcja
Tarnowski Regionalny Park Przemysłowy	320 ha	produkcja, handel, usługi
Tereny niezagospodarowane (greenfield)		
Libiąż – Centrum	7 ha	handel, usługi, mieszkania
Libiąż – Wspólna	1 ha	mieszkania
Libiąż – Wolności	2 ha	produkcja, handel, usługi, mieszkania
Libiąż – Wałgasz	4 ha	produkcja, handel, usługi
Krzeszowice	225 ha	handel, usługi
Bochnia – Jadowniki-Rzędziny	34,58 ha	przemysł
Sułkowice	4 ha	produkcja
Słomniki – 3 obszary (nieokreślone)	60,5 ha	b.d.
Skawina- Strefa Przemysłowa Skawina Północ	180 ha	b.d.
Gorlice – SSE Europark Mielec	2 ha	produkcja
Tarnowski Regionalny Park Przemysłowy	75 ha	produkcja, handel, usługi
Chrzanów – Józefowa Góra	260 ha	produkcja
Chrzanów – Józefowa Góra	90 ha	turystyka, handel
Tereny poprzemysłowe (brownfield)		
Tarnowski Regionalny Park Przemysłowy	5 ha	produkcja, handel, usługi

Nazwa	Przybliżona wielkość	Określenie typu działalności
Inne tereny niezagospodarowane		
Sułkowiec – rolne, po przekwalifikowaniu	18 ha	produkcja, handel, usługi
Gorlice – SSE Europark Mielec	2 ha	produkcja
Istniejące na terenie zabytkowe budynki do zagospodarowania		
Krzeszowice – pałac Potockich	5320 m ²	usługi, hotel
Dąbrowa Tarnowska – synagoga	370 m ²	usługi, handel, kultura

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet skierowanych do JST w województwie małopolskim w 2007 r.

Bariery atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa małopolskiego

Badane małopolskie gminy wskazały na szereg barier atrakcyjności inwestycyjnej. Niewątpliwie kluczową barierą dla małopolskich badanych gmin stanowi brak terenów inwestycyjnych – podkreśliło ten problem aż 66% wszystkich gmin, uczestniczących w badaniu. Problem ten obejmuje, wg opinii samorządów, brak gruntów będących w posiadaniu gminy, nieuregulowaną sytuację prawną obszarów potencjalnych do wykorzystywania przez inwestorów zagranicznych, duże rozdrobnienie działek i brak możliwości lub przedłużający się proces scaleniowy. Szczególnie istotny jest również brak pełnego uzbrojenia obszarów, które mogłyby potencjalnie zainteresować inwestorów. Brak ten dotyczy zarówno gminy miejskie i miejsko-wiejskie (60% badanych tego typu gmin), jak i gminy wiejskie (68%).

Druą grupą barier wskazywana przez badane małopolskie gminy – to zaniedbania infrastrukturalne. Gminy podkreślały braki w infrastrukturze drogowej (brak dróg bądź ich zły stan techniczny) oraz komunalnej (szczególnie kanalizacji). Część badanych wskazywała, że nie wszystkie istniejące braki są zależne od działań własnych gminy (np. opóźnienia w budowie autostrady, brak dróg krajowych i autostrad).

Problem dla gmin stanowi także ich położenie geograficzne – z daleka od głównych dróg, autostrad, linii kolejowych, lotniska, jak również dużych ośrodków miejskich. Dotyczy to głównie obszarów wiejskich województwa małopolskiego. Prócz tego przeszkodę dla rozwoju inwestycji zagranicznych stanowią także dotychczasowe kierunki aktywizacji gospodarczej gminy, często związane z warunkami przyrodniczymi. Problem ten dotyczy przede wszystkim gmin wiejskich i obejmuje, zdaniem badanych, m.in. charakter gminy (np. rolniczy), istnienie

obszarów chronionego krajobrazu, czy, jak np. w gminie Nowa Wieś, ograniczenia wynikające z faktu, że 100% powierzchni gminy leży na terenach chronionych (Ojcowski Park Narodowy, Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych i ich otuliny).

Z innych wskazywanych przez gminy barier należy wymienić brak planów zagospodarowania przestrzennego (często, zdaniem gmin, wynikający z długotrwałych protestów mieszkańców), brak systemu zachęt inwestycyjnych (ulg podatkowych czy zwolnień z opłat). Co ciekawe, kilka gmin zwróciło uwagę na problemy i przeszkody biurokratyczne, konieczność uzyskania wielu zezwoleń od różnych instytucji dla jednego projektu inwestycyjnego. W opiniach gmin pojawiały się także bariery w postaci braku programów wspierających, dużej konkurencji innych ośrodków lub obszarów, kłopotów z mobilnością ludności i brakiem siły roboczej (wskazywane tylko w przypadku gmin miejskich, szczególnie Krakowa).

Na występowanie dodatkowych, specyficznych barier inwestycyjnych wskazało miasto Kraków. Prócz podobnych do wymienianych przez inne gminy Małopolski (jak: brak terenów inwestycyjnych, utrudniony proces opracowywania planów zagospodarowania ze względu na protesty właścicieli i użytkowników terenów), w Krakowie podkreślano problemy: wysokiego kosztu promocji bezpośredniej, niedostatecznej informatyzacji instytucji publicznych (np. GUS – brak przetworzonych danych gospodarczych), niedopasowania oferty językowej szkół do potrzeb pracodawców oraz niedopasowania programów nauczania do potrzeb pracodawców.

Ogólnie grupy barier inwestycyjnych wskazywanych przez małopolskie gminy można podzielić na zewnętrzne (niezależne od działań gminy) oraz wewnętrzne (takie, na które gminy mają wpływ i mogłyby zostać zniwelowane). Do tych pierwszych

zaliczyć można położenie geograficzne, dostęp do infrastruktury drogowej (krajowej i międzynarodowej), struktura własności gruntów⁷¹, konkurencję ze strony obszarów atrakcyjniejszych inwestycyjnie. Wśród wewnętrznych wymienia się: przeszkody biurokratyczne, stan infrastruktury komunalnej i drogowej (na poziomie lokalnym), poziom aktywizacji gospodarczej. **W świetle przeprowadzonego badania odnosi się wrażenie, że w przypadku obszarów wiejskich mamy do czynienia z pewną**

schematycznością myślenia o typach inwestycji zagranicznych. Jako pożądany typ inwestycji postrzegana jest na ogół tylko działalność przemysłowa. Natomiast gminy wiejskie nie dostrzegają znaczenia inwestycji w działalność rolniczą, czy związaną z obsługą ruchu turystycznego, mimo iż niejednokrotnie tego typu zaangażowanie inwestorów zagranicznych byłoby zgodne z profilem gospodarczym reprezentowanym przez gminę.

⁷¹ Oczywiście gminy mogą prowadzić politykę wykupywania i scalania gruntów pod inwestycje, jest to jednak niezmiernie trudne na obszarach wiejskich, gdyż małopolska wieś charakteryzuje się bardzo silnym przywiązaniem do ziemi i obrót ziemią rolną jest zdecydowanie niewielki.

**IV.
WNIOSKI –
CHARAKTERYSTYKA
NAPŁYWU INWESTYCJI
DO MAŁOPOLSKI
W LATACH 1989-2006
ORAZ RYSUJĄCE SIĘ
NA TYM TŁE ZMIANY
PREFERENCJI
W OSTATNICH LATACH
I W ROKU 2006**

Kwota inwestycji zagranicznych w Małopolsce w latach 1989-2006 sięga 8 409,9 mln USD, czyli 2570,8 USD na osobę w całym badanym okresie. Roczna wartość nakładów ponoszonych przez podmioty zagraniczne wahała się w latach 1997-2005 na poziomie między 570-695 mln USD, z wyjątkiem roku 1999, gdy wskutek prywatyzacji banku BPH przekroczyły 930 mln USD. Na tym tle wyróżnia się rok 2006, z kwotą inwestycji przekraczającą 1 544,9 mln USD.

Największe inwestycje zanotowały firmy pochodzące z krajów europejskich, przede wszystkim z Niemiec (30,2%), Wielkiej Brytanii (8,9%) i Francji (8,7%). Drugim, po Niemczech, krajem pochodzenia kapitału były Stany Zjednoczone. Firmy amerykańskie zainwestowały 22,2% zaangażowanych w Małopolsce środków. Stosunkowo niewielkie są w Małopolsce inwestycje z krajów azjatyckich, które łącznie stanowią tylko 4,9% wolumenu, z czego większość zainwestowały firmy z Izraela (2,6%) i Turcji (0,9%). Znikome są natomiast inwestycje krajów Dalekiego Wschodu.

Struktura branżowa inwestycji jest bardzo zróżnicowana. Największe nakłady odnotowano w przemyśle. Łączna kwota inwestycji w przemysł wyniosła do 2006 r. 3,86 mld USD, co stanowi 45,9% ogółu nakładów. Ponad 40,7% środków, czyli 3,42 mld USD zainwestowano w przetwórstwo przemysłowe. Największy był udział przemysłu spożywczego (7,8% całej kwoty inwestycji w latach 1989-2006), tytoniowego (6,8%) oraz metalurgicznego (5,0%). Wyróżniającymi się branżami są także: produkcja chemikaliów, pojazdów mechanicznych oraz wyrobów metalowych, a także działalność poligraficzna. Ponad 430 mln USD (5,2%) wyniosły natomiast nakłady w zaopatrywanie w energię.

Dynamicznie rozwijają się usługi, gdzie łączne nakłady osiągnęły 3,51 mld USD (41,7%). Największe były nakłady w sektorze finansowym – 1,31 mld USD, co stanowiło 15,6% ogółu nakładów oraz w usługach związanych z obsługą firm i nieruchomości (1,3 mld USD i 15,5%). Na uwagę zasługują także inwestycje w działalność hotelarską i gastronomiczną, stanowiące 4,2% ogółu nakładów (356 mln USD).

Największym inwestorem w regionie jest nadal niemiecka HVB Group (obecnie w strukturach włoskiego Unicredito), która wydała dotąd ponad 1 mld USD. Ponad 500 mln USD zainwestował amerykański

koncern tytoniowy Philip Morris, a ponad 300 mln międzynarodowy koncern metalurgiczny ArcelorMittal. Ponad 100 mln USD zainwestowało jeszcze 13 firm.

Inwestycje zagraniczne są rozmieszczone nierównomiernie. Zdecydowanie dominuje Kraków, gdzie skupia się 70% całego wolumenu inwestycji w latach 1989-2006. Stolica województwa łącznie z położonymi w bezpośrednim sąsiedztwie powiatami: krakowskim ziemskim i wielickim skupia już 80% inwestycji zagranicznych w województwie. Wyróżniają się także powiat brzeski, powiaty w zachodniej części Małopolski (oświęcimski, chrzanowski, olkuski) oraz dwa pozostałe miasta na prawach powiatu, tj. Tarnów i Nowy Sącz, gdzie inwestycje zagraniczne przekroczyły 100 mln USD. Łącznie w wyżej wymienionych jednostkach zamieszkałych przez niespełna 55% mieszkańców Małopolski skupia się aż 95% wszystkich inwestycji zagranicznych województwa. Najslabiej natomiast przyciągają inwestycje: powiat proszowski, gdzie nakłady inwestorów zagranicznych, w wysokości 300 tys. USD można określić jako symboliczne, oraz powiat suski (poniżej 0,1%).

Wolumen inwestycji zagranicznych w Małopolsce w 2006 roku przekroczył 1 544,9 mln USD. W strukturze inwestycji przeważały nakłady w obsługę firm i nieruchomości, które stanowiły ok. 36%. Mniejszy niż w latach poprzednich był udział przetwórstwa przemysłowego, stanowiący ok. 19% nakładów.

Największą inwestycją w 2006 r. był zakup i późniejsze modernizacje w Elektrociepłowni Skawina dokonane przez czeski ČEZ. Czesi zainwestowali w Skawinie ponad 230 mln USD. Nakłady szacowane na 160 mln USD poniósł także w 2006 r. ArcelorMittal inwestując w rozbudowę krakowskiej huty. Największą inwestycją koncernu była, otwarta już w 2007 r. walcownia gorąca, warta 381 mln USD. W 2006 r. rozpoczęła się także budowa pierwszej w województwie fabryki samochodów niemieckiego koncernu MAN AG.

Największą inwestycją w sektorze usług w 2006 r. było Centrum Handlowe Galeria Krakowska – wspólne przedsięwzięcie dwóch niemieckich firm: ECE Projektmanagement i HGA Capital, będąca największym centrum handlowym w Małopolsce. Nakłady w 2006 r. wyniosły 228 mln USD, a cała inwestycja pochłonęła 320 mln USD.

Ponadto rok 2006 przyniósł kilka znaczących przejęć na rynku nieruchomości komercyjnych, dokonanych przez firmy zagraniczne. Największe z nich to: 90 mln USD, za które Quinlan Private Poland (Irlandia) nabyła 50% udziałów Galerii Kazimierz oraz zakup Cracovia Business Centre (55 mln USD) przez holenderski White Estate Investments. Ok. 20 mln USD zapłaciła spółka Warimpex Finanz und Beteiligungs AG (Austria) za hotel Chopin. Własnością podmiotu zagranicznego stało się także krakowskie radio RMF FM, zakupione przez niemiecki koncern medialny Bauer Media Invest za blisko 154 mln USD.

Planowane po 2006 r. inwestycje dotyczyły zarówno działalności usługowej jak i przemysłowej. Poza wspomnianymi już, ukończonymi w 2007 r. inwestycjami ArcelorMittal i MAN AG, największe inwestycje w przemyśle realizowane obecnie to budowa fabryki karmy dla zwierząt Royal Canin (ok. 62 mln USD) w Niepołomicach, a także fabryki kooperantów firmy MAN: ACP należąca do Hörmann GmbH & Co. Beteiligungs KG oraz Meiller. Prowadzone są ponadto znaczące inwestycje modernizacyjne w Elektrociepłowni Skawina (ok. 50 mln USD). Utrzymuje się także istotny napływ inwestycji zagranicznych w usługach. Do największych realizowanych po 2006 r. należy budowa centrum handlowego na Bonarce w Krakowie, a także zakup spółki Ahold Polska przez francuski Carrefour.

W ostatnich latach zmienia się zatem struktura branżowa inwestycji zagranicznych w Małopolsce. Zmniejsza się udział przetwórstwa przemysłowego, rosną natomiast nakłady w usługach, w tym szczególnie istotna stała się branża obsługi firm i nieruchomości, która, zarówno w latach 2004-2005 jak i w 2006 r. stanowiła ok. 1/3 wszystkich nakładów inwestorów zagranicznych. Należy przy tym zauważyć, że względny spadek udziału inwestycji przemysłowych nie wiąże się z kryzysem w tym sektorze gospodarki, lecz z dynamicznym rozwojem branży pozaprzemysłowych.

W stolicy województwa niezwykle dynamicznie rozwijają się usługi biznesowe, przede wszystkim outsourcing. W Krakowie zlokalizowanych jest ponad 20 różnego rodzaju centrów usług należących do firm zagranicznych.

Analiza ankiet skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego wykazała, że inwestycje zagraniczne w Małopolsce lokują

się przede wszystkim w miastach. Spośród badanych gmin miejskich i miejsko-wiejskich inwestycje zagraniczne na swoim terenie posiada odpowiednio 83% i 68% jednostek. W przypadku gmin wiejskich udział JST z inwestycjami wynosił tylko 18%, przy czym były to w zdecydowanej większości gminy leżące w bezpośrednim sąsiedztwie miast. Należy zauważyć, że gminy w dużej części nie prowadzą statystyk dotyczących liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym i wielkości zainwestowanego kapitału, opierając jedynie szacunkowymi danymi, bądź nie posiadając żadnych informacji na ten temat.

Jednym z najważniejszych, w opinii badanych jednostek samorządu terytorialnego, rezultatów inwestycji zagranicznych jest tworzenie nowych miejsc pracy. Tę korzyść wymieniają przedstawiciele wszystkich typów jednostek samorządu terytorialnego, przy czym dla gmin miejskich i miejsko-wiejskich jest ona pierwszoplanowa, natomiast badane gminy wiejskie częściej wskazywały na bezpośrednie korzyści finansowe w postaci podatków. Gminy miejskie częściej także wskazywały inne, pośrednie korzyści dla rozwoju gminy, takie jak możliwości promocyjne ośrodka, przebudowa struktury branżowej lokalnej gospodarki, pozyskanie nowych technologii. Świadczy to o dużej różnicy w postrzeganiu korzyści płynących z inwestycji zagranicznych pomiędzy ośrodkami miejskimi, a wiejskimi. O ile te pierwsze dostrzegają dalekosiężne skutki tego typu inwestycji, to gminy wiejskie skupiają się głównie na bezpośrednich profitach, przede wszystkim fiskalnych, a w mniejszym stopniu – społecznych.

Gminy wiejskie generalnie niżej niż miejskie i miejsko-wiejskie oceniają swoją atrakcyjność dla inwestorów zagranicznych, ale przy tym – mniej aktywnie, w porównaniu z ośrodkami miejskimi, prowadzą politykę proinwestycyjną. W przypadku gmin wiejskich polityka ta jest raczej zbiorem bieżących działań nakierowanych na ogólną poprawę infrastruktury w gminie, niż świadomym zestawem narzędzi mających na celu przyciągnięcie inwestora.

Gminy miejskie i miejsko-wiejskie stosują znacznie bardziej rozbudowany system przyciągania i współpracy z inwestorami, obejmujący tworzenie stref gospodarczych, współpracę z regionalnymi instytucjami okołobiznesowymi, rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej, kompleksową

obsługę inwestora, np. tworzenie punktów obsługi inwestora oraz ulgi, zwolnienia i odroczenia podatkowe. Badane miasta i gminy miejsko-wiejskie dostrzegają także wagę kwestii promocyjnych. Na tym tle wyjątkowa jest pozycja Krakowa, zarówno pod względem postrzegania własnych atutów inwestycyjnych, jak i polityki proinwestycyjnej i poinwestycyjnej.

Małopolskie gminy dostrzegają bariery dla pozyskiwania inwestorów zagranicznych, przy czym za najważniejsze z nich uważają: brak odpowiednich terenów pod inwestycje, brak aktualnych planów zagospodarowania przestrzennego oraz zaniedbania infrastrukturalne. Część gmin wskazała także jako barierę – przedłużające się procedury, nie traktując tego zagadnienia, jako elementu zależnego od ich własnej polityki. Jako bariera postrzegane jest także niekorzystne położenie względem głównych szlaków komunikacyjnych, a także ograniczenia środowiskowe. Należy przy tym zauważyć, że gminy nie dostrzegają możliwości przyciągnięcia inwestycji zgodnych ze swoim profilem gospodarczym i wykorzystującym ich naturalne atuty, np. dla rolnictwa czy turystyki, a jednocześnie nieobciążające środowiska przyrodniczego.

Warto podkreślić, że wciąż znikoma jest świadomość samorządów lokalnych (poza Krakowem) w sferze animowania współpracy, tworzenia sieci powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami czy wspierania postawiania klastrów. Badanie ankietowe gmin małopolskich wykazało ogólnie raczej niską świadomość w zakresie dostępnych instrumentów polityki proinwestycyjnej i poinwestycyjnej⁷².

Jak wielokrotnie w raporcie podkreślano, Kraków istotnie różni się od reszty województwa. To w stolicy Małopolski koncentrują się pozytywne procesy rozwojowe, skutkujące m.in. największym wolumenem

inwestycji zagranicznych. Restrukturyzacja gospodarki Krakowa podnosi jego konkurencyjność w skali europejskiej. Widoczne jest też promieniowanie Krakowa na obszar metropolitalny i korytarz autostrady A4. Słabe jest natomiast oddziaływanie miasta metropolitalnego na obszary położone na północ i północny wschód od Krakowa tj. powiaty proszowicki i miechowski, szczególnie silnie kontrastujące z pozostałymi gminami KOM. Świadczyć to może o trwałości funkcjonowania granicy rozbiorowej w przestrzeni gospodarczej Małopolski, także w aspekcie inwestycji zagranicznych. Jednym z elementów, jaki w przyszłości może przyczynić się do aktywizacji inwestycyjnej tych terenów może się stać budowa biegnącej przez powiat miechowski drogi ekspresowej S7 w kierunku Warszawy.

Ogólnie trzeba podkreślić, że oddziaływanie metropolii i otaczającego ją obszaru na całość województwa nie jest wystarczające. Samorządy małopolskie nie potrafią zdyskontować sukcesu Krakowa, nie umieją skorzystać z potencjalnych efektów „odpryskowych” (*spin off*), tak istotnych w dobie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Stawia to poważne wyzwania przed polityką regionalną w sferze upowszechnienia w samorządach lokalnych współczesnych technik zarządzania publicznego, szczególnie tych, które wiążą się z polityką proinwestycyjną.

Województwo małopolskie zajęło w 2006 r. piąte miejsce w kraju pod względem wolumenu inwestycji zagranicznych. Pozycja ta, za Mazowszem, Wielkopolską, Dolnym i Górnym Śląskiem, nie świadczy o zmniejszaniu dystansu do polskich liderów rozwoju gospodarczego w skali regionalnej. Odnosi się to także do miast rdzeniowych, czyli pozycji gospodarczej Krakowa w stosunku do Warszawy, a także konkurentów stolicy Małopolski: Poznania i Wrocławia.

⁷² W tym kontekście szczególnie szkoda, że znane z przedsiębiorczości gminy, jak Nowy Sącz czy Niepołomice, nie wzięły udziału w badaniu ankietowym.

Spis tabel:

Tab. 1.	Najwięksi inwestorzy zagraniczni w województwie małopolskim w latach 1989-2006	10
Tab. 2.	Kraje pochodzenia kapitału zagranicznego w Małopolsce w latach 1989-2006	17
Tab. 3.	Struktura inwestycji zagranicznych w przemyśle i budownictwie wg sekcji PKD w latach 1989-2006	18
Tab. 4.	Struktura inwestycji zagranicznych w handel w latach 1989-2006	27
Tab. 5.	Centra handlowe, hipermarkety i inne wielkopowierzchniowe obiekty handlowe wybudowane przez inwestorów zagranicznych w Małopolsce do końca 2006 r.	28
Tab. 6.	Struktura inwestycji zagranicznych w usługi w latach 1989-2006	31
Tab. 7.	Banki z udziałem kapitału zagranicznego działające w Małopolsce	33
Tab. 8.	Najważniejsze inwestycje zagraniczne w powierzchni biurowe pod wynajem w Małopolsce	35
Tab. 9.	Wybrane zagraniczne centra usług w Krakowie	37
Tab. 10.	Hotele wybudowane przez zagranicznych inwestorów w Małopolsce	40
Tab. 11.	Inwestycje zagraniczne w Małopolsce w latach 1989-2006 wg powiatów	43
Tab. 12.	Struktura branżowa inwestycji zagranicznych w 2006 r. w Małopolsce i w Polsce	46
Tab. 13.	Największe inwestycje zagraniczne w Małopolsce w 2006 r.	48
Tab. 14.	Inwestycje zagraniczne w trakcie realizacji bądź planowane po 2006 r.	55
Tab. 15.	Wybrane wskaźniki ekonomiczne dla województw w 2006 r.	59
Tab. 16.	Wybrane wskaźniki ekonomiczne i demograficzne dla Małopolski i Polski w latach 2005-2006	60
Tab. 17.	Inwestorzy zagraniczni w badanych gminach województwa małopolskiego	68
Tab. 18.	Liczba inwestycji zagranicznych w badanych gminach województwa małopolskiego	69
Tab. 19.	Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną badanych gmin województwa małopolskiego	72
Tab. 20.	Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną gmin miejskich	73
Tab. 21.	Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną gmin miejsko-wiejskich	74
Tab. 22.	Ocena elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną gmin wiejskich	75
Tab. 23.	Deklaracja prowadzenia polityki inwestycyjnej przez JST w województwie małopolskim	76
Tab. 24.	Instrumenty promocji skierowane do inwestorów zagranicznych w badanych małopolskich gminach	78
Tab. 25.	Instrumenty promocji skierowane do inwestorów zagranicznych w badanych małopolskich gminach (z podziałem na gminy z inwestycjami oraz miejskie i wiejskie)	79
Tab. 26.	Inwestycje zagraniczne w strategiach rozwoju gmin	80
Tab. 27.	Programy wspierające napływ inwestycji zagranicznych w gminach województwa małopolskiego	80
Tab. 28.	Programy wspierające napływ inwestycji zagranicznych w gminach województwa małopolskiego (z podziałem z zaangażowania inwestorów)	81
Tab. 29.	Funkcjonowanie komórek organizacyjnych w badanych gminach małopolskich	81
Tab. 30.	Potencjalne inwestycje zagraniczne w badanych gminach województwa małopolskiego, wg sekcji PKD	82
Tab. 31.	Wydzielone obszary inwestycyjne w badanych gminach wiejskich województwa małopolskiego	84
Tab. 32.	Wydzielone obszary inwestycyjne w badanych gminach miejskich i miejsko-wiejskich województwa małopolskiego	85

Spis rycin:

Ryc. 1.	Wolumen inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim w latach 1989-2006	8
Ryc. 2.	Wolumen inwestycji zagranicznych i inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2006 r. wg powiatów	51
Ryc. 3.	Struktura inwestycji zagranicznych w Małopolsce w latach 2004-2005 i 2006	62
Ryc. 4.	Struktura inwestycji zagranicznych w Małopolsce do końca 2006 r.	63
Ryc. 5.	Gminy, które złożyły ankietę badawczą	67

W opracowaniu zastosowano następujące, powtarzające się skróty i terminy:

inwestycje typu brownfield (ang.) – inwestycje na terenach wcześniej zagospodarowanych (np. przemysłowych)

BPO (ang. Business Processes Offshoring) – zlecenie wybranych procesów biznesowych firmom zewnętrznym

CH – centrum handlowe

inwestycje typu greenfield (ang.) – inwestycje na terenach wcześniej niezagospodarowanych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

HR (ang. Human Resource) – zasoby ludzkie

HRO (ang. Human Resource Outsourcing) – zlecenie procesu rekrutacji i zarządzania kadrami firmom zewnętrznym

KOM – Krakowski Obszar Metropolitalny

KPT – Krakowski Park Technologiczny

MARR – Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego

ITO (ang. Information Technology Outsourcing) – zlecenie obsługi informatycznej firmom zewnętrznym

JST – jednostka samorządu terytorialnego

MŚP – małe i średnie przedsiębiorstwa

NBP – Narodowy Bank Polski

PAIiIZ – Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych

PKB – produkt krajowy brutto

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności

SSE – specjalna strefa ekonomiczna

UE – Unia Europejska

W tekście występują też liczne akronimy, będące nazwami własnymi przedsiębiorstw.

www.malopolska.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Transportu, Gospodarki i Infrastruktury
Zespół ds. Promocji Gospodarczej
ul. Raclawicka 56, 30-017 Kraków, Polska
tel.: **+48 12 630 32 25, +48 12 630 33 71**
fax.: **+48 12 630 33 82**
e-mail: **investment@umwm.pl**